

V. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi

12-15 Mayıs 2016, Isparta

ilahiyat
sosiyojji
sanat
işletme
tarih
sosyal politikalar
siyaset bilimi
mimarlık ve şehircilik
iletişim
sosiyojji
hukuk
eğitim
edebiyat
sosiyojji
felsefe

hukuk
eğitim
uluslararası ilişkiler
siyaset bilimi
felsefe
mimarlık ve şehircilik
sosiyojji
edebiyat
eğitim
işletme
sosyal politikalar
tarih
ilahiyat
iletişim
siyaset bilimi

TLÇK5

sosiyojji
hukuk
edebiyat
eğitim

hukuk
sosiyojji
iletişim
mimarlık ve şehircilik
siyaset bilimi
sosyal politikalar
tarih
işletme
sanat
sosiyojji
ilahiyat

siyaset bilimi
işletme
ilahiyat
sanat
sosyal politikalar
işletme
tarih
eğitim
edebiyat
sosiyojji
mimarlık ve şehircilik
felsefe
siyaset bilimi
uluslararası ilişkiler
eğitim
hukuk
sosiyojji

Bildiri Özetleri

2002 yılında kurulan İlmî Etüdlere Derneği, nitelikli ilim adamı yetiştirmek, ilmi anlayışı İslam medeniyetinin köklerinden hareketle yeniden yorumlamak ve yeni bir hayat nizamı için gerekli bilgi birikimi oluşturmak üzere çalışmalarına yön vermektedir.

Bu kapsamda olmak üzere İLEM, on üç yıldır, lisans düzeyindeki katılımcılara kendi medeniyetlerinin kadim birikimi ve düşünce mirası yanında ağdaş dünyayı da tanınmalarını sağlayan ve onlara bu yönde perspektif katan  kademedeki müteşekkil İLEM Eğitim Programı'nı uygulamaktadır. Bu eğitimle gençlere düşünme, analiz etme ve yöntem becerileri kazandırılarak ilmi üretkenlikleri artırılmakta ve akademik hayata hazırlanmaktadır.

Aynı şekilde, ihtisas düzeyindeki katılımcıların istifade ettiği ve kendi çalışma alanlarında derinleşmelerine imkân sunan; bünyesinde çeşitli *seminer, okuma grupları ve atölye* alışmalarını barındıran İLEM İhtisas Programı yürütülmektedir. 2014 yılında genişleyen konseptiyle İLEM İhtisas Programı alışma Grupları (*Edebiyat, Siyaset, Toplum, Felsefe, Dil ve Edebiyat*) ekseninde yeniden yapılandırılmıştır. Bilgiye ulaşma, bilgiyi bir değerler sistemi etrafında üretme ve paylaşma gibi temel kaygılar Programın temel çerçevesini belirlemektedir. İhtisas Programı ile özelikle sosyal bilimler alanındaki konuların kuşatıcı, külli bir perspektif ve özgün alternatifler sunacak şekilde çalışılması hedeflenmektedir.

Yine ihtisas düzeyinde verilen akademik eğitimlerle katılımcıların bilimsel araştırma yöntemlerine vakıf olmaları ve ilmi-akademik disiplini özümseyerek düşünce üretmelerine imkan sağlanmaktadır.

İLEM, akademik/disipliner hususların yanında çeşitli toplumsal meselelere özgün bir yaklaşımla bakmak ve bu istikamette alternatif çözümler üretmek gagesiyle çeşitli konu başlıkları altında konferans, panel, anma toplantıları ve seminerler düzenlemekte ve bunu kamuoyunun istifadesine sunmaktadır. Bu çerçevede, yürüttüğü çeşitli düzeydeki faaliyetlerin çıktılarını ve diğer akademik çalışmalarını yayına (kitap, dergi, broşür, rapor vs.) dönüştürmektedir. Bu kapsamda altı aylık hakemli bir akademik dergi olan ve uluslararası indekslerce tanınan İnsan ve Toplum dergisi yanında, İLEM Bülten, Proje Kitapları, İLEM Politika Notları ve Araştırma Raporları yayınlanmaktadır.

İlki 2012 yılında Konya'da, ikincisi 2013 yılında Bursa'da, üçüncüsü 2014 yılında Sakarya'da, dördüncüsü 2015 yılında Kütahya'da gerçekleştirilen Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nin (TLÇK) beşincisi 12-15 Mayıs 2016 tarihleri arasında Isparta'da gerçekleştirilecektir. TÜBİTAK tarafından desteklenen kongre İلمي Etüdler Derneği (İLEM), Süleyman Demirel Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenmektedir.

Lisansüstü çalışmalar yapan araştırmacıların, ortak dil ve yöntem geliştirmelerine imkân ve zemin sağlamak, Türkiye'de yaşanan özgün akademik üretim sorununu aşmaya yönelik kuşatıcı yaklaşımları teşvik etmek amacıyla düzenlenen Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, sosyal bilim çalışmalarında önemli bir boşluğu doldurmaya başlamıştır. Bu çerçevede, genç akademisyenler arasında çok yönlü bir iletişim ve tecrübe aktarımı imkânı oluşturularak çalışmaların zenginleştirilmesi ve bilim dünyasına kazandırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca Türkiye'deki lisansüstü çalışmaların niteliğinin artırılması yönünde ortaya konan çabalara katkı sağlamak Kongrenin temel hedefleri arasındadır. Buna göre Kongreye lisansüstü çalışmalarına devam eden veya yüksek lisansını ya da doktorasını son iki yıl içerisinde tamamlamış olan araştırmacılar katılmaktadır.

V. TLÇK Prof. Dr. Sevgi Kurtulmuş, Prof. Dr. Durmuş Günay, Prof. Dr. Mustafa Acar ve Prof. Dr. Murat Ali Dulupçu'un katılacağı "Bilimsel Çalışmada Anlayış ve Yorumlama" başlıklı panel ile başlayacaktır.

Kongreye Edebiyat, Eğitim, Felsefe, Hukuk, İktisat, İlahiyat, İletişim, İşletme, Mimarlık ve Şehircilik, Sanat, Siyaset Bilimi, Sosyal Politikalar, Sosyoloji, Tarih ve Uluslararası İlişkiler konu başlıklılarında 900 özet başvuruyken gelen özetlenen her biri 2'li hakem değerlendirmesi ile 350 özet kabul edilmiştir. Özet değerlendirmesi ardından gelen 200 metnin her biri tekrar 2'li hakem değerlendirmesinden sonra bu kitapçıktaki seçkin 121 bildiri 32 oturumda sunulmaya hak kazanmıştır.

Kongrenin hazırlık aşamasında sarf edilen yoğun emek ve çabanın ürünü olan bu kitabın hazırlanmasında çalışmalarının özetleriyle katkı sağlayan katılımcılara, emeğini esirgemeyen değerli İLEM Lisansüstü Eğitimler ve Etkinlikler Komisyonu Üyelerine ve İLEM çalışmalarına, Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörlüğü'ne, Düzenleme ve Bilim kurulu üyelerine teşekkürü bir borç biliriz.

Ümit Güneş

V. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Koordinatörü

mayıs
perşembe 12

■ AÇILIŞ PROGRAMI

12 Mayıs 2016 Perşembe

15:00- 15:30 Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. Haluk Songur, *Süleyman Demirel Üniversitesi (Düzenleme Kurulu Başkanı)*

Doç. Dr. Lütfi Sunar, *İlmi Etüdler Derneği Başkanı*

Prof. Dr. İlker Hüseyin Çarıkcı, *Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörü*

Vahdettin Özkan, *Isparta Valisi (Teşrifleri Halinde)*

■ **15:30-16:00 - Müzik Dinletisi**

■ **16:00-17:30 – Açılış Paneli**

■ **Bilimsel Çalışmada Anlayış ve Yorumlama**

Prof. Dr. Durmuş Günay, *Eski YÖK Yürütme Kurulu Üyesi*

Prof. Dr. Mustafa Acar, *Necmettin Erbakan Üniversitesi*

■ **17:30-18:00 Çay-Kahve Arası**

■ **18:00-19:30 - Söyleşi**

Türkiye’de Bilim Politikaları ve TÜBA

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, *Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Başkanı*

■ **19:30-21:30 - Sempozyum Gala Yemeği**

Açılış Programı: Prof. Dr. M. Lütfü Çakmakçı Kültür Merkezi

Gala Yemeği: Doğu Yerleşkesi Merkez Yemekhane A Salonu

mayıs
cuma 13

1. Oturum

Türk-İslam Edebiyatı

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Bilal Kemikli

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

09.00-10.40

Nesibe Kablander

*Tezkiretü'l-Evliyâ'yı Türkçeye Tercüme Ettiği İddia Edilen
Bazı İsimlere Dair Eleştirel Bir İnceleme*

Bilge İlhan

*Âşık Ruhsatî'nin Uğru İle Kadı Hikâyesi'nde Kur'an'ın Yansımaları:
Âyet İktibasları*

Ömer Pehlivan, Ömer Avcı

Nakkaşların Gözünden Hüsn ü Şîrîn

Atilla Gökdemir

Lütfî'nin Manzum Kırk Hadis Tercümesi

Tezkiretü'l-Evliyâ'yı Türkçeye Tercüme Ettiği İddia Edilen Bazı İsimlere Dair Eleştirel Bir İnceleme

Fars edebiyatının büyük isimlerinden Ferîdüddîn-i Attâr (ö. 618/1221) tarafından kaleme alınan Tezkiretü'l-evliyâ, tasavvuf tarihinde önemli yeri olan bir eserdir. Sûflerin hayatlarına ve menâkıbına dair Farsça ve mensur olarak kaleme alınmış olan eserin Türkçeye yapılmış çeşitli tercümeleri mevcuttur. Birtakım ayırt edici özelliklerine dayanarak ayrı tercüme olabileceğini düşündüğümüz en eski üç örneğin XIII ve XIV. yüzyıla ait oldukları tahmin edilmektedir. Dolayısıyla eski Anadolu Türkçesinin ilk örnekleri arasında Tezkiretü'l-evliyâ'nın tercümeleri de bulunmaktadır. Fakat bu ilk örneklerin mütercimleri belli değildir. Bu tercümelere ait olan ve incelediğimiz yetmişin üzerindeki nüshada herhangi bir mütercim adına rastlanamamıştır. Buna rağmen Tezkiretü'l-evliyâ üzerine yapılan çalışmalarda bazı isimler ısrarla mütercim olarak kaydedilmiş ve bu hatalı bilgiler genelleşip yaygınlaşmıştır. Sadece tarihler düşünüldüğünde bile ilk tercüme mütercimi olmaları mümkün olmayan isimler arasında Ali Rızâ Karahisârî, Sinâneddin Yusuf bin Hızır el-Amasî, Mustafa Hemedânî ve İbrâhim ibn-i Bâyezîd bilhassa dikkat çekmektedir. Ulaştığımız bazı veriler ışığında ilk ismin XIX. yüzyılda yaşamış matbaa sahibi bir zat, ikinci ismin 1578'de vefat etmiş âlim bir kişi, üçüncü ismin ilgili kütüphanenin basılı kataloğuna Attâr'ın künyesi kaydedilirken babasının isminde yapılan bir hata sebebiyle üretilmiş bir mütercim, dördüncü ismin ise müstensih olduğu tespit edilmiştir. Bunların dışında Tezkiretü'l-evliyâ mütercimi olmaları hususunda tereddütler bulunan bazı isimlere de değinilen bu bildiride amaç, söz konusu yaygın kabul gören yanlışların düzeltilmesine bir ışık tutabilmektir.

Âşık Ruhsatî'nin Uğru İle Kadı Hikâyesi'nde Kur'an'ın Yansımaları: Âyet İktibasları

10

Kur'an İslâmiyet'in kabulü ile birlikte edebî eserlerimize kaynaklık etmiş, bu dönemden sonra yazılan eserlerin hemen hepsinde Kur'an'ın etkisi belirgin bir şekilde hissedilmiştir. Kur'an'ın getirdiği esaslar ile şekillenen edebiyatımızda vücuda getirilen bu eserler içerisinde, Kur'an âyetleri iktibas ve telmih yoluyla kullanılmıştır. Kur'an'ın izleri klasik edebiyatımızın şairlerinde olduğu gibi halk edebiyatı şairlerinde ve onların eserlerinde de görülmüştür. Bu şairlerden biri de XIX. yüzyılda Sivas'ta yaşamış Nakşibendî bir halk şairi olan Ruhsatî'dir. Şair, şiirlerinde Kur'an âyetlerine iktibas ve telmih yolu ile sıkça yer vermiş, âyetlerden hem dinî-tasavvufî olarak hem de anlatıma güç katmak amacıyla yararlanmıştır. Ruhsatî, edebiyatımızda uğru ile kadı hikâyesi olarak bilinen, zengin biriyken mal varlığını kaybeden ve hırsız olan uğru ile görevini gereği gibi yerine getirmeyen bir kadı arasında geçen mensur bir halk hikâyesini nazma aktarmıştır. Didaktik bir amaç ile söylenen hikâyenin içeriğine uygun olarak şair, kâinatın ve insanın yaratılışını anlatan, İslâm inanç esaslarını belirten, toplum hayatını düzenleyen birçok âyeti iktibas etmiş ya da bu âyetlere telmihte bulunmuştur. Çalışmamızda uğru ile kadı hikâyesinde âyetlerin geçtiği şiirler tespit edilmiştir. İktibasa ya da telmihe konu olan âyetler ile bu âyetlerin metin içerisinde nasıl kullanıldığı belirlenmiş ve tespit edilen âyetler vasıtasıyla şairin okuyucuya hangi iletiyi vermek istediği açıklanmaya çalışılmıştır.

Nakkaşların Güzünden Hüsrev ü Şîrîn

Nizâmî'nin Hamse'si tarih boyunca en çok yeniden yazılan ve nakşedilen eserlerden birisi olmuştur. Sasani hükümdarlarından Hüsrev-i perviz ile Ermenistan prensesi Şîrîn'in aşkını anlatan Hüsrev ü Şîrîn mesnevisi hamsede yer alan ikinci mesnevidir. On yılda kaleme alınan bu mesnevi 576'da (1180-81) tamamlanmıştır. Anadolu sahasında da birçok defa yeniden yazımı ve çevirisi yapılmıştır. Anadolu sahasındaki müelliflerin mesnevide kimisinin aşk, kimisinin de kahramanlık konularını daha ayrıntılı olarak ele aldığı görülür. Ne var ki bu tür konuların yeniden ele alınış biçimleri müelliflere özgü değildir. Nakkaşlar da, kelimeleri tasvire dönüştürdükleri minyatürlerde bir anlamda metnin yeniden yazımını gerçekleştirmişlerdir. Nakkaşlar bağlı buldukları gelenek icabınca metnin içinden her istedikleri sahneyi nakşedemezler. Başka bir deyişle, nakkaşın çizebileceği sahneler ve bu sahnelerin içerisinde işleyeceği motifler önceden bellidir. Örneğin Hüsrev ü Şîrîn'de nakşedilen yaklaşık otuz tane sahne vardır. Diğer taraftan nakşedeceği sahnelerin seçiminde geleneğin dışına pek çıkmasalar da ilgili sahnelerin işlenişinde gerek bazı motifleri daha çok vurgulamaları gerekse resme yeni motifler eklemeleri suretiyle bir tür yeniden üretim yoluna girerler. Bu sayede biz metne nakkaşın gözünden bakma imkânına sahip olduğumuz gibi dönem ve coğrafyaların değişmesiyle çeşitlenen mimari yapı, kılık kıyafet, gündelik eşyalar gibi birçok unsuru gözlemleyebiliriz. Bu çalışmamızda biz, Nizâmî'nin Hüsrev ü Şîrîn isimli mesnevisini merkeze alarak, metnin gerek Anadolu coğrafyasından gerekse başka yerlerdeki nakkaşlarca nasıl yorumlandığını, hangi motiflerin vurgulanıp hangilerinin göz ardı edildiğini, metinle uyuşan ya da uyuşmayan noktaların neler olduğunu, uyuşmayan noktaların bilinçli mi yoksa sehven mi yapıldığını, kısacası metnin nakkaşlarca nasıl yorumlandığını irdelemek istiyoruz.

Lütfî'nin Manzum Kırk Hadis Tercümesi

12

İslam dini çerçevesinde gelişen edebiyatımızda şahsiyeti en fazla irdelenen ve hakkında en fazla eser kaleme alınan kişilerin başında Hz. Muhammed gelmektedir. Türk-İslam edebiyatı sahasında kaleme alınan eserlerde Hz. Muhammed'in hayatının her safhası ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Hz. Peygamber'in doğumu, isimleri, sureti, mucizeleri, gazaları, hicreti, sözleri, miracı, vefatı farklı edebi türlerin oluşmasına vesile olmuştur. Manzum kırk hadis tercümeleri de bu çerçevede teşekkül eden türlerden birisidir. Genelde kırk hadisin bir araya getirilmesiyle meydana gelen bu edebi tür edebiyatımızda Türk milletinin manevi yaşamına yön verecek kadar mühim eserlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu suretle kaleme alınan eserler müelliflerin en fazla rağbet gösterdikleri türlerden biri haline gelmiş ve Türk milletinin de yüzyıllar boyunca ilgisine mazhar olmuştur. İncelediğimiz manzum kırk hadis tercümesinin tam adı bilinmemektedir. Müellifinin Lütfî mahlası ile yazdığı bilinen eser manzum hadis tercümesi türünün en münbit eserlerini verdiği XVI. yüzyılda kaleme alınmıştır. Eser, giriş ve bitiş bölümleri ile birlikte kırk adet hadisin ikişer beyit ile nazma çekilmesi suretiyle oluşturulmuştur. Müellifin seçtiği hadisler bir Müslüman'a yapılmış nasihatler niteliğinde olup, dünyevî ve uhrevî hayatın düzenlenmesini amaçlamaktadır. Bu yönüyle eser, Müslüman Türklerin edebî zevk ve üslubunun ortaya konulması açısından kayda değer bir örnektir.

2. Oturum

Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Çalışmaları

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Muharrem Gürkaynak

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

9.00-10.40

Oktay Caferoğlu

21'inci Yüzyıl Güvenlik Ortamında, NATO İstihbarat Sisteminde Yaşanan Değişim

Mevlüt Akçapa

Suudi Arabistan'ın Savunma Harcamaları ve Silahlanma Faaliyetleri

Ayşegül Uğuz

Liberalizmde Güvenlik Kavramı ve Uluslararası Güvenliğe Getirilen Çözümler

Huriye Yıldırım

Uluslararası Güvenlik Kapsamında Afrikalı Cihadistler

21'inci Yüzyıl Güvenlik Ortamında, Nato İstihbarat Sisteminde Yaşanan Değişim

14

Çağımızın güvenlik ortamı, tehdidin çeşitliliği ve niteliği dikkate alındığında karmaşık ve belirsiz bir yapıya sahiptir. Uluslararası boyuta ulaşan terörizm, kitle imha silahlarının (KİS) yayılması ve ülkeler arasındaki hâkimiyet ve güç mücadelesi günümüz güvenlik ortamını tehdit eden başlıca hususlardır. Bu güvenlik ortamı nitelikli istihbarata olan ihtiyacı arttırmış ve NATO istihbarat sistemi bu ihtiyaç çerçevesinde değişime uğramıştır. Bu kapsamda öncelikle, istihbarat toplama kabiliyetinde, ABD, İngiltere ve Fransa gibi gelişmiş ülkelerin destekleri ile önemli bir artış meydana gelerek, geniş bir harekât sahasından, her türlü veri (elektromanyetik ve muhabere yayınları, radar iz bilgileri, konumsal veriler ve görüntüler) her türlü tehdit ortamında, kesintisiz bir şekilde toplanabilir hale gelmiştir. Bu maksatla, özellikle “hava istihbarat toplama vasıtaları” kategorisinde yer alan hava ve uzay platformlarının kullanımı ön plana çıkmıştır. Yine bu kapsamda NATO, “ittifak satıl gözetleme” projesini yürürlüğe koyarak, istihbaratın toplanması için gerekli olan insansız hava araçlarının tedarik edilmesini planlamaktadır. Böylece NATO, müşterek istihbaratın üretimi için gerekli olan ana bilgi kaynaklarını, kendi imkânları ile temin edebilecektir. NATO’da istihbarat toplama kabiliyetine ilave olarak; istihbaratın analizi ve üretimi boyutunda da birtakım değişimler yaşanmıştır. Bu kapsamda; toplanan verilerden bütüncül faydalanılması ve istihbarat işbirliğinin artırılması anlamını taşıyan “istihbarat füzyonu” yaklaşımı uygulanmaya başlanmış ve 2007 yılında İngiltere’de “istihbarat füzyon merkezi” teşkil edilmiştir. Bildiri ile NATO istihbarat sisteminde yaşanan değişimler ele alınarak, güvenliğin sağlanmasında kilit role sahip olan modern istihbarat anlayışında gelinen seviyenin ortaya konulması amaçlanmıştır. Böylece istihbarat sisteminin gelişimi için vizyonel bir katkı sağlanmış olunacaktır.

Suudi Arabistan'ın Savunma Harcamaları ve Silahlanma Faaliyetleri

Suudi Arabistan'ın savunma harcamalarındaki yükseliş trendi, son yıllarda oldukça dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. Arap baharı ve sonrasında yaşanan bölgesel gelişmelerle beraber Riyad yönetiminin güvenlik algısındaki değişim; bu artışın sebeplerinin başında yer almaktadır. Ancak Suudi Arabistan'ın savunma harcamalarındaki değişimi tek bir faktörle açıklamak mümkün gözükmemektedir. Özellikle ABD ile kurduğu stratejik ilişki Suudi Arabistan'ın savunma harcamalarını şekillendiren en önemli unsurdur. Petrol rezervleri, Suudi Arabistan ile ABD arasındaki stratejik ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. ABD, Orta Doğu'daki güç dengesinin istediği biçimde şekillenmesi ve enerji kaynaklarının güvenliği gibi faktörleri hesaba katarak; ittifak ilişkisi içinde olduğu Suudi Arabistan'ın silahlandırılması konusuna öncelik vermektedir. Obama yönetiminin 2010 yılında Riyad yönetimiyle tek seferde imzaladığı 60 milyar dolar üzerindeki silah anlaşması, iki ülke arasındaki savunma temelli stratejik ilişkinin boyutunu çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bölgesel denklemde meydana gelen değişimler, Suudi Arabistan-İran rekabeti, Irak ve Yemen kaynaklı tehditler gibi faktörler de Suudi karar alıcıların güvenlik kaygılarını etkilemektedir. Çalışmada, Suudi Arabistan'ın silahlanma faaliyetleri ve savunma harcamalarını etkileyen faktörler analiz edilmiştir.

Liberalizmde Güvenlik Kavramı ve Uluslararası Güvenliğe Getirilen Çözümler

16

Uluslararası ilişkiler disiplininin en temel kavramlarından biri olan güvenlik alanında birçok çalışma yapılmıştır. Dinamik bir alan olan uluslararası ilişkilerde kavramların zamana ve şartlara göre değişime uğraması gibi güvenlik kavramı da günümüze kadar sistem yapısında meydana gelen değişimlere paralel bir şekilde dönüşüme uğramıştır. Bu nedenle güvenlik kavramının tanımı üzerinde uzlaşa sağlanabilmiş değildir ve bu konuda tartışmalar devam etmektedir. Bireyin özgürlüğünün sağlanması ve korunmasında devleti temel aktör olarak gören liberalizm, uluslararası kurumlar, çok uluslu şirketler ve sivil toplum kuruluşları gibi devlet-dışı aktörleri de analiz birimi olarak değerlendirmektedir. Liberalizm, politikanın düşüncenin bir ürünü olduğunu savunmaktadır. Liberalizme göre düşünceler değişebilmekte ve böylece devletler arasında işbirliği ve uzlaşa mümkün olabilmektedir. Soğuk savaş dönemine hâkim olan daha çok askerî dengeye dayalı gergin yapının detant dönemine geçiş sürecinde, uluslararası sistemde değişimlerin yaşandığı ılımlı hava teorik zemine de yansımıştır. Böylece realizme alternatif olarak ortaya çıkan en önemli teori neoliberalizm olmuştur. Neoliberalizmde uluslararası teşkilatların, uluslararası güvenliği tesis etmesindeki işlevi daha belirgindir. Bu çalışmada güvenlik kavramının dönemsel olarak uğradığı değişimlere göre belirlenen tanımı, liberal teorilerin güvenlik konusundaki yaklaşımları ve uluslararası güvenliğin sağlanmasına yönelik işbirliği sonucunda kurulan uluslararası örgütlerin işlevleri açıklanacaktır.

Uluslararası Güvenlik Kapsamında Afrikalı Cihadistler

Onlarca yıl sömürgecilik, savaş, hastalık ve fakirlik gibi sorunlarla mücadele eden Afrika ülkeleri, son dönemde, cihadist örgütler ve onların artan eylemleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Aralık 2010'da Tunus'tan Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerine yayılan protestoların akabinde, artan şiddet olaylarıyla cihadist örgütler, kendilerine yeni yaşam alanları bulmuştur. Brejnev'in emriyle Sovyet askerlerinin 24 Aralık 1979'da Afganistan'a gönderilmesinin ardından dünyanın çeşitli bölgelerinden kendisini "mücahit" olarak adlandıran militanlar bölgeye giderek SSCB ile savaşmıştır. Afganistan'da SSCB ile savaş halinde olan Afrikalı Cihadistlerden bazıları ise 1990'ların başından itibaren Usame bin Ladin ile Sudan'a gelmiştir. Bu dönemde Sudan dışında, Mısır ve Cezayir gibi Kuzey Afrika ülkelerinde de bazı cihadist örgütlenmeler merkezi hükümetlere karşı mücadeleye girişmiştir. Ancak bu radikal terörist yapılanmalar devletlere karşı başarısız olmuşlardır. 1990'lı yıllardan beri Afrika'nın bölgesel güvenliğini tehdit eden terörist oluşumlar aynı zamanda küresel güvenliği de doğrudan etkileyebilecek birer aktördür. Bu kapsamda cihadist terörizm sorununu analiz ederken bölgesel boyutun yanında küresel güvenlik kapsamı ve güncel gelişmeler de göz önünde bulundurulmalıdır. Kongre kapsamında sunulması planlanan tebliğde, son yıllarda meydana gelen uluslararası güvenliği etkileyen güncel gelişmeleri dikkate alarak Afrikalı cihadistlerin küresel sisteme etkileri incelenecektir. Bu vesileyle bilhassa Orta Doğu, ABD ve Avrupa odaklı terörizm çalışmalarında gözardı edilen Afrika oluşumlarının mahiyeti, diğer bölgelere etkisi ve analiz edilmesinin öneminin vurgulanılarak literatürdeki önemli bir açığın kapatılması amaçlanmaktadır.

3. Oturum

İLEM Lisans Oturumu

Oturum Başkanı: Ümit Akca

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

09.00-10.40

Burak M. Nuri Gücin

*Franz Rosenthal ve Modern Dönem Mukaddime Tartışmalarını
Yeniden Düşünmek*

Hasan Turunçkapı

*İbn-i Haldun'un ve Montesquieu'nün Coğrafya Üzerinden Yaptıkları
Toplumsal Karakter Tasniflerinin Karşılıklı İncelenmesi ve
Bu Hususta Yeni Bir İklim Teorisinin Mümkünlüğünün Tartışılması*

Hüseyin Arslan

*İbn Haldûn ve Toplum Sözleşmesi Teorisyenlerinin
Toplum Varlığına Dair Mülâhazalarının Mukâyesesi*

Talha Erdoğan

Siyasi İktidarın Meşruiyeti Bağlamında İbn Haldun'un Mülk Anlayışı

Franz Rosenthal ve Modern Dönem Mukaddime Tartışmalarını Yeniden Düşünmek

Haldûn ve ilmi çabasına dair gerçekleşen okumaların büyük kısmı modern anlamda sosyal bilimlerin doğuşu ile alakadardır. Tarih, tarih felsefesi, sosyoloji gibi bilim dallarının müjdecisi bazen de doğuşu olarak imlenen Mukaddime'nin Franz Rosenthal tarafından yapılan tercümesi modern dönem okumalarda problematiğe dair düzeltici bir yorumlama getirme mecburiyeti içerisinde dâhil olmuştur. Rosenthal'in düzeltici tutumu defaten Haldûn'un gerek modern sosyal bilimler gerek de döneminin İslami ilimleriyle olan irtibatındaki epistemik çerçevenin kaynakları açısından irdelemelere konu olacak mahiyettedir. Haldûn'un epistemik çerçevesinin kaynakları açısından sosyal bilimlerle irtibatını konu edinmekten geri durarak, Mukaddime'deki toplum teorisini ağırlıklı olarak materyal belirlemiş içerisinde konumlamaktadır. Rosenthal'in getirdiği yorum, Mukaddime'nin kapsamlı muhtevası bakımından değerlendirme ölçütlerinin ihlaline dair başka bir tartışmaya yol açabilmektedir. Mukaddime'deki toplum teorisinin evrensel nitelikleri başka bir deyişle toplumu konu edinen bir bilim alanı oluşturmayı ve sosyal vakaları çok boyutlu bir şekilde tahlil ederek küllî kaidelere açığa çıkarması, toplum teorisinin kendi iç bünyesinde insan ve Tanrı merkezli toplum yapısına dair olgunlaştırmanın yollarını tartışmaya aldığı ölçüde umran ilminin neticesi ve maksadı anlam kazanmaktadır.

İbni Haldun'un ve Montesquieu'nun Coğrafya Üzerinden Yaptıkları Toplumsal Karakter Tasniflerinin Karşılıklı İncelenmesi ve Bu Hususta Yeni Bir İklim Teorisinin Mümkünlüğünün Tartışılması

20

Şu an beynelmilel ilmî sahada pek bir karşılığı olmasa da klasik dönemdeki filozoflar iklimin insan karakterine etkileri üzerinde kafa yormuşlar ve bu zaviyeden hareketle çeşitli nazariyeler ortaya koymuşlardır. İbn-i Haldun da tıpkı diğer düşünürler gibi bu hususu da incelemiştir. Ve dahi bu inceleme pek çok muassır akademisyen tarafından incelenmiştir. Bu incelemeler sonucu pek çok kişi İbn-i Haldun'un bu teorisi ile Montesquieu'nun ürettiği ve temel eseri sayılan Kanunlar'ın Ruhu'nun temeli hale getirdiği iklim ve karakter fikri ile paralel bulmuştur. Bu araştırma tam olarak bu iki düşünürün iklim temelli fikirlerinin karşılaştırılmasını temel almaktadır. Bu karşılaştırmanın nihai gayesi ise bu konuda bugüne kadar yapılan anakronizmin doğruluğunu tartışmaya açmaktır. Tabi ki bu araştırmanın bir diğer amacı da bahsi geçen iki teorinin mekânın anlamının değiştiği ve insanın artık doğanın tüm şartlarına daha dayanıklı hale gelmesini sağlayan teknik gelişimin özellikle İbn-i Haldun'un metodunun revize edilip kullanılmasına dair bir mümkünlüğü yaratıp yaratamayacağı tartışmasıdır. Zira Montesquieu'deki determinizmin katılığı nedeniyle bu tezlerin bugüne sunabileceği katkı apayrı bir bağlamın konusudur.

İbn Haldûn ve Toplum Sözleşmesi Teorisyenlerinin Toplum Varlığına Dair Mülâhazalarının Mukâyesesi

Toplum ile fert arasındaki ilişkinin varlığı yüzyıllardır sorgulanmış en önemli konulardan biridir. Fertlerin nasıl olup da bir araya gelerek toplumu oluşturdukları genelde sorgulama konusu olmuştur. Batı’da ve İslam dünyasında toplumun nasıl meydana geldiğine dair çeşitli izahlar yapılmıştır. Batı dünyası insanın ilk olarak “doğal durum”da bulunduğunu varsaymıştır. Doğal durumda bulunan insan “doğal hukuk”a sahiptir. İnsanların çıkarlarından dolayı kendi irâdeleri ile doğal durumdayken sözleşme yapıp toplum hâline geçtikleri varsayılır. Bunu savunan teoriler “toplum sözleşmesi kuramları” olarak adlandırılmışlardır. Klasik İslam düşünürleri ise genelde insanın Allah tarafından yaratılışı -fitratı- gereği tüm ihtiyaçlarını tek başına karşılayamayacağından insanların toplum hâlinde yaşamak zorunda olduklarını ifade etmişlerdir. Tarihi, toplumsal varlık alanını inceleme konusu yapan klasik İslam düşünürlerinden İbn Haldûn “Mukaddime” isimli eserinde toplumun zorunluluğuna dair açıklamalar yapmaktadır. Klasik metafizikten hareketle “toplum metafiziği”ni kendine mevzu edinen İbn Haldûn, “umran ilmi (el-içtima el-insanî)” diye yeni bir disiplin meydana getirir ve burada toplumun zorunluluğuna dair açıklamalarda bulunur. İdeolojik sınıflar, cemaat, din, aile ve aşiret gibi birliklilikleri İbn Haldûn “asabiyet” (nesep ve sebep asabiyeti) kavramı ile açıklar ve akabinde asabiyetin mülke matuf olduğunu vurgular. Buradan hareketle de “mülk teorisi”ni geliştirir.

Siyasi İktidarın Meşruiyeti Bağlamında İbn Haldun'un Mülk Anlayışı

22

İbn Haldun'un umran ilmi çerçevesinde ortaya koyduğu toplum ve siyasete dair açıklamalar, üzerinden asırlar geçmiş olmasına rağmen ciddiyetle ele alınmaya devam etmektedir. İnsan ve topluma dair kadim ilkelerden yola çıkan bu açıklama biçimi, tarihsel süreçte meydana gelen benzer olayları olgular düzeyinde inceleyerek sabiteler tespit etmek iddiasındadır. Bedevilikten hadariliğe geçiş, tarihsel sürecin akış yönünü meydana getirmektedir. Bu dinamik dönüşüm sürecinin asli unsuru ise asabiyettir. Asabiyetin harekete geçiren etkisiyle bedevilikten hadariliğe geçişin bir neticesi olarak mülk ortaya çıkmaktadır. Mülkün daha büyük ve karmaşık bir siyasi organizasyon olan devlete dönüşümü ise doğrudan asabiyete öncülük eden kimsenin siyasi iktidarının etki alanıyla ilişkilidir. Siyasi iktidarın, etki alanını genişletmeye çabalarken karşılaştığı en önemli sorunların başında meşruiyetini sağlama problemi gelmektedir. Günümüzde de bu problem farklı görünümlere sahip olmakla birlikte varlığını sürdürmektedir. Bu hususta, İbn Haldun'un mülk anlayışı, siyasi iktidarın meşruiyet vasıtalarını salt ideal konseptler yerine olgular/vakıalar düzeyinde irdeleyen ve insanın tabiatını merkeze alan bir metotla (umran ilmi) incelemiş olması nedeniyle güçlü bir açıklama imkânına sahiptir. Çalışmamızda öncelikle İbn Haldun düşüncesinin temel kavramları ve umran ilmi ele alınacak, ardından mülk kavramına dair açıklamalarda bulunulacak ve son olarak İbn Haldun'un mülk anlayışıyla birlikte siyasi iktidarın meşruiyetine ilişkin tartışmalar incelenecektir.

4. Oturum

Hadis: Usul ve Tarih

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Musa Koçar

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

09.00-10.40

Tunahan Erdoğan

Hadiste İctihad Kapısı Kapanmış mıdır?

Osman Aydın

*Buhârî'nin Tercemelerde Yer Verdiği Mu'allak Rivayetlerin
Hadis Usûlü ve Musannifin Yöntemi Açısından Değeri*

Hafize Yazıcı

*"Üç Mescid Dışında Dini Amaçlı Yolculuk Yoktur"
Hadisi ve Çağdaş Hadis Tartışmalarındaki Yeri*

Süleyman Güder

Hıristiyan Kurtuluş Teologlarında Öze Dönüş Arayışı

Hadiste İctihad Kapısı Kapanmış mıdır?

24

Bu çalışmada İbnü's-Salâh eş-Şehrezûrî'nin (ö. 643/1245) Mukaddime ismiyle bilinen hadis usulüne dair eserinde hadislerin tashîh ve tahsînine yönelik dile getirmiş olduğu bazı görüşleri ve bu görüşlerin kendisinden sonra algılanış biçimleri ele alınacaktır. İbnü's-Salâh'ın söz konusu görüşleri ehliyetleri zayıf olduğu için kendi dönemindeki ve sonrasındaki âlimlere hadislerin tashîh ve tahsînini yasakladığı hatta hadiste icthad kapısını kapattığı şeklinde anlaşılmış ve çeşitli itirazlara maruz kalmıştır. Araştırmamızda İbnü's-Salâh'ın Mukaddime'sindeki ve diğer kitaplarındaki konuyla ilgili ifadelerini ve uygulamalarını bütüncül bir şekilde değerlendirerek bunlarla neyi kastettiğini tespit etmeye çalıştık. Bu bağlamda, onun, kitabının muhtelif bölümlerinde, isnadın belli bir dönemden sonra hadislerin tashîhi noktasında işlevini yitirmiş olduğunu dile getirdiğini tespit ettik. Bundan dolayı İbnü's-Salâh'ın söz konusu ifadeleri, mutlak anlamda hadis tashîh ve tahsînini yasaklama anlamına değil, önceki dönem kitaplarında yer almayan, isnadın işlevini yitirdiği dönemden sonraki kitaplarda o dönemin isnadları ile zikredilen hadislerin tashîh ve tahsînini uygun görmediği anlamına gelmektedir. İbnü's-Salâh'ın isnadın işlevini yitirdiğini düşündüğü zaman dilimi hicrî V. asrın ortalarıdır. Onun bu düşüncesinin temelinde ise sahih ve hasen türünden olan bütün hadislerin, hadis imamlarının mutemet ve meşhur kitaplarında kayıtlı olduğu kabulü bulunmaktadır. İbnü's-Salâh bu yüzden söz konusu dönemden sonra sahih ve hasen hadislerin hadis imamlarının mutemet ve meşhur diye nitelediği kitaplarından alınması gerektiğini, bu tür kitaplarda bulunmayan hadislere sahih ve hasen hükmü verilemeyeceğini dile getirmektedir. Tashîh-tahsîn meselesine bağlı olarak İbnü's-Salâh'ın hadislere zayıf ve mevzu hükmü vermeyi yasakladığı iddiası da ortaya çıkmıştır. Oysa onun, bu yönde hiçbir açıklaması bulunmamaktadır. Tam tersine onun pek çok ifadesi ve uygulaması, böyle bir işlemi yasaklamadığını çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Buhârî'nin Tercemelerde Yer Verdiği Mu'allak Rivayetlerin Hadîs Usûlü ve Musannifin Yöntemi Açısından Değeri

Hadis müdevvenâtının konulara göre tasnifiyle eş zamanlı olarak teşekkül ettiğini söyleyebileceğimiz tevbîb mantığı, Buhârî ile birlikte klasik kullanımının dışında bir sistematığe bürünmüştür. Bâb başlıkları/tercemeler Buhârî tarafından, hadisleri mevzularına ayırmanın yanında; rivayetlerin sıhhat durumuna ilişkin bilgiler sunan, aynı bâb içerisinde farklı hükümlerin varlığına işaret eden, rivayetlerin gereksiz tekrar edilmesinin önüne geçen bir dinamik olarak ele alınmaya başlamıştır. Bu yönüyle, Buhârî'nin bâb başlıklarına yüklemiş olduğu farklı görevlerin kendini gösterdiği alanların başında da muallak rivayetler gelmektedir. Zayıf hadis kategorisinde yer alan muallak rivayetlerin sadece sahîh hadisleri toplamak gayesiyle kaleme alınmış bir eserde yer alması akıllara; musannifin bahse konu uygulamayı hadîs usulünün belirlediği sınırların dışında farklı anlamlar müvacehesinde ele aldığı fikrini getirmektedir. Özellikle bâb başlıklarında geçen muallak merfû rivayetlerin tamamı tetkik edildiğinde; Buhârî'nin bu uygulamasının hadisin sıhhatindeki düşüklüğü göstermekle birlikte; rivayetler arasındaki fikhî ihtilaflara işaret etmek, hadisleri esahhiyet unsuruna göre sınıflandırmak, ihtisar ve mana ile rivayetin varlığına dikkat çekmek, zayıf olsa da uygulamada esas teşkil eden rivayetleri belirtmek gibi çok farklı ve özgün amaçlara hizmet ettiğini söylemek mümkündür. Kanaatimizce bu durum Buhârî'nin eserini sadece hadisleri toplamak gayesiyle değil, sahip olduğu görüşler çerçevesinde fikhî delillendirmelerini ortaya koymak amacıyla kaleme aldığını göstermektedir. Kendi dönemine ilmî anlamda yön vermiş bir musannifin, sonradan kapsam ve sınırları belirlenmiş hadîs usulü kriterlerine bakışını irdelemek, ilgili usul prensiplerinin dönemsel olarak kazandığı anlam değişikliklerini göstermesi açısından fayda sağlayacaktır. Ayrıca örnekler üzerinden yapılan değerlendirmeler de, teorik olarak çerçevesi oluşturulan usul kaidelerinin pratikte geçirdiği değişimi gözler önüne serecektir.

“Üç Mescid Dışında Dini Amaçlı Yolculuk Yoktur” Hadisi ve Çağdaş Hadis Tartışmalarındaki Yeri

26

Müslümanlarla Batılıların ilmi anlamda karşı karşıya gelmeleri XVI. yüzyıla tekabül etmektedir. Özellikle sömürge hareketlerinden sonra Batılıların istila ettiği toprakların halklarının çoğunlukla Müslüman olmaları, bu toplumlara idare etmek isteyen kişiler açısından önemli bir sorunu ortaya çıkarmış ve bu farklı kültüre mensup insanların tanınmasını zorunlu kılmıştır. Bu çerçevede XVI. yüzyılda Müslüman doğu hakkında bilgilerin derlenmesine imkân tanınarak; Müslümanların değerleri, fikirleri, örf ve âdetleri incelemeye çalışılmıştır. Oryantalizm denilen bu hareket; genelde İslam dini, özeldense Hz. Peygamber’in hadisleri ile ilgili muhtelif çalışmalar yürütmüştür. Bu hareket içerisinde, hadis ilmi ile ilgili çeşitli çalışmaları olan oryantalist Goldziher de yer almaktadır. Goldziher hadislerin büyük bir kısmının uydurma olduğunu iddia etmiştir. Uydurma olarak nitelendirdiği rivâyetlerden biri de, “şeddu’r-rihâl” hadisidir. Bu hadiste Hz. Peygamber, üç mescid (Kâbe/Mekke, Mescid-i Nebevî/Medine ve Mescid-i Aksâ/Kudüs) dışında herhangi bir mescide dinî amaçlı bir yolculuğun yapılamayacağını ifade etmiştir. Dolayısıyla çalışmamızda, sözü edilen hadisin çeşitli tarihleri tespit edilip; Hz. Peygamber’e ait olup olmadığını belirlemek amacıyla hadisin sıhhat ve metin/muhteva açısından bir tahlili yapılacaktır. Bu çerçevede kutsal yolculuğun Arapların sosyo-kültürel hayatlarındaki önemi tespit edilerek, hadisin İslam toplumuna yansımaları üzerinde durulacaktır. Ayrıca “şeddu’r-rihâl” hadisine yönelik Müslüman âlimlerin ve Batılı araştırmacıların mülhazaları ele alınarak, hadisin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

Hristiyan Kurtuluş Teologlarında Öze Dönüş Arayışı

Günlük hayatta “din” fenomeninin insan edimlerini belirlemede önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Bu durum, Latin Amerika gibi dini kültürün insanlar üzerinde etkin olduğu bir coğrafyada kendini çok daha fazla hissettirmektedir. Bu bildiri, bir “siyasal akım” olarak Katolik kilisesine bağlı teologlarca ortaya çıkan dinin seküler bağlamda yeniden yorumlanmasını savunan Hristiyan kurtuluş teolojisi hakkında olacaktır. Latin Amerika’da bir grup din adamı tarafından sosyal sorunlara karşı bir farkındalık oluşturmak [ve çözüm bulmak] amacıyla 1960’larda ortaya çıkan bu anlayış; yoksullukla, fakirlikle ve ezilmişlikle yakından ilgilinen bir akım olmasının yanı sıra kurum olarak kilisenin öz eleştiri yapmasını mümkün kılan bir anlayışa öncülük etmiştir. Bu eleştiri, İncil’in yeniden ve farklı bir perspektifle yorumlanmasını önermiştir. Ortaya çıktığı günden beri gerek Katolik kilisesinin (papalığın) otoritesini gerekse de siyasi iradelerin tarruzlarına karşın dünyayı “alttan” (yoksul ve ezilenlerin bakışıyla) inceleyen kurtuluşçu hareket, dinin seküler bağlamda yeniden yorumlanmasını “öze dönüş” açısından değerlendirmektedir. Bu kapsamda bildiride, Latin Amerikalı kurtuluş teologlarının öze dönüş arayışı üç farklı boyuttan ele alınacaktır. Bunlar, dinin günün şartlarına göre, kıtadaki gelir eşitsizliğini azaltmak için sosyal adalet ve yoksulluk perspektifinden ve eleştirel bir bakış açısıyla yeniden yorumlanması olarak belirlenmiştir. Temel argümanları ve motivasyonları dikkate alındığında, kurtuluş teolojisinin XX. yüzyılda Hristiyan dünyasında ortaya çıkmış en etkili dini-siyasi hareket olduğu iddia edilecektir. Çalışmanın kapsamı siyaset bilimiyle sınırlandırılmıştır.

5. Oturum

Çağdaş Türk Edebiyatı

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Berat Açıl

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

11.00-12.40

Yasemin Ulutürk

*Postmodernizmde "Yeni Tarihselcilik" Tezahürü:
Pinhan*

Yasemin Yazıcı

*Türk Basınında Japonya:
1945 Akşam Gazetesi Örneğinde*

Esra Tokat

*Çağdaş Türk-İslam Mimarisinde İslam Öncesi Geleneklerin İzleri:
Akçakoca Merkez Camii*

Segâh Tekin

Evrensel İnsan Hakları Bağlamında Türkiye'nin İltica Hakkı Uygulaması

Postmodernizmde “Yeni Tarihselcilik” Tezahürü: Pinhan

Postmodernizm akımı ile birlikte daha önceden söylenmiş her ne varsa yeniden ele alınır, yeniden okunur ve yeniden kurgulanır. Tarihsel olan ile kurgusal olanın sentezlendiği, 1980’lerden itibaren tüm varlığı ile kendisini hissettiren bir akım olarak karşımıza çıkan postmodernizm, hayata bakış açısında ve tarihe yönelme metotlarında çeşitli değişimlerin mümessili olmuştur. Tarihi en önemli malzeme olarak gören postmodern akım, tarihin kati gerçekler cihetinde bilinebileceği fikrini yerle bir ederek tarihsel gerçeklik ile kurgusal gerçekliği bir araya getirir ve her ikisinden yeni bir metin ortaya koyar. Bu anlayış doğrultusunda gelişen “yeni tarihselcilik” akımı da estetik zevkler ile kurguyu ön plana alır, tarih yazımını tek anlamlı bir üst anlatı olmaktan çıkararak yorumu, eleştiriyi ve dolayısıyla çoğulculuğu savunur. Tarihî belgelere kuşkuyla bakarak onların nesnellikliğini tartışmaya açar. Postmodern metinlere ağırlık vererek metinselliği ön plana alır. Bu tarzı temsil eden önemli eserlerden biri Elif Şafak’ın “Pinhan” adlı eseridir. “Yeni tarihselcilik” kuramının en önemli özelliği olan edebiyat ve tarih arasındaki ayrımın ortadan kalkması ve bilimsel gerçeklerin yansıtılmasından ziyade geçmişin yorumlanması, bu romandaki belirgin unsurlardandır. Bu bağlamda çoğulculuk, alıntı, imge, prolog ve metinlerarasılık gibi yöntemlerden yararlanarak eserine postmodern bir görünüm sağlayan yazar, olayı tarih köklerine oturtarak amacının tarih yazmak olmadığını, tarihi yalnızca fon olarak kullandığını, postmodernizmde tarih ile anlatının nasıl hemhal olduğunu göstermektedir. Eser, belirli ve sıralı/kronolojik bir zaman düzlemini içermez. Aksine belirtilen akım doğrultusunda spesifik bir tarihî dönemi ele alarak o süreci anlatmak yerine, çeşitli imgelerle dönemler hakkında ipucu verir. Bu çalışmada ise “Pinhan” adlı eserin postmodernizmin ışığında zuhur eden “Yeni Tarihselcilik” anlayışının yazarın anlatısında nasıl somutlaştığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Türk Basınında Japonya: 1945 Akşam Gazetesi Örneğinde

Japonya'nın, uzun bir kapalılık döneminin ardından girdiği modernleşme sürecinde, 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'nda aldığı beklenmedik galibiyet, tüm dünyada olduğu kadar Türk dünyasında da yankı uyandırmıştır. Asyalı bir milletin ilk kez büyük bir gücü yenmesi, Türk aydınlarının yazılarında da yer almıştır. Bundan tam 40 yıl sonra Japonya'nın II. Dünya Savaşı'nda aldığı yenilgi de şüphesiz aynı şekilde Türk yazınına yansımıştır. Türk aydınlarının yazıları, halkın belleğinde Japonya imajının oluşmasında oldukça önem teşkil etmiştir. Bu çalışmada, II. Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle çıkan Japonya'ya, Akşam gazetesi yazarlarından Halide Edip Adivar, Refik Halit Karay, Vâlâ Nureddin (vâ-nû) ve Macid Arda'nın köşe yazıları üzerinden, Japonya'nın savaş sürecindeki durumu değerlendirilmiştir. Çalışmamızın başlıca amacı, bu yazarların 1945 yılında Akşam gazetesinde yayımlanan köşe yazıları aracılığıyla II. Dünya Savaşı'ndaki Japonya'nın nasıl algılandığı ve Türk halkına nasıl aktarıldığını incelemektir. Bu doğrultuda, öncelikle Japonya'nın II. Dünya Savaşı'na girme süreci ele alınacak, ardından da dönemin önemli yazarlarının Akşam gazetesinde yayımlanan Japonya ile ilgili köşe yazıları incelenecektir.

Çağdaş Türk-İslam Mimarisinde İslam Öncesi Geleneklerin İzleri: Akçakoca Merkez Camii

Bu çalışmada, başlangıcından günümüze dek evrilerek devam eden Türk mimarlığının ulusal kimliği ve bu kimliğe etki eden ana faktörler arasında önemli yer tutmuş olan “Türklerin İslam öncesi geleneklerinin Türk-İslam mimarisine tesirleri”, Akçakoca Merkez Camii üzerinden yorumlanarak anlatılmaya çalışılacaktır. İslam öncesi Türklerin göçer-yarı göçer yaşam tarzı, taşınmaz kültür varlıklarının inşasını mümkün kılmamıştır. Dolayısıyla gerçek anlamda siyasi birlik kurulan ve tam olarak yerleşik hayata geçilen Karahanlılar dönemine değin çadır kültürünün hâkim olduğu bir hayat sürdürülmüştür. İslâm’a geçişle birlikte inanç sisteminin değişmesine rağmen geleneklere bağlılıkla açıklanabilecek bir anlayışla, dinin öngörmediği türbe ve kümbet yapıları mimari repertuara dâhil edilmiş ve asırlar boyunca söz konusu yapı tipinin inşasına, plan şemaları çeşitlendirilmek ve geliştirilmek suretiyle devam edilmiştir. Türk mimarlık tarihi boyunca her dönem ve coğrafyada büyük itina ile inşa edilmiş olan mezar anıtlarının menşeiyle ilgili ortaya atılan pek çok görüşten en kabul göreni, yapı tipinin kökeninin Orta Asya çadırlarına dayandığıdır. Asırlar sonra XXI. yüzyıl Türkiye’inde bir ibadet yapısında yeniden canlandırılan bu geleneksel tutumun, mimarimizdeki ulusal etkilerin günümüze yansımaları bazında incelenme ve anlatılma gayesi taşınmaktadır.

Evrensel İnsan Hakları Bağlamında Türkiye'nin İltica Hakkı Uygulaması

32

Mültecilerin hakları; insan hakları ile ilişkisinin yanı sıra iltica edilen devletlerin güvenliği, ekonomilerini, iç ve dış politikalarını ilgilendiren, yani insanların ve devletlerin haklarının ve beklentilerinin çatışabildiği bir alanda yer almaktadır. Uluslararası hukukta insan haklarının ve mülteci haklarının tek kategori içinde ele alınmamasının en önemli sebebi de devletlerin egemenlik haklarıyla yakından ilişkili olan ülkeye yabancıların girişi hakkında devletlerin uluslararası hukukun kendilerini bağlayıcı düzenlemeler yapmasından kaçınmak istemeleri ve devletler açısından mülteciler konusunun insan hakları değil fakat insani yaklaşım çerçevesinde ele alınmasının daha uygun görülmesidir. Bu çalışmada, evrensel insan hakları bağlamında Türkiye'nin iltica hakkı uygulaması değerlendirilecektir. Günümüzde üç kıtayı birleştiren konumu nedeniyle Türkiye toprakları gerek ekonomik nedenlerle gerekse zulümden kaçmak için ülkelerinden ayrılan insanlar için hem Avrupa ülkelerine kaçış yolunda bir geçiş güzergâhı hem de yasal ve yasa dışı olarak ikamet ettikleri bir coğrafyadır. Dünya siyasetinde yaşanan gelişmeler, yakın çevresinde yaşanan savaşlar ve iç çatışmalar, Avrupa Birliği'ne üyelik süreci ve ülke içi ekonomik, sosyal ve siyasal şartlar; cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Türkiye'nin iltica hakkı uygulamasının değişik evrelerden geçmesine neden olmuştur. Çalışmada öncelikle dünyada mültecilerin durumu ve mültecilere tanınan hakların günümüzde geldiği nokta kısaca ele alınacaktır. Ardından Türkiye'nin iltica politikasının tarihsel geçmişi anlatılarak günümüzde Türkiye'de uygulanan iltica rejimi hukuki, ekonomik ve siyasi yönleriyle, evrensel insan hakları ile uyumu açısından değerlendirilecektir.

6. Oturum

İslam Felsefesi

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Şevki Işıklı

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

11.00-11.40

Ümran Kayaalp

Kindî'nin Nefs Algısının Ahlak Anlayışına Tesiri

Ahmet Kavak

*Sherlock Holmes Romanlarında Geçen Bazı Akıl Yürütmelerin
Modern Mantık Açısından Denetlenmesi*

Saliha Keleş Türkyılmaz

*Mantık İlkelerinin Genel-Geçerliği Hususunda
Üçüncü Şıkkın İmkânsızlığı İlkesi ve Ferma Teoremi Örneği*

Khayyam Jalilzada

*Hans-Georg Gadamer'in "Hakikat ve Yöntem" İsimli Eserinde
Fenomenolojik Yöntemin Uygulanması Üzerine*

Kindî'nin Nefs Algısının Ahlak Anlayışına Tesiri

İnsan yapısı ve doğası gereği âlemdaki diğer varlıklardan daha şerefli bir mertebeye sahiptir. Ancak insan dünya hayatında sahip olduğu bu değeri koruyarak yüce Yaratıcı'nın katında ait olduğu en yüce mertebeye ulaşması gerekmektedir. Bu ise insanın sahip olacağı sağlam bir bilgi ve yetkin bir ahlaki yapıyla gerçekleşecektir. İnsanlara bu yolda ışık tutma gayretinde olan filozoflar bu noktada insanı tüm yönleriyle daha iyi anlayarak en yetkin ahlaki sistemi oluşturmaya çalışmışlardır. Bu bağlamda bizde, ilk islam filozofu olan Kindî'nin ahlaki olgunluğa ulaşmada nefis algısının ahlak anlayışına ne gibi etkisinin olduğunu ortaya koymaya çalışacağız. İlk önce nefis kavramı ve Kindî'nin nefis teorisi üzerinde durulacaktır. Burada nefsin tanımı ve mahiyeti konuları ele alınacaktır. Daha sonra Kindî'nin nefis tanımı ve filozofun nefis anlayışında önemli bir yer teşkil eden nefsin güçleri, nefis-beden ilişkisi ve nefsin bedenden ayrılması konuları açıklanacaktır. Son olarak ise Kindî düşüncesindeki nefis-ahlak ilişkisi ele alınacaktır. Bu noktada ahlaki yetkinliğe ulaşmada nefsin arınması sorunu ve ahlaki faziletleri elde etmede aklın önemi, nefsin ahlaki yetkinliğe ulaşmasını engelleyen hastalıklar ve bu hastalıkların tedavileri gibi konular değerlendirilecektir.

Sherlock Holmes Romanlarında Geçen Bazı Akıl Yürütmelerin Modern Mantık Açısından Denetlenmesi

Polisiye roman; cinayet, suç, katil, gizem ve dedektif kavramları etrafında şekillenen bir roman türüdür. Dünya edebiyatında ilk olarak Amerika'da XIX. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu anlamda yazılan ilk eser, Edgar Allan Poe'nun 1841'de yayımladığı Morg Sokağı Cinayeti'dir. Poe'yu, Hercule Poirot ve Miss Marple'in yaratıcısı Agatha Christie, Sherlock Holmes'ün yaratıcısı sir Artur Conan Doyle, Emile Gaboriau ve Dan Brown izler. Türk edebiyatında ise 1884'te Ahmet Mithat Efendi tarafından yayınlanan Esrâr-ı Cinâyât adlı eseri polisiye roman türünde bir ilk olma özelliği taşır. Biz bu çalışmamızda sir Arthur Conan Doyle'ün kaleme aldığı polisiye roman serisi Sherlock Holmes romanlarında geçen gündelik dildeki çıkarımları, sembolik dile çevirerek modern mantık açısından geçerliliğini denetlemeye çalışacağız. Romanlarda dedektif karakteri olan Sherlock olayları aydınlatmak için bir takım akıl yürütmelerde bulunur; öncelikle bir konu hakkında hüküm verir, ardından verdiği hükmün gerekçelerini sıralar ya da gerekçesini belirttikten sonra bir yargıda, çıkarımda bulunur. Biz de ilk olarak romanlarda geçen çıkarımları tespit ettik ve modern mantık kapsamında sembolik dile çevirdik. Daha sonra tespit etmiş olduğumuz çıkarımları, çözümleyici çizelge yöntemini kullanarak modern mantık açısından denetledik.

Mantık İlkelerinin Genel-Geçerliği Hususunda Üçüncü Şıkkın İmkânsızlığı İlkesi ve Ferma Teoremi Örneği

Mantık, bir bilim olarak doğru düşünmenin kurallarını ortaya koyma iddiasındadır. Bu kuralların belirlenmesinde mantığın temel aldığı akılsal önkabuller, onun ilkeleri sayılmaktadır. Buna göre mantığın ilkeleri Aristoteles'in isimlendirmesiyle 'özdeşlik', 'çelişmezlik' ve 'üçüncü şıkkın imkansızlığı'dır. Mantık ilkeleri özleri gereği birbirlerine bağımlı bir yapı arz etmektedir. Bir diğer deyişle her biri bir diğerini gerektirmektedir. Bu nedenle birinin geçersizliği diğerinin de geçersiz olması anlamına gelmektedir. Ancak modern dönemde üçüncü şıkkın imkansızlığı ilkesine karşı ferma teoremi öne sürülmüştür. Bu teoremin ispatına dair ele alacağımız husus bağlamında üçüncü şıkkın imkansızlığı ilkesinin genel-geçer niteliğinin ortaya koyulmasıyla mantık ilkelerinin bütünsel geçerliliğine işaret etmeyi amaçlamaktayız. Aristoteles tarafından "bir şey ya vardır ya da yoktur" şeklinde tanımlanan üçüncü şıkkın imkansızlığı ilkesi, varlığa dair iki çelişik durum dışında orta bir halin imkansızlığını ifade eden ilkedir. Buna göre bu ilke ile mantık, şeye dair mümkün kabul edilebilecek iki çelişik durum haricinde başka bir durumun söz konusu edilemeyeceğini öne sürmektedir. Ferma teoremi ile ele almak istediğimiz husus, üçüncü bir şık ihtimaline dair ortaya konulmuş olan ve bu bağlamda bir mantık ilkesi olarak üçüncü şıkkın imkansızlığı ilkesinin geçersizliğine işaret eden matematiksel bir teoremin yakın zaman matematikçileri tarafından ispatının yapılması suretiyle sözü geçen mantık ilkesinin geçerliliğinin tekrar kabulüne dairdir. Bu bağlamda mantık ilkelerinin tüm bilimler için genel-geçer nitelik taşıyıp taşımadığı söz konusu örnek üzerinden tartışılacaktır.

Hans- Georg Gadamer'in "Hakikat ve Yöntem" İsimli Eserinde Fenomenolojik Yöntemin Uygulanması Üzerine

Descartes'le birlikte paradigma değişikliği yaşayan felsefenin, gündemini meşgul eden en esaslı sorunlardan birisi özne-nesne meselesidir. Yazımızda ele alacağımız Gadamer de özne-nesne meselesinin düşünceye konu olduğu dönemin filozofudur. Dolayısıyla bu mesele etrafında cereyan eden görüşler, Gadamer'in düşüncesinin teorik arka planını şekillendirmiştir diyebiliriz. Gadamer'i ortaya çıkartan felsefi arka planın, Husserl ve Heidegger tarafından şekillendirildiğini söyleyebiliriz. Felsefeyi kesin bilim olarak inşa etme niyetinde olan Husserl'in, özne-nesne meselesine epistemolojik yaklaşması, fenomenolojiyi; unutulmuş varlık sorusunu yeniden sormamız gerektiğini söyleyen Heidegger'in ontolojik yaklaşımıysa, Dasein hermenötüğünü ortaya çıkarttı. Husserlci fenomenoloji ve Heideggerci hermenötik mirasın üzerine konan Gadamer'se asıl sorunun varlığa/var olanlara metin olarak yaklaş(a)mamızdan doğduğunu, dolayısıyla esas görevimizin yoruma dayalı felsefenin üzerinde yoğunlaşma olduğunu işaret etti. Gadamer açısından gerçekliğe ulaşamayız ama Husserl'in fenomenolojisinin ileri sürdüğü nesneyi "ihata etme", farklı yorumlarla (aynı konunun sanatta, edebiyatta, felsefede vs. alanlarda ele alınmasıyla) sağlanmış olmaktadır. Husserl ve Gadamer arasındaki epistemolojik bağı ortaya çıkarmaya çalıştığımız zaman nesnellik ve anlamının, kilit kavramlar olduğunu görmekteyiz. Husserl'in öznelerarasılığı nesnellığı, Gadamer'in katılma/iştirak görüşüyle anlamayı sağlamaktadır. Bunlara binaen Gadamer'in yorum felsefesinin ne derecede fenomenolojiyi ihtiva ettiğini tahlil etmeyi amaçlayan yazımız, hakikat ve yöntemi temel alarak; yaşam dünyası ve metnin dünyası, 3. Şahıs perspektifi ve ufukların kaynaşması vs. benzeri kavramlar arasındaki fenomenolojik-hermenötik gerilimini de göstermeye çalışacaktır. Kullandığımız yöntem daha çok yoruma dayalı olacak ve araştırmamız; Gadamer'in ne ölçüde/nereye kadar fenomenolojik yöntemi kullandığını ve hangi sebeplerden dolayı fenomenolojiyi aşma teşebbüsünde bulunduğunu; bunu başarıp başar(a) madığını göstermeyi amaçlamaktadır. Ezcümle Gadamer'in eserinde fenomenolojik yöntemi nasıl kullandığını görebilmemiz için somut örnekler verilmeye çalışılacaktır.

7. Oturum

Sosyal Politikalar

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Erdal Eke

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

11.00-12.40

Fatih Altun

*Afetler'de Psikososyal Hizmetler:
Marmara ve Van Depremleri Karşılaştırmalı Analizi*

Tuğba Güner

İş Kazalarına Karikatürler Üzerinden Bir Bakış

Muhammet Hamdi Mücevher, Zeynep Demirgil, Ramazan Erdem

*Sportif Aktivitelerin Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi:
SDÜ İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*

Feride Ersoy

İslâm Eğitim Klasiklerinde Öğretmen

Afetler’de Psikososyal Hizmetler: Marmara ve Van Depremleri Karşılaştırmalı Analizi

Afetler insanlık tarihinde en çok can kaybına neden olan olaylar arasında olup fiziki, ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan önemli sonuçlar doğurmaktadır. Gerek doğal gerekse insan kaynaklı, farklı türden afetlerin ortak sonuçları bulunmaktadır, bu ortak sonuçlara yönelik müdahale araçları ve yöntemleri ise ülkelere ve toplumlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu çalışmada afetlerin sosyal hizmet boyutu ön plana çıkan iki temel etkisinden hareketle, öncelikle afetler sonrasında ortaya çıkan veya mevcut olan risk gruplarına yönelik sosyal hizmet faaliyetleri ele alınacaktır. Daha sonra ise afetlerin yol açtığı psikolojik ve sosyal yıkımların zararlarını azaltmaya yönelik gerçekleştirilen psikososyal hizmetlere, Türkiye’de afet müdahale anlayışında yaşanan değişim bağlamında yer verilecektir. Söz konusu değişim ülkemizde yaşanan iki büyük afet olan 17 Ağustos 1999 Marmara depremi ile 23 Ekim 2011 Van depremi sonrası gerçekleştirilen sosyal hizmetleri karşılaştırılmak suretiyle ele alınacaktır. Çalışmanın sonunda ise ülkemizde afetler sonrası gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları ve psikososyal hizmetler sırasında karşılaşılan güçlükler ve bunlara yönelik çözüm önerileri üzeninde durulacaktır.

İş Kazalarına Karikatürler Üzerinden Bir Bakış

40

İş kazaları her ne kadar ciddi bir sorun olsa da zaman zaman karikatürlere konu olarak trajikomik bir biçimde insanlara yansıtılmaktadır. Bu çalışmada amaç Türkiye’de iş kazalarının karikatürlere nasıl yansıtıldığını incelemektir. İnceleme işçi, işveren ve devletin sorumlulukları açısından ele alınacaktır. Türkiye’de ve dünyada iş kazaları toplumsal hayatın kalitesini etkilemesi ve ekonomik anlamda ülkeleri zarara uğratması açısından çok önemli bir sorundur. Bunun yanı sıra çalışanların yaralanmasına, psikolojik zarar görmesine ve ölümüne yol açabilmektedir. Türkiye iş kazaları ile sık sık karşı karşıya kalmakta ve bu kazalarda birçok çalışan hayatını kaybetmektedir. Türkiye 2014 yılında özellikle madenlerde yaşanan iş kazalarında birçok işçiyi kaybetmiştir. Yaşanan en büyük kaza 301 madencinin ölümüne yol açan Soma maden faciasıdır. Çalışmanın birinci bölümünde iş kazası kavramı açıklanarak iş kazasının tanımı, unsurları, nedenleri ele alınacaktır. İkinci bölümde seçilen karikatürler üzerinden iş kazaları tartışılacaktır. Karikatürlerde belirtilen sorunlar Türkiye açısından değerlendirilerek istatistiksel incelemeler yapılacaktır. Türkiye’de iş kazaları ele alınırken uygulamadaki yasalardan da yararlanacaktır.

Sportif Aktivitelerin Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi: SDÜ İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Sporun doğasında bir amacı ve hedefi başarmak üzere plan, düzen ve disiplin içerisinde sürekli olarak çalışmak ve gayret etmek vardır. Dolayısıyla spor yapan bir insan disiplinli, planlı, sistematik bir şekilde hedefleri peşinde koşmak ve çabalamak zorundadır. Bunu zorlayan güç ise başarıya ulaşma isteği ve arzusudur. Amatör ya da profesyonel olarak düzenli ve sürekli olarak spor yapan bir kişinin hayatında yaptığı işlerde de (akademik çalışmalar, iş hayatı vs.) başarılı olması beklenir. Bu araştırmada; çeşitli spor branşlarında amatör ya da profesyonel düzeyde spor yapmanın akademik başarı üzerindeki etkisini ölçmek amaçlanmıştır. Bu amaçla Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan üniversite öğrencileri araştırma grubu olarak seçilmiştir. Araştırmanın verileri, 16 sorudan oluşan bir ölçeğin üniversite öğrencilerine uygulanması ile elde edilmiştir. Toplanan bu anket verilerinin analiz edilmesinde ise SPSS (statistical packages for the social sciences) 20.0 istatistik programından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, amatör ya da profesyonel seviyede spor yapan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olması beklenmektedir.

İslâm Eğitim Klasiklerinde Öğretmen

42

Türkiye'nin eğitim sistemi, osmanlı devleti'nin son dönemindeki yenileşme çabalarıyla birlikte yönünü batı eğitim sistemlerine dönmeye başlamış, medreselerin lağvedilmesiyle birlikte İslam eğitim anlayışı kesintili olarak imam-hatip okullarında ve kendi iç yapılanmasını medreselere dayandıran bazı özel kurumlarda devam etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı genel amaçlarında belirtildiği üzere eğitim sistemi milli kültürden beslenme ve çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma çabasıdır. Bu çaba, dönemin gelişmiş ülkelerinin eğitim felsefelerini temele almayı gerektirmiş, eğitim sistemi içerikten değerlendirmeye kadar her boyutta dönüşüm yaşamıştır. Bu dönüşüm sürecinde müfredatta yer alan dersler, sınıf geçme kuralları, öğretim metotları, okulların fiziki ortamı ve kurumsal yapılanması, temele alınan eğitim yaklaşımları kadim kültürden ziyade batı kültürü temelinde şekillenmeye başlamıştır. Eğitim öğretim anlayışındaki bu köklü değişiklikler, öğretmen ve öğrencinin de sistem içerisindeki konumunu etkilemiştir. Bu konum, eğitimin temel felsefesine göre değişmeye devam etmiş olsa da öğretmenin ve öğrencinin nitelikleri konusu güncelliğini korumuştur. Bu araştırmanın amacı İslam eğitim klasiklerinde yer alan öğretmen anlayışını tespit etmeye çalışmaktır. Çalışma, nitel araştırma metodolojisine uygun olarak yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemeyle belirlenen altı eğitim eseri çalışma örneklemini oluşturmaktadır. Veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde eğitim klasiklerinde yer verilen öğretmene dair cümleler analiz birimi olarak belirlenmiş ve içerik analiziyile öğretmen niteliklerini ifade eden temalara ulaşılmıştır. Bulgular, doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

8. Oturum

Fıkıh: Fetva ve Kaza, Fıkıh Tarihi

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Necmettin Kızılkaya

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

11.00-12.40

Kamer Kal Hussien

*Osmanlı Ceza Yargılamasında Soruşturma
(1650-1750 İstanbul Örneği)*

Sıddıka Ayaş

*İslam Ceza Hukuku ve Türk Ceza Hukukunda
Teammüd Kavramı Mukayesesi*

Ümmü Eymen Balbaba

Fıkıhî Açıldan Tecavüz Sonucu Oluşan Gebeliğin Sona Erdirilmesi

Emine Gümüş

*XVIII. Yüzyıl Üsküdar Şer'iyye Sicillerinde
İçki İçme Suçu ve Cezası*

Osmanlı Ceza Yargılamasında Soruşturma : 1650-1750 İstanbul Örneği

İslam hukukunda yargılama; soruşturma, dava ve infaz olmak üzere üç evreden oluşur. İslam hukukçuları zanlı bir kimse hakkında soruşturma yapmadan bir karara varılmasını caiz görmemişlerdir. İşte bu sebeple vukua gelmiş bir olayın aydınlatılması için zanlı hakkında soruşturma yapılır zanlının suçlu olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılırdı. Osmanlı yargılama sisteminde de aynı yol takip edilmiş ve soruşturma yapması için devlet tarafından görevliler tayin edilmiştir. Kadı, kendisi bizzat soruşturma yapabileceği gibi devlet tarafından soruşturma ile görevlendirilmiş kimseler aracılığıyla da soruşturmayı gerçekleştirirdi. Bu görevliler velayet-i ceraim adı verilen kimselerdi. Bu kimseleri iki ana sınıfa ayıracak olursak; velayeti şurta mesabesinde olan bostancıbaşı, sübaşı, asesbaşı, odabaşı ve velayet-i hisbe ile görevli muhtesiplerdir. Soruşturma ile görevli kimseler zanlıyı bulup mahkemeye teslim ederler, zanlının şahsiyeti hakkında araştırma yaparlar, olay yeri ve ceset incelemesi vs. gibi görevler yerine getirirlerdi. Yaptıkları soruşturmaları ise yazılı halde kadıya bildirirlerdi. Bu çalışmada kadıya yazılı olarak bildirilmiş şeriye sicilleri ile ahkam defterlerindeki soruşturma belgeleri incelenecek ve soruşturmanın söz konusu dönemde nasıl yapıldığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

İslam Ceza Hukuku ve Türk Ceza Hukukunda Teammüd Kavramı Mukayesesi

İşlenen bir suç kasıtlı veya kasıtsız bir şekilde icra edilmiş olsun mutlaka bir yaptırımı vardır. Bu yaptırım; toplumsal düzenin sağlanması, bireylerin kişisel olarak diğer bireylere olan davranışlarında içsel olarak düşünmelerine vesile olması açısından gereklidir. İnsan psikolojik, manevi yönü olan bir varlıktır. Suç işleyen bir insanın manevi yönünü bilmek elbette dışarıdan bakmakla mümkün değildir. Bu çalışmamızda öldürme fiillerindeki manevi yön olan teammüd kavramını İslam ceza hukuku ve Türk ceza hukuku kapsamında ele almaktayız. Teammüd kavramı, İslam ceza hukukunda kasıt anlamında kullanılmakla beraber kasıttan daha da özel bir kavramdır. Türk ceza hukukuna baktığımızda ise teammüd kavramının kasıttan ziyade içerisinde planlama, pusu kurma gibi durumları barındırdığını ve tasarlama kavramı ile aynı anlamda kullanılmakta olduğunu görmekteyiz. Her iki hukuk sistemindeki öldürme fiillerinde yaptırımlar farklı olmakla birlikte işin içine teammüd kavramı girdiği takdirde yargılama süreci ve yaptırım da değişmektedir. Çalışmamızda bu farklılık kavramsal olarak incelenecek, teammüdün sübutu ve teammüden işlenen öldürme fiillerinin yaptırımları değerlendirilecek ve mukayese edilecektir.

Fikhî Açıdan Tecavüz Sonucu Oluşan Gebeliğin Sona Erdirilmesi

46

İnsan hayatının korunması İslam'ın beş temel esasından biridir. Hatta İslam anne karnındaki ceninin eksik vücut ehliyeti olmasına rağmen hayatının korunmasına büyük önem vermiştir. Haklı bir sebep olmadıkça ceninin hayatına müdahale edilmesine izin verilmemektedir. Ancak ceninin sakat olma ihtimali, rızık endişesi, aile planlaması gibi sebepler kürtaja meyli artırmaktadır. Bunlara ilaveten, gayri meşru ilişki sonucu oluşan gebeliklerin çoğunluğu da kürtaj ile sonlanmaktadır. Günümüzde özellikle genç ve yoksul kadınlar isteği haricinde cinsel ilişkiye zorlanmakta ve bu ilişkiler sonucunda istenmeyen gebelikler oluşmaktadır. Buna ilaveten; Suriye, Filistin, Irak gibi savaşın ve siyasi istikrarsızlığın yoğun olduğu bölgelerde, kadınlara ve genç kızlara toplu olarak cinsel şiddet uygulanmaktadır. II. Dünya Savaşı'ndan bu yana savaş bölgelerindeki kadınların bu durumda ne yapmaları gerektiği hususunda çağdaş ulemeden ve fetva kurullarından gebeliklerini sonlandırmaları için fetva istemeleri sonucunda, bu konu çağdaş İslam hukukçuları tarafından tartışılmaya devam etmektedir. Bu çalışmada, çağdaş İslam hukukçularının ve fetva kurullarının tecavüz sonucu oluşan gebeliğin sona erdirilmesi hakkındaki görüşleri değerlendirilecektir.

XVIII. Yüzyıl Üsküdar Şer'iyeye Sicillerinde İçki İçme Suçu ve Cezası

Osmanlı hukukunun, İslam hukukunun yansıması olduğu bir hakikattir. Ancak Osmanlı hukukunun, şer'i olup olmadığı meselesi tartışmalara konu olmuştur. İçki içme suçu, her ne kadar günümüz hukukunda bizzat suç olarak kabul edilmese de İslam hukukunda had suçları ve cezaları kapsamında değerlendirilmektedir. Bu vesile ile Osmanlı hukuk sisteminde de suç sayılmış ve işlendiği durum ve şartlara göre cezalandırılma yoluna gidilmiştir. Kadı sicilleri, Osmanlı hukukunun uygulama alanının var olan kayıtları olarak arşiv belgeleri içerisindeki önemli kaynaklardan biridir. Bu kaynaklar; şikâyetin varlığı, suçun sabit olması, suça uygun cezanın verilmesi hususunda gerçekleri yansıtır. Bu bağlamda içki içme suçunun varlığı ve kadının zikrolunan suça verdiği ceza açısından da önem teşkil etmektedir. XVIII. yüzyıl ise Osmanlı hukukunun, İslam hukukunu uyguladığı son yüzyıl olarak bilinmektedir. Zira tanzimat sonrası modernleşme hareketleri bu alanda da kendisini göstermiştir. Osmanlı hukukunun, İslam hukuku ile hüküm verdiği, modernleşme hareketlerinin etkilerini görmeden Osmanlı'nın şer'iliği üzerinden, konuya dair suç ve verilen cezaları görmek, bize Osmanlı'nın şer'iliği meselesinde hem bir delil oluşturacak hem de suç ve ceza hususunda adaleti görme imkânı sunacaktır. Bu çalışma da XVIII. yüzyıl Osmanlı toplumunda içki içme suçu Üsküdar mahkemesi kadı sicilleri bağlamında incelenerek konuya dair, içki suçu özelinde sicillerden örneklerle Osmanlı'nın şer'iliği ve İslam hukukunu uygulaması incelenecektir.

9. Oturum

Türk-İslam Sanatları Tarihi

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Melek Dikmen

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

14.30-16.10

Tuba Ruhengiz Azaklı

Sanat Yönüyle Yahya Efendi Kabristanı Mezar Taşları

Fatma Şeyma Boydak

Fâtih Devri Cild San'atı

Ayşe Ersay Yüksel

Sanatkâr ve Sanatsever Bir Hükümdar:

Sultan II. Abdülhamid

Sedat Soyalp

Denizli Sarayköy'de Osmanlı Dönemi Mezar Taşları

Sanat Yönüyle Yahya Efendi Kabristanı Mezar Taşları

Bu çalışmada, XVI. yüzyılın mümtaz şahsiyetlerinden biri olan şeyh Yahya Efendi'ye ait Beşiktaş sırtlarındaki külliyeinin mezar taşları, hüsn-i hat, taş işçiliği ve tezyinat bakımından ele alınmıştır. Konuyla ilgili literatür incelenmiş, elde edilen veriler yardımıyla uzman görüşleri de alınarak saha araştırması gerçekleştirilmiş, netice itibarıyla kabristanda sanat açısından dikkate değer pek çok örnek tespit edilmiştir. İhtiva ettiği hususiyete göre gruplandırılan mezar taşları, kabristanda bulunan en müstesna örnekleriyle ele alınmıştır. Ekserî XIX ve XX. yüzyılın ilk çeyreğine ve başta saray erkânı olmak üzere, paşalar, devlet ricâli, alimler, şeyhler ve sanat erbabına ait mezar taşlarının bulunduğu bu kabristanda, celi sülüs ve celi ta'lik ile kaleme alınmış kitabeler içinde başarılı eserlere ulaşılmış, bununla birlikte az sayıda celi rik'a örneklerine de rastlanmıştır. Kabristandaki imzalı kitabeler ayrı bir öneme sahiptir. Yahya Efendi kabristanı örneğinde müşahede ettiğimiz üzere devirlere göre değişen sanat anlayışlarını ve sanatların gelişim seyrini mezar taşları üzerinden takip etmek mümkündür. Tarihi dokusunu büyük oranda muhafaza etmiş olan Yahya Efendi kabristanı, koruma altına alınması gereken zengin sanat miraslarımızdan biridir.

Fâtih Devri Cild San'atı

Fâtih Sultan Mehmed dönemi (1451-1481), türk tarihimizde; askeri ve siyasi alandaki gelişmelerin beraberinde ilim, kültür ve san'at alanlarında da ilerlemelerin kat edildiği, Osmanlı klâsik dönemin hazırlayıcısı niteliğini taşıyan mühim bir dönemdir. Bu ortamın hazırlanmasında pek tabî, Fatih'in eğitim ve kültüre verdiği önemin ve gerçekleştirdiği icraatların büyük rolü vardır. Fatih'in ilim ve san'atı himaye ve teşviklerinde şu esas fikir hâkimdir: "Devletini her bakımdan dünyanın en üstün ve kudretli imparatorluğu haline getirmek". Fâtih'in çocukluğundan beri aldığı ilmi terbiye san'at hususunda da tesir göstermiştir. Saraylarını ve yaptırdığı külliyenin devrinin en güzel çini ve her çeşit nakşıyla süslemiştir. Sarayda da bir nakkaşhane vücuda getirmiştir. Nakkaşhane, sarayda her türlü san'at ve zanaatlarla birlikte kitap san'atlarının da icra edildiği yer haline gelmiştir. Fatih, psikolojisini bize açıkça anlatan iki ölmez kaynak bırakmıştır. Bunlar dîvânı ve -kitap ve abidelerindeki- san'at harikaları. Tebliğimizde bunlardan bahsedilip, özellikle yazma eser kütüphaneleri ve müzelerde bulunan Fatih dönemine ait yazma eserlerin cildleri ayrıntılı biçimde ele alınarak incelenecek, dönemin diğer eserleriyle mukayeseler yapılarak Fatih devri kitap san'atlarının zenginliği ortaya konulacaktır.

Sanatkâr ve Sanatsever Bir Hükümdar: Sultan II. Abdülhamid

Osmanlı modernleşme tarihinde II. Abdülhamid döneminin (1876-1909), özel bir yeri vardır. Bu yeni süreçte, imparatorluğun siyasi, hukuki, idari, kültürel, sosyo-ekonomik ve sanatsal yapılanması, merkezi otoritenin geçmiş ile gelecek arasında kurduğu ideolojik denge üzerine şekillenmiştir. II. Abdülhamid dönemi ideolojisi, hem geçmişe kök salmış Osmanlı mitosunun yeniden üretildiği, hem de modern dünyaya ait değerlerin mevcut kültürel dokuya eklenildiği ortak bir çabanın ifadesidir. Bu ideoloji kuşkusuz padişahın sanat algısına ve devrin sanatına da yansımıştır. Halifelik vurgusuna dayanan siyaseti, tarikat mensubiyeti, kişisel düzeyde muhafazakârlığı, taassup içermeyen dindarlığı ve dönemindeki jurnal mekanizması sultanın imajını son döneme kadar yapılan çalışmalarda “sanat’a yaklaşamayacak kadar katı bir perspektife” hapsetmiştir. Hâlbuki sultan II. Abdülhamid mimari, arkeoloji ve müzecilik gibi modern sanat alanlarını himaye etme yanında, bir sanatçı olarak resim ve müzikle de bizzat ilgilenmiş ve en büyük mesaisini ise marangozluğu vasıtasıyla ahşap sanatına tahsis etmiştir. Yaptığı sanatsal faaliyetlerle ve özellikle sanatı koruyuculuğu sayesinde osmanlı sanatında yenilikçi gelişmeler hız kazanmıştır. Bu tebliğde osmanlı sanatının oluşum ve gelişiminde diğer sultanlar kadar kilit noktada duran sultan II. Abdülhamid himayesinde gelişen sanat organizasyonu, sanat ilgisi ve sanat ortamı görsel örneklerle ve belgelerle ortaya koyulacaktır.

Denizli Sarayköy’de Osmanlı Dönemi Mezar Taşları

52

Sanat tarihi açısından büyük önem arz eden mezar taşları, aynı zamanda kültür tarihimizin de birer belgesi niteliğindedir. Yapıldıkları dönemin inanç sistemi, sosyal ve kültürel özellikleri hakkında da önemli ipuçları veren bu tarihi belgelere Anadolu’nun birçok yerinde (İstanbul, Edirne, Konya, Akşehir, Kırşehir, Tokat, Erzurum, Sivas, Siirt, Van, Geyvaş, Ahlat, Şanlıurfa, Manisa, İznik, Bursa, Bergama, Selçuk, Balat, Ödemiş, Babadağ vb) karşılaşmak mümkündür. Bu merkezlerden biri de Denizli Sarayköy mezarlıklarıdır. Bu çalışma konumuzda Sarayköy mezarlığında bulunan XVIII, XIX ve XX. yüzyıla ait Osmanlı mezar taşlarının tespit edilerek sanat tarihi disiplinine uygun bir şekilde incelenip tanıtılması amaçlanmıştır. Saha araştırmalarımız neticesinde yaklaşık olarak bine yakın Osmanlı dönemi mezar taşı tespit edilmiştir. Bu mezar taşları içinden konumuz olan XVIII, XIX ve XX. yüzyıllara denk gelen eserlerin kitabe içerikleri, süsleme programları ve ebatları göz önünde bulundurularak bir sıralama yapılmıştır. Sıralama neticesinde 14 adet mezar taşı incelemeye tabii tutulmuştur. Seçilen bu mezar taşlarının ölçekli fotoğrafları çekilerek klasörleştirilmiştir. Epigrafik çözümlenmesi yapılan bu eserler, hicri tarihleri esas alınarak sıralanmıştır. İncelenen mezar taşları; malzeme, süsleme programı ve biçimsel özellikleri açısından birbirine benzer nitelikler göstermektedir. Saha araştırması sırasında, yüzyılların getirdiği bakımsızlık neticesinde mezarlıkların metruk halde olduğu gözlemlenmiştir. İncelemeler esnasında mezar taşlarının bir kısmının kırıldığı, bir kısmının zemin blokajlarının bozulması neticesinde eğim aldığı gözlemlenmiştir. Kırılan mezar taşlarının restore edilmesi ve eğim almış olanların zemin blokajları yapılarak yeniden dengeye alınması aciliyet arz etmektedir. Aksi takdirde gelecek nesiller bu kültür varlıklarımızı görmekten mahrum kalacaktır.

10. Oturum

Çağdaş Felsefe

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Halil Üçer

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

14.30-16.10

Seyfettin İliter

Din ve felsefe üzerine bir inceleme:

Nurettin Topçu Örneği

Gülizar Hazal Saka

Bir Ütopya Olarak: Teknolojik Ölümsüzlük Sorunsalı

Mervenur Yılmaz

Evrenin Matematikleşmesi:

Kriz Kitabı Bağlamında Husserl'in Galileo Eleştirisi

Alper Eliş

"Zihin Yalnızca Deneysel Türden Açıklanabilecek Bir Şey Midir?"

Sorunsalı Bağlamında Bilişsel Bilimlerin İşlevi ve Bir Düşünce Deneyi Olarak:

Bilincin Fiziki Sicim Teorisi

Din ve Felsefe Üzerine Bir İnceleme: Nurettin Topçu Örneği

54

Dinler, insanlık tarihi kadar köklü bir geçmişe sahip olan inanç biçimleri olarak ifade edilebilirler. İnsanlardan bir bağlanmayı/iman etmeyi talep eden dinler, esas anlamda bir intizam inşa etme amacı güderler. Bununla birlikte insanlardan hem kendilerini hem de içerisinde yaşadığı âlemi anlamalarını istemek yönüyle de onları tefekkür etmeye davet ederler. Mutlak bir benzerliğe sahip olmasa da felsefenin de insan ve varlık açısından üst bir düşünme eylemi olduğu iddia edilebilir. Bu yönüyle dinin ve felsefenin belli ölçülerde birlikte düşünülebileceği bir imkân olarak ele alınabilecektir. Tam da bu ilişki ile alakalı olarak son dönem türk düşüncesi'nin önemli bir felsefecisi olan Nurettin Topçu'nun görüşleri dikkat çekmektedir. O, hareket düşüncesi bağlamında böyle bir ilişkinin imkânı üzerinde durmaktadır. Bu hareket ise insandan başlamak suretiyle sonsuz varlık olarak belirtilen Tanrı'ya doğru bir yürüyüşü ifade etmektedir. Bu hareket içerisinde din ve felsefe belli kavşaklarda birleşmekte ve hareket felsefesinin temel dayanağını oluşturmaktadır. Bu çalışmada Topçu açısından bu ilişkinin imkânı bahsi geçen hareket düşüncesinin temel kavramları olan inanç, iman, mistik iman ve sonsuz varlık kavramları çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır.

Bir Ütopya Olarak: Teknolojik Ölümsüzlük Sorunsalı

Ölüm, ölümsüzlük, ölümden sonra hayatın nasıl olacağı, ruhun ölümsüzlüğü problemi ilkçağlardan beri felsefenin özellikle din felsefesinin belli başlı tartışma konularından birisidir. Günümüz dünyasında insanın ölümsüzlük arzusu teknolojinin gelişmesiyle hibernasyonel, yapay zekâ, transhümanizm ve teknolojik ölümsüzlük gibi yeni yaklaşım tarzlarıyla boyut değiştirmiştir. Bu arayışlar geleneksel ölümsüzlük anlayışının tasvir edildiği ahirette dirilişin aksine, mevcut evrende insanın varlığını devam ettirmeyi amaçlayarak adeta ahiret hayatını bu dünyaya taşıyarak farklı bir ölümsüzlük anlayışı getirmektedir. Bilimin bize sunduğu yeni anlayışlardan birisi olan teknolojik ölümsüzlük; insanın belli bir yaşam süreci boyunca edindiği zihinsel ve ince motor becerilerinin aşama aşama bir robota veya bir bilgisayara aktarımı sonucu elde edilmeyi hedefleyen sonsuz yaşamı öngörür. Bu bildiride bilimin sunduğu yeni ölümsüzlük kavramları arasındaki ilişki ve ayırım, kişisel bilgi birikiminin robot ya da bilgisayara aktarımı sonucu oluşan ölümsüzlüğün yeniden diriliş olup olmadığı, ruh-beden düalizmi ve getirdiği problemler, ruhun materyalist bir yapıya indirgenmesi, aktarım sonucu ölümsüzlüğe ulaşan kişinin bir önceki kişilikle ilişkisi yani kişisel özdeşlik meselesi felsefi düzlemde tartışılarak bilimin getirdiği çağdaş sorunların içeriği incelenecektir.

Evrenin Matematikleşmesi: Kriz Kitabı Bağlamında Husserl'in Galileo Eleştirisi

56

Husserl, fenomenoloji çalışmalarının son ürünü olan Avrupa bilimlerinin krizi ve transendental fenomenoloji adlı kitabında, rönesans sonrası temelleri atılan ve sonuç olarak bir bilimler krizine sebep olan doğa ve insan bilimlerinin ortaya çıkışını ele almaktadır. Ona göre, bu krizin en önemli sonuçlarından birisi; evrenin matematik zemininde idealleşmesi ile birlikte, bilimlere kaynaklık eden yaşam dünyasının unutulması olmuştur. Bu doğrultuda, kriz kitabının “fizikalist nesnelcilik ile transendental öznelcilik arasındaki modern karşıtlığın kaynağının açıklığa kavuşturulması” adlı başlığı altında Husserl ilk olarak, Galileo ile tam ifadesini bulan “matematikleşen evren” düşüncesine işaret etmektedir. Galileocu evren fikri, “ölçülebilirlik” fikrinin de temelinde yer alan, ideal olanın bilimleri olarak matematik ve geometri düşüncesi ile birlikte, Aristoteles fiziğinden ciddi bir kopuşu ifade etmektedir. Galileo ile başlayan bu süreç sonuç olarak bir tür formelleşme ve teknikleşme ile birlikte, bir kültür krizine de sebep olmuştur. Diğer taraftan, felsefe ve bilimler arasındaki ideal birliğin kopması ve rasyonalizmin köklerini kaybetmesi bütün bilimlerin zemini olan felsefenin de bir tür krizi ile sonuçlanmıştır. Bu anlamda felsefeyi kesin bilim olarak yeniden inşa etme düşüncesinin bir uzantısı olarak, nesnel bilginin, bu anlamda bilimlerin temelinde yer alan öznel alanının tekrar keşfedilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, öncelikli olarak Galileo tarafından matematikleştirilen evren düşüncesi ortaya konulacaktır. Daha sonra ise, Husserl'in Galileo eleştirisi üzerinden, onun felsefeyi kesin bir bilim olarak konumlandırma çabası ve öznel alanın keşfedilmesi fikrine işaret edilecektir.

“Zihin Yalnızca Deneysel Türden Açıklanabilecek Bir Şey midir?” Sorunsalı Bağlamında Bilişsel Bilimlerin İşlevi ve Bir Düşünce Deneyi Olarak: Bilincin Fiziği Sicim Teorisi

Neliği bakımından “zihin” kavramının yalnızca deneysel türden açıklanabilecek bir şey mi olduğu sorunsalının ele alındığı çalışmada bilişsel bilimlerin işlevi gösterilmeye çalışılmış ve zihin muammasını açıklama girişimlerinin yalnız deneye indirgenemeyeceği yapılan düşünce deneyi ile gösterilmek istenmiştir. Öte yandan zihin kavramını yalnız deneyle açıklama girişiminin beraberinde insan “özgürlüğü” ve “yaratıcılığı” kavramlarının reddedilmesi gerektiği gibi hatalara sürükleyeceğine dikkat çekilmiştir. Çünkü deneysel açıklama ilkece bir zorunluluk ve aynılık üzerine kurulurken yaşantı hayatı, insan zihninin başka türlü de eyleyebilen, özgür; dolayısıyla zorunlu olmayan ve yaratıcı; dolayısıyla aynılık göstermeyen bir yapı olduğunu gösterir. Bu iki kutuplu yapının öznel ve bilinemez yanı, insan özgürlüğü ve yaratıcılığının olanağı olduğu gibi öznelerarası ve -belli bir düzeyde- bilinebilir yanı ise insanların birbirini anlama ve anlaşmasına olanak sağladığı belirtilmiştir. Tüm bunlar sonucunda “zihin” denilen şeyin yalnızca deneysel araştırmaların nesne alanıyla sınırlı olmadığı, var olanların çeşit çeşit olmasından dolayı her nesne alanının bilme yolu ve bilgi türünün de farklı olacağı, dolayısıyla “zihin nedir?” sorusuna açıklık getirme çabalarında felsefeye de en az pozitif bilimlere verilen değer kadar önem verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir.

11. Oturum

Tarih Felsefesi ve Metodolojisi

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Teyfur Erdoğan

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

14.30-16.10

Ahmet Mekin Kandemir

Big Bang Teorisi Kelamın Yoktan Yaratılış Düşüncesini Destekler mi?

Şule Yüksel Özkaya

*Osmanlı'nın Tıp Anlayışını ve Akıl Hastalarına Yaklaşımını Belirleyen Faktörler İle
Bu Anlayışın "Mâ-Hazar" Da Tezâhürü*

Erol Işıldak

*Türk Tarih Tezi'nin Devrindeki Opera Sanatına Yansımaları:
Özsoy Operası Örneği*

Zeynep Kaya

*Taberî'nin Tarih'inin Kaynakları:
Bir Yazılı Kaynak Tespiti Denemesi*

Big Bang Teorisi Kelamın Yoktan Yaratılış Düşüncesini Destekler mi?

Bu bildiriye, Big Bang teorisinin yoktan yaratılış düşüncesini destekleyip desteklemediği hususu kelamcıların geliştirdiği hudûs delili açısından ele alınmıştır. Big Bang teorisine göre evren yaklaşık olarak 13,7 milyar yıl önce sonsuz yoğun, küçük ve sıcak bir durumdan (tekillik) ani bir patlamayla (açılma=genişleme) oluşmaya başlamıştır. Einstein'ın izafiyet teorisi, evrenin hala genişlemeye devam etmesi (hubble yasası), kozmik mikrodalga arkaalan ışımasının keşfedilmesi ve uzaydaki maddelerin tespit edilen miktarları bu teorinin en güçlü kanıtları olarak sunulmaktadır. Günümüzde bazı teolog ve felsefeciler tarafından Big Bang teorisi yoktan yaratılışın ve Tanrı'nın varlığının bir kanıtı olarak değerlendirilmektedir. Kelam ilmi açısından da yoktan yaratılışın ispatı büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle kelâmcılar hudûs delilini geliştirmiş ve bu delili desteklemek için de cevher-araz (atom) teorisinden yararlanmıştır. Âlemin yaratılmış olduğu ispat edildikten sonra, nedensellik ilkesine atıfla her yaratılmışın bir yaratıcısı olması gerektiği, bunun ise Allah Teâlâ olduğu ortaya konmuştur. Peki, Big Bang teorisi kelamcılarının bu evren tasarımını ne ölçüde desteklemektedir? Şüphesiz Big Bang teorisi ile birlikte evrenin genişlediğinin kanıtlanması materyalist ve ateist felsefenin sabit, sonsuz ve değişmeyen evren tasavvurunu geçersiz kılmıştır. Ayrıca izafiyet teorisi ile birlikte mutlak zaman anlayışı geçerliliğini yitirmiş; zamanın göreliliği ve evrenle birlikte başladığı kanıtlanmıştır. Ancak kanaatimizce Big Bang teorisi, evrenin bir başlangıç noktası (tekillik) olduğunu ortaya koymakla birlikte bu, yoktan yaratılışın bir ispatı olarak değerlendirilemez. Çünkü teorideki "tekillik" durumu fiziksel bir yapı olup kelamcılarının tasvir ettiği mutlak yokluğa karşılık gelmemektedir. Bu durumda Big Bang teorisi sadece şuan sahip olduğumuz teorilerle uyumlu "bilimsel bir başlangıç" modeli olarak değerlendirilebilir. Zaten mutlak yokluk bilimin araştırmasına konu olamaz.

Osmanlı'nın Tıp Anlayışını ve Akıl Hastalarına Yaklaşımını Belirleyen Faktörler ile Bu Anlayışın “Mâ-Hazar” da Tezâhürü

60

Osmanlı'nın akıl ve ruh hastalıklarına yaklaşımını anlayabilmek, öncelikle orta çağ dönemindeki İslâm tıbbı ve eski Türk tıbbı uygulamalarını bilmekten geçer. Avrupa'da akıl ve ruh hastalarına türlü işkencelerin yapıldığı bir dönemde, Osmanlı'nın bu hastalara yaklaşımını onun gerek devlet ve din, gerekse insanlık ve tıp sahalarında ne derece farklı bir uygulama içinde olduğunu göstermektedir. Osmanlılar hastalıkların tedavisinde hem maddî hem de manevî metotlar kullanmışlar ve olumlu sonuçlar elde etmişlerdir. Tıp doktorlarının ilaçla uyguladıkları maddî tedavinin yanı sıra tekke ve ocaklardaki şeyhler de manevî tedavi yöntemleri uygulamışlardır. Osmanlı'nın hastalıklara yaklaşımını yansıtan en önemli eserlerden biri Ebûbekir Nusret Efendi'nin “Ma-hazar fi't-tıbbı'r-rûhânî ve'l-cismânî”dir. XVIII. yüzyılda yazılmış olan bu eser, Osmanlı klasik döneminin tıp anlayışını ve hastalıklara yaklaşımını özetler mahiyettedir. Nusret Efendi, XVIII. yüzyılın önemli ilim ve fikir adamlarından olup aynı zamanda şâir ve şârihleri arasında yer almaktadır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmese de, 1792 veya 1793 yılında İstanbul'da vefat ettiği bilinmektedir. Tasavvufa olan meyli onun düşünce yapısının temelini oluşturmuştur. Hz. Peygamber'in “insanların hayırlısı, insanlara faydalı olandır” sözünü yaşamında ön planda tutmuştur. Bu gayeye matufen yaptığı çalışmalardan biri de, adı geçen eserdir. Ruhsal ve bedensel hastalıklarla bunların tedavi yollarını gösteren eser tıbbî bilgiler içerir. Tıbbıya ait birçok mühim kitaplar okuyup tecrübe kazanmış; ehil kimselerden birçok bilgiler edinmiş; topladığı bilgileri ve görüp duyduklarını kendi gayret ve tecrübeleriyle bir araya getirerek eserini ortaya çıkarmıştır. Eser ‘Nusret Efendi Mecmuası’ ya da ‘Nusret Efendi Risalesi’ olarak da bilinir. Sunumda, Osmanlı'nın ruh hastalıklarına yaklaşımını belirleyen faktörler ve tıp anlayışı aktarılıp dönemin tıp eserlerinden bir derleme olan ‘Mâ-hazar’daki yansımaları ele alınacaktır.

Türk Tarih Tezi'nin Devrindeki Opera Sanatına Yansımaları: Özsoy Operası Örneği

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu ilk yıllarda dil ve tarih kökenini dünyaya duyurmak iste miştir. Dünyadaki diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye de yayılmacı bir araç olarak opera sanatının gücünü kullanmıştır. Bu bağlamda Atatürk'ün direktifleri ile 1932 ve 1937 yıllarında gerçekleştirilen Türk tarih kongreleri ile yeni kurulan cumhuriyetin, tarih kökeni araştırılmaya başlanmış ve ciddi bulgulara yer verilmiştir. Atatürk'ün bu kongrelerde desteklediği fikirlerini bir şekilde toplum hayatına ve dünyaya da duyurması gerekiyordu ki; bunun için tüm dünyada geçerli en iyi araç olan müziği kullanmayı ihmal etmemiştir. Türk tarih tezinin müzikteki ilk aracı olan Ahmed Adnan Saygun'un Özsoy operası, bu manada çalışmamıza konu olmuştur. 1928 yılında bahsi açılan Türk tarih tezi hususu, 1932 ve 1937 yıllarında yapılmış olan tarih kongreleri ile dünyaya duyurulmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak başarısız bir tez olduğu anlaşılan bu tezin döneminde müziğin/operanın ne kadar etkili kullanıldığı gözlemlenmiştir. Özsoy'un librettosu üzerinden analiz yaptığımız bu çalışmada, Türk tarih tezi'nin izleri olan; Türklerin dini, kültürü, tarihi ve antropolojik olarak dünya tarihindeki yeri hakkında verilen bilgiler karşılıklı olarak ele alınmıştır. Bu sayede Türk tarih kongresi'nde alınan kararlar ile ciddi paralellikler gösteren operanın librettosu üzerindeki yayılmacı teorilere atıflarda bulunulmuştur. Sonuç olarak bu çalışma Türk tarih tezi'nin opera sanatı üzerindeki etkisinin detaylı bir analizi yapılarak, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin tarih konusundaki yayılmacı fikirleri ele alınmıştır.

12. Oturum

Arap Dilinin Gelişimi

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Celalettin Divlekcı

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

14.30-16.10

Turan Bahşi

*Nahiv Öğretiminde Manzûm Eserler
"İbn Mâlik'in el-Elfiyye'si Örneği"*

Süheyla Hale Bayırbaş

*Arap Dilbilimcilerinin "Anlam Değişmesi" Olgusuna Yaklaşımları
-İbn Kuteybe Örneği-*

Yonis İnanç

Nahvin Teşekkül Sürecinde Kıraatlerle İlişkisi

Omar Kal Hussien

Hicri IV. Asırda Mezhep Taassubuna Karşı Ulemanın Tavrı

Nahiv Öğretiminde Manzûm Eserler “İbn Mâlik’in El-Elfiyye’si Örneği”

İslam ilim geleneği incelendiğinde başlangıçta Kur’ân’ı doğru anlamaya dayanan nahiv çalışmalarının zamanla müstakil bir disiplin şeklini aldığı ve bu ilmin öğretimine dinî bir değer atfedildiği görülmektedir. Bu anlayış neticesinde nahiv tarihi içerisinde âlimler tarafından bu ilmin öğrencilere öğretilmesini hedefleyen binlerce eserin yazıldığını söylemek mümkündür. Bu eserlerin müellifleri, bir bilginin zihinde kalıcı olmasının yanı sıra, öğrencinin derse odaklanmasını sağlamak ve anlatılan derse ilgisini çekmek için uygun metot arayışı içerisine girmişlerdir. Bu metotlardan birinin de şiirsel anlatım olduğu görülmektedir. Nazım türünde kaleme alınan eserlerde şiirin taşıdığı müzikal uyum sayesinde ilmî meselelerin kolayca ezberlenmesi ve tekrar kolaylığı sağlanması amaçlanmıştır. İbn Mâlik’in, nahiv ilmini şiirsel bir üslupla anlattığı el-Elfiyye adlı manzumesi, bu alanda kaleme alınan eserler için adeta bir dönüm noktası olarak kabul edilmiş, Arap dili öğretiminde günümüze kadar temel bir eser olarak okutulmuş, öğrenciler tarafından ezberlenmiş ve ayrıca birçok bilgin tarafından esere şerh ve hâşiye yazılmıştır. Bu bildiride nahiv ilminin ortaya çıkış süreci, İslâmî ilimlerdeki elfiyye geleneği ve İbn Mâlik ile ilgili kısaca bilgi verilecek, el-Elfiyye’nin nahiv ilmi açısından değerini tespiti yönelik, eserin bölümleri, içeriği, İbn Mâlik’in konu anlatımında kullandığı üslupları tasvir ve tahlil yöntemleri ışığında incelenecektir. Ayrıca nahiv öğretimi açısından eserin değeri üzerinde durulacaktır.

Arap Dilbilimcilerinin “Anlam Değişmesi” Olgusuna Yaklaşımları: İbn Kuteybe Örneği

64

İnsan dilinin değişken yapısı, dilbilimcileri bu değişimlerin keyfiyeti ve sebepleri üzerinde düşünmeye itmiştir. Dildeki değişimler, sınırlı yapısal ve fonetik değişimlerin yanı sıra daha çok anlam değişmelerinin sonucu olarak ortaya çıkar. Dildeki anlam değişimlerini takip etmek, o dilin anlam serüvenini ortaya koymaya ve dil-insan zihni, dil-toplum gibi ilişkileri anlamlandırmaya yardımcı olur. Tüm dillerde olduğu gibi, arap dilinde de, anlam değişmeleri gerçekleşmiştir. Arap dilbilimcilerini anlam konusunda çalışmaya iten ilk saik şüphesiz islam dininin kutsal metinlerini analiz etme arzusu olmuştur. Hicrî birinci yüzyılda başlayan bu çaba, daha sonraları kutsal metinlerle sınırlı kalmamış, çeşitli sebeplerle, Arap dilinin bütününe kapsayan bir çalışma alanı haline gelmiştir. Arap dilbilimcileri, bazen dinî metinlerin açıklanması, bazen edebî tenkid faaliyetleri, bazen de Arap dilinin muhafazası gayreti gibi pek çok gereklilikten dolayı dildeki anlam değişmelerini, bu değişimlerin nedenlerini ve keyfiyetini ortaya koymak istemişlerdir. Bu çalışmaların hız kazandığı bir dönemde yaşayan ve din bilimlerinde olduğu kadar dil konusunda da çalışmalar yapmış olan İbn Kuteybe (ö.276/889), Arap dilindeki anlam değişmelerine, kelimelerin anlam kökenlerine ve değişimin sebeplerine işaret edecek çalışmalar yapmış olan âlimlerdendir. Gerek kendisinden önceki görüşleri aktarması, gerekse kendi döneminin eğilimleri ve tartışmalarına değinmesinden dolayı, onun eserlerinde anlam değişmeleri olgusuna ilişkin pek çok bilgi bulunmaktadır. Bu çalışmada, dildeki anlam değişmeleri olgusu, sebepleri ve keyfiyeti Arap dili üzerinden, genel olarak ilk dönem Arap dilcilerin görüşleri ve özelden İbn Kuteybe'nin konu ile ilgili çalışmaları esas alınarak değerlendirilecektir.

Nahvin Teşekkül Sürecinde Kıraatlerle İlişkisi

Arap dilcileri, nahiv kurallarının tespit edilme sürecinde dil malzemesi olarak Arapların günlük konuşmaları başta olmak üzere, Kur'ân âyetlerini, şiir ve atasözlerini, nadiren de olsa hadisleri, metot olarak ise çoğunlukla istikrâ ve kıyas yöntemini kullanmışlardır. Pratikte var olan kullanımları tespit edip genel kurallara ulaşmak isterlerken tutarlı ve kapsayıcı olmayı hep öncelmişlerdir. Kendilerince tutarlı gördükleri yöntemlerle ulaştıkları nahiv kurallarını yetkin bir kaynakla temellendirmek isteyen dilciler, tespit ettikleri kriterlere uyan dil malzemelerini kullanmışlardır. Kur'ân ve kıraatleri de bu yetkin dil malzemelerinden sayılmış ve dilciler tarafından hep dayanak kabul edilmiştir. Bu itibarla Kur'ân ve Kur'ân'ın farklı okunuş şekilleri nahiv ilmi için önemli bir kaynak olmuştur. Bu çalışmada Arap nahvinin teşekkül sürecinde kıraatlerle olan irtibatından söz edilecektir. Nahvin ilimleşme sürecinde hangi kaynaklardan yararlandığı, yararlandığı kaynaklar arasında Kur'ân kıraatlerinin yeri ve kıraatlerden yararlanma biçimi tartışma konusu edilecektir. Dilcilerin kıraatlere bakışı, kıraatlerin dil ilimleri içindeki kaynak değeri, nahvin teşekkülüne etki eden faktörler ve bu faktörler arasında kıraatlerin etki gücü ele alınacaktır.

Hicrî IV. Asırda Mezhep Taassubuna Karşı Ulemanın Tavrı

66

Hicri IV. asra gelene kadar Dımaşk'ın (Şam), Muâviye taraftarlarının merkezi, Irak'ın ise Şîliğin merkezi haline geldiğini görüyoruz. Şam ve Irak halkının tamamında olduğu gibi bu bölgelerin ulemâsı arasında da siyasî görüş ve mezhep açısından farklılıklar söz konusu olmuştur. Emevî hânedânının Haccâc gibi vâlileri bu ayrılığı daha da derinleştirmiştir. İki bölge arasındaki olumsuzluklar tarihi süreç içinde devam etmiştir. Örneğin meşhur tâbii Ahnef b. Kays'a, Abdülmelik b. Mervân'ın kendisine itaat edilmesi için göndermiş olduğu davet mektubu geldiği zaman "keşke Şam ile aramızda ateşten bir dağ olsaydı da oradan buraya ve buradan oraya geçenler yansaydı." sözü sıkıntının bir göstergesidir. Söz konusu dönemde ulemânın olaylar karşısındaki duruşu oldukça dikkat çekicidir. Zira dönemin tarih kaynakları incelendiğinde; bazı âlimlerin kimi zaman şahsî kimi zaman da siyasî çıkarları için mezhepçilik yaptığı görülmüştür. Ancak evzâf ve sevrî gibi ulemâ, Şamlıların Hz. Ali ve ehl-i beyt'e karşı tutumları değişsin diye Şam'da Hz. Ali ve ehl-i beyt'in faziletlerinden bahsedilmesi gerektiğini söyledikleri gibi aynı maksatla Irak'ta Hz. Osman'ın faziletlerinden bahsedilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Nitekim ulemânın bu bilinçli tavrı istenilen neticeyi vermiştir. İlk dönem İslam tarihçileri, Irak'ın Hz. Osman'a ve Dımaşklılara, Dımaşklılarının ise Hz. Ali ve ehl-i beyt'e düşmanlığının kalmadığını, bu durumun zamanla değiştiğini, Allah'ın Müslümanlar'ı birleştirdiğini ve aradaki nefreti sildiğini aktarmışlardır. Tebliğde IV. (X.) asırda farklı çıkarlar sebebiyle mezhepçiliğin nasıl tetiklendiği o dönemde yaşamış meşhur âlimlerin hayatları üzerinden ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ümmetin birliğini gözeten âlimlerin bu husustaki çabalarından söz edilerek, bu çabaların ne gibi olumlu neticeler ortaya çıkardığından bahsedilecektir.

13. Oturum

İLEM Lisans Oturumu-2

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir Macit

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

16.30-18.10

Yasin Küçükaya

*“Aşiret Direnci”nden “Kurucu İktidar”a:
Asabiyet İlişkileri Açısından Barzaniler*

Köksal Pekdemir

*İbn Haldun’un Devletin Devamı İçin Adalet İlkesine Yaptığı Vurgu ve
Ak Parti’nin Geleceğinde Adaletin Rolü*

Oğuzhan İrgüren

Marx’ın Değer Anlayışı ve Emek İle İlişkisi

Yusuf Suha Kulu

Tek Partili Dönem Türkiye İktisadi

“Aşiret Direnci”nden “Kurucu İktidar”a: Asabiyet İlişkileri Açısından Barzaniler

68

Asabiyet sahibi toplumlar, başta siyasi ve sosyal olmak üzere türlü çalkantıların yaşandığı coğrafyalarda kendi de facto idarelerini kurarken zorlanmazlar. Bu tür asabiyet sahibi topluluklar, bunu nesepleri ölçüsünce sürdürdükleri ancak daha sonra sebep asabiyesine dönüşen (bu, her zaman mümkün olmayabilir) ilişkilerine borçludurlar. Barzanilerin siyasi ve toplumsal bir örgütlenme biçimi olarak başlangıçta merkezi Osmanlı Devleti’ne, İngiliz sömürgeciliğine ve sonraları ise Irak ulus-devletine karşı göstermiş olduğu direnç oldukça lokal bir mahiyet arz edip Barzan bölgesiyle sınırlı bir aşiret direnciyken, sonraları daha makro bir şekle bürünecekti. Bu direnç, yerleşik olmalarının yanı sıra kendi içinde nesep asabiyesini oluşturmuş bir aşiret olan Barzanilerin siyasal ve sosyal anlamda karşılıklı yardımlaşma ve kolektif bilinç pratiğini de geliştiriyordu. Bunun yanı sıra Barzanilerin Irak Kürdistanı’ndaki asabiyet ilişkileri sadece siyasi ve sosyal organizasyonlar şeklinde vücuda gelmiş değildi. Barzaniler aynı zamanda dini bir eksen de bu asabiyeyi nihayete erdirecek (kendi coğrafyalarında egemen/özne olmalarını sağlayacak) dini bir sembolizasyon örneği olarak, XIV. yüzyıldan beri Nakşibendî tarikatının Irak Kürdistanı’ndaki önderleriydi de. Bu yönlerine ek olarak Barzaniler, otonom idarelerinden mahrum kalmalarından hemen sonra giriştikleri bir dizi isyanla, Irak Kürdistanı’ndaki diğer güç odaklarına galebe çalarak, bugün “özerk” bir statüye haiz olan Kürdistan Bölgesel Yönetimi’nin kurucu iktidarı olmalarıyla ve bugün federal Irak devletinden ayrılarak, bağımsız Kürdistan’a sahip olmaya dönük arzu ve diplomatik girişimleriyle İbn Haldun’u da doğrularlar. Çünkü İbn Haldun’a göre bir kabile içinde iktidarı eline geçirerek iç işlerini düzene sokan asabiyet sahip olduğu güç gereği bununla yetinmez, daha uzak kabile ve toplulukları da hâkimiyeti altına almak için uğraşır. Böylece güçlenen asabiyet daha fazla güç ve hâkimiyet talep eder. Bunun neticesinde “devlet” ve “mülk” denilen toplumsal bir varlık şekli ortaya çıkar.

İbn Haldun'un Devletin Devamı İçin Adalet İlkesine Yaptığı Vurgu ve Ak Parti'nin Geleceğinde Adaletin Rolü

Adalet mülkün temelidir. Adaletin olmadığı yerde zulüm vardır. Zulüm ise mülkleri talan eden ve ortadan kaldıran bir durumdur. Tam da bu sebeptir ki İbn Haldun'un düşüncesinde adalet, devletin devamını sağlayan son derece önemli bir ilkedir. Bu ilkeye ne kadar sadık kalınırsa otoritenin/devletin varlığı da o kadar güçlü ve uzun olur. Sünnetullah olarak isimlendirdiğimiz yasalar bu şekilde tecelli etmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda Mukaddime ismini verdiği eserinden hareketle, İbn Haldun'a göre -yaşadığı dönemin genel şartlarını da dikkate alarak- değişen pek çok yapıdan birisi olan devletlerin durumunun değişmesinde, yaşanan adaletsizliklerin ne gibi bir rolünün olduğu ortaya çıkarılacak, çıkan sonuçtan hareketle de adaletin tesisinin -Ak Parti özelinde- bugünün hükümetleri ya da partileri için ne derece olması gerektiği meselesine değinilecektir. Ayrıca çalışmamızda, "Adalet ve mülk kavramları ne anlama gelir?", "İnsanların topluluk halinde yaşamasını zorunlu kılan nedenler nelerdir?", "Bir araya gelen insanların toplum içinde varlıklarını devam ettirebilmeleri için devlete ihtiyaçları var mıdır?", "Devleti kuran ve devamını sağlayan şartlar nelerdir?" ve "Tüm bu şartların bugünkü modern hükümet yapılarının değişiminde ne gibi etkilerde bulunur?" gibi sorulara da cevap bulunmaya çalışılacaktır.

Marx'ın Değer Anlayışı ve Emek ile İlişkisi

70

Das Kapital'in birinci bölümünün ilk paragrafında Marx kapitalizmi anlayabilmemiz için onun en küçük birimi olan emtiayı anlamamız gerektiğini söyler. Kendisi de kapitalizmin kodlarını çözme işine buradan yani emtiayı çözümlemeden başlar. Şüphesiz Marx'ın bu çözümleme çabası kendisinden önceki düşünürlerle yüzleşmesi anlamına gelmektedir. Özellikle bir taraftan kapitalist sistem eleştirisi yapıp onun eksik taraflarını göstermek isterken diğer taraftan kendi cevabı olan komünist yaşam şeklinin temellerinin dayandığı ana yapıyı ortaya koymaktadır. Marx'ın insanlar arasındaki asli ilişki biçiminin ekonomik temelli olduğunu savunması onu bu ilişkiler ağının üzerine inşa edildiği emtianın ne olduğunu ve bu ilişkiler ağını nasıl düzenlediğini düşünmeye ve sorgulamaya itmiştir. Özellikle "emtialar kendilerine mündemiç birer değer olgusu üzerinden mi yoksa beşeri bir idrak ile kendilerine yüklenen anlamlar çerçevesinde mi değerlendirilirler?" sorusuna yanıt aramaktadır. Bu yanıt arama sürecinde emtiaların haiz oldukları değerlerin emeğe nasıl yansıdığını inceleyerek kapitalizmin bir başka temel unsurunu da göz ardı etmemiş, emeği de bu ilişkiler yumağı içerisinde değerlendirmiştir. Bu çalışmada Marx'ın değer anlayışı ve onun emek ile olan ilişkisini inceleyip kapitalizmin köklerinin uzandığı değer dünyasını göstermeye çalışacağım.

Tek Partili Dönem Türkiye İktisadı

Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan tek partili dönemin sonuna kadar geçen süredeki iktisadi politikalar ve uygulamalar ele alınacaktır. Bu dönem iktisadî bakımdan incelemeye değer bir dönemdir, çünkü küresel bağlamda iki tane çok önemli olay yaşanmıştır. Bunlardan birincisi küresel ekonomik kriz, bir diğer adıyla büyük buhran ve ikincisi de 2. Dünya Savaşı'dır. Yaşanan olaylara karşı Türkiye Cumhuriyeti farklı stratejiler geliştirmiştir ve bu stratejiler sayesinde çok farklı iktisadi politikalar gözlemlenebilmektedir. Değişen konjoktüre karşı alınan iktisadi politikalar ve bu hamlelerin sonuçlarından günümüze dersler çıkarmak mümkündür. İlk dönemlerde liberal anlayışla serbest ticaret dönemi, sonrasında büyük buhran ile başlayan içe kapanma dönemi, sonrasında savaş yılları ve ardından yeniden liberalleşmeye dönüşen iktisat politikaları ile çok farklı iktisadî anlayışlar denenmiştir. Çalışma yukarıda belirttiğimiz dört ana dönemden oluşacaktır. Bu dönemler genel olarak iktisat tarihçilerinin yaptığı biçimde 1923-1929, 1929-1939, 1939-1945 ve 1945-1950 olarak bölünmüştür.

14. Oturum

İktisadî Gelişme ve Uluslararası İktisat

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Murat Ali Dulupçu

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

16.30-18.10

Gülşah Sedefoğlu

*OECD Ülkelerinde Kadın İstihdamı ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin
Panel Nedensellik Analizi ile İncelenmesi*

Mahamane Moutari Abdou Baoua

*Afrika Ülkelerinde Ekonomi ve Kalkınma:
İyileşme, Sanayileşme ve Dünya Ekonomisine Entegrasyonu*

Mine Işık

*Ekonomik Özgürlükler Ekonomik Büyümenin Belirleyicileri mi?:
OECD Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama*

OECD Ülkelerinde Kadın İstihdamı ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin Panel Nedensellik Analizi İle İncelenmesi

Değişen ve gelişen dünya ekonomisinde kadın istihdamını artırmak amaçlı yapılan çalışmalar özellikle 2000'li yıllar itibarı ile hız kazanmıştır. Sürdürülebilir bir büyümeyi amaçlayan her ülkenin kadın istihdamını artırıcı politikalar üzerinde yoğunlaşp, uzun vadeli politikalar geliştirmesi gerektiği büyüme stratejileri arasında yer almaktadır. OECD ülkelerine ait istihdam oranları incelendiğinde tüm ülkelerde kadın istihdam oranlarının erkeklerin gerisinde kaldığı görölmektedir. Kadın istihdam oranlarında Türkiye listenin alt sıralarında yer almakla birlikte kadın-erkek istihdam oranları arasındaki farkın yüksek olduğu ülkeler içinde de üst sıralarda yer almaktadır. OECD daha iyi yaşam endeksine göre Türkiye birçok ölçüde diğer ülkelerin gerisinde kalmaktadır. Bununla birlikte kadın istihdam oranları karşılaştırmasında yüksek orana sahip olup listenin üst sıralarında olan ülkelerin, diğer birçok ölçüde de ilk sıralarda yer aldığı görölmektedir. Bu çalışmada OECD ülkeleri içinde yer alan 31 ülkenin 2003-2014 dönemine ait yıllık verileri kullanılarak panel nedensellik analizi yapılmaktadır. Diğer OECD'ye üye ülkelerin verilerine ulaşılamaması nedeniyle veriler 31 ülke ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada öncelikle kadın istihdamı ve ekonomik büyüme değişkenlerinde yatay kesit bağımlılık olup olmadığı pesaran cdlm testi ile test edilmiştir. Yatay kesit bağımlılık olduğu sonucuna varıldıktan sonra serilerin durağanlık mertebelerine karar verebilmek için ikinci nesil birim kök testlerinden pesaran cadf testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre büyüme oranı değişkeni düzey haliyle, kadın istihdamı değişkeni ise ilk farkla durağanlığa ulaşmıştır. Durağanlık mertebelerine karar verilmesinin ardından var modeli üzerinden panel nedensellik analizi yapıldığında kadın istihdamı ve ekonomik büyüme arasında çift yönlü bir ilişkinin olduğu görölmektedir.

Afrika Ülkelerinde Ekonomi ve Kalkınma: İyileşme, Sanayileşme ve Dünya Ekonomisine Entegrasyonu

Bu çalışmada Afrika ülkelerinin ekonomik büyüme analizi yaparak, bu son zamanlarda Afrika ekonomisinde özellikle sanayileşmede yaşanan iyileşme araştırılmıştır. Bu çerçevede, sanayileşme yolunda olan Afrika ülkelerinin dünya ekonomisini ne kadar etkilediğini gösterilmiştir. Siyasi istikrarsızlık, eşitsizlik ve yapısal sorunlarıyla karşılaşan Afrika ekonomisi, 2009 yılından itibaren ciddi bir şekilde gelişme kaydetmeye başlamıştır. Afrika'da ekonomik gelişmenin sürekli artmakta olduğunu ve bu gelişmenin en yüksek Batı ve Doğu Afrika ülkelerinde meydana geldiğini, grafik yardımıyla gösterilmiştir. 2012 yılında gelişmekte olan ülkelerden daha hızlı bir gelişme kaydeden Afrika ekonomisi, %5,7'lik büyüme performansı göstermiştir. 2009-2013 dönemi çerçevesinde ortalama olarak en çok hızlı gelişen ilk üç ülke, sırasıyla Etiyopya, Libya ve Zimbabve'dir. Hala yoksulluk ve eşitsizliğin mevcut olduğu Afrika kıtasında, insani gelişme endeksi açısından, yüksek insani gelişime sahip ülkelerin sayısı gittikçe artmaktadır. 2009'da yüksek insani gelişime sahip ülkelerin sayısı üç (3) iken, 2014 yılında 5'e çıkmıştır. Afrika'nın ortalama insani gelişme endeksi ise 2000 yılında 0,315'ten, 2014'te 0,502'e çıkmıştır. Küreselleşme çerçevesinde, bazı Afrika ülkelerinde yavaş yavaş sanayi üretimi ve ileri teknolojik hizmetleri geliştirilmeye başlanmıştır. Bu gelişme, Afrika ülkelerinin dünyaya yönelik yaptığı "yatırım imkânları" duyuruları sayesinde mümkün olmuştur. 2007 - 2011 döneminde Afrika'nın ihracatı, dünya ihracat toplamının %11'ini oluşturmaktadır. 2014'te, bu oranın %13'e yükselmesiyle beraber Afrika'nın, uluslararası ticarete kendini empoze etmeye başladığını görebiliyoruz.

Ekonomik Özgürlükler Ekonomik Büyümenin Belirleyicileri mi? OECD Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama

Klasik büyüme teorileri ekonomik büyümeyi faktör birikimindeki büyüme ile tanımlayarak açıklamaktadır. Yapılan birçok güncel çalışmada faktör birikiminde bir artış, teknolojik gelişme ve yenilik gibi kavramların ekonomik büyümeyi zaten beraberinde getireceği kabul edilerek, asıl meselenin bu unsurları harekete geçiren dinamiklerin neler olduğunu inceleyerek açıklamak olduğu sıkça dile getirilen ifadeler arasındadır. Bu noktada en çok tartışılan başlıklardan birisi ekonomik özgürlükler ile ilgilidir. Ekonomik özgürlük kavramı, bireylerin iktisadi faaliyetlerini baskı ve sınırlamalara maruz kalmadan özgürce gerçekleştirebildiği ve mülkiyet haklarının temin edildiği hak ve özgürlükler olarak ifade edilmektedir. Ekonomik özgürlük, içerdiği özelliklerle bireylerin ve firmaların ekonomik faaliyetlerle özgürlüklerin tesis edilmesini sağlayarak ekonomik performansa katkıda bulunmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmaların incelenmesi üzerine oluşan genel kanı ekonomik özgürlüklerin ekonomiye olumlu katkı sağladığı yönündedir. Bu çalışmada ekonomik özgürlüklerin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi incelenecek olup, OECD üyesi olan ülkelerin ekonomik özgürlük endeksine göre sınıflandırılması ve ekonomik büyüme performanslarının karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Böylece bu çalışma ile birlikte literatürdeki güncel tartışmalara katkı sağlanması planlanmaktadır.

15. Oturum

Sosyal Politikalarda Aile

Oturum Başkanı: Dr. Başak İşil Çetin

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

16.30-18.10

İlknur Karanfil

*Türkiye'de Toplum Temelli Ruh Sağlığı Politikaları ve
Ailenin Sistemdeki Rolü*

Halim Baş

Yerel Yönetimlerin Aileye Yönelik Sosyal Politikaları

Merve Çiloğlu

*Kadının Çalışma Sorununun Aileye Etki Alanı:
Mahremiyet mi? Mahrumiyet mi?*

Türkiye’de Toplum Temelli Ruh Sağlığı Politikaları ve Ailenin Sistemdeki Rolü

Bu bildiri, Türkiye’deki yeni ulusal ruh sağlığı politikalarını, bu politikaya yönelik eylem planını ve uygulamaya geçirilen yeni kurumları inceleyerek, bu politikalarda devlet, aile ve kurumlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, sistemde ailenin yerinin ne olduğunu açıklamak amacını gütmektedir. 2011’de kabul edilen ruh sağlığı eylem planı ile kapatma kurumları olan akıl hastanelerinin küçültülmesi buna karşılık bir nevi gündüz hastanesi uygulaması olan (yatılı olmayan) ilçe bazlı, toplum ruh sağlığı merkezlerinin ülke genelinde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu ruh sağlığı modeli, toplum temelli ruh sağlığı hizmetleri sunmayı hedefleyen ve hastaları kapalı kurumlarda tutmak yerine “toplum içinde tedavi etme” yaklaşımını benimseyen ve tüm dünyada geçiş yapılan bir sistemdir. Bildiride, Türkiye’nin bu uygulamaya geçişinde, aile merkezli sosyal politika anlayışının yer aldığı gösterilerek, aile merkezli ruh sağlığı modelinin ortaya çıkardığı sonuçlar tartışılacaktır. “aile ve birey merkezli sosyal politikalar arasındaki fark nedir?”, “ruh sağlığı politikasında ailenin rolü nasıl kurgulanmıştır?”, “toplum temelli sosyal politika hizmetlerinin hedefi nedir?”, “bu sistemi bekleyen sorunlar nelerdir?” gibi sorular gündeme getirilecektir. Bunun yanı sıra, yeni uygulamanın getirdiği yenilikler ve sistemi daha önce benimsemiş başka ülkelerde de görülen, olası sorunlar ortaya konacaktır.

Yerel Yönetimlerin Aileye Yönelik Sosyal Politikaları

Kamu sorumluluğu ilkesinden neşet eden kamu hizmeti anlayışının amacı toplumun tüm kesimlerine eşit hizmet ve edim prensibiyle hizmet götürmektir. İşbu hizmetler yönetim kapsamında iki elde toplanmaktadır. Bunlardan bir tanesi de yerel hizmet sağlayıcısı konumundaki yerel yönetimlerdir. Toplum yaşamındaki bireyselleşme emareleri, sosyal yapıdaki çözümlenin olduğu yönündeki fikirler görece yeni ve toplumu saran bir devinim içerisindedir. İslam dininde ihtimamlı bir öneme haiz olan aile kurumunu, post-modern kültürün hasılası modern anlayışın zayıflattığı anlaşılmaktadır. Sosyal politikanın devlet aktörü olarak bu yönde attığı ilk adım olarak 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulması gösterilebilir. Küreselleşme olgusunun ivme kazandığı günümüz dünyasında, merkezi aktörün uygulayıcı vasfını yerine getirmesinde yaşanan güçlükler, yerel nitelikli hizmetlere devri zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda çalışmamız yerel yönetimlere intikal ettirilen sosyal politikalardan aile mefhumu ile irtibatlandırılarak ele alınacaktır. Bu çalışmada amaç, Türkiye'de yerel yönetimlerin aileye yönelik sosyal politikalarını tespit etmek, uygulamalara dair araştırma yapmak ve sosyal politikanın yerel uygulayıcılarının aile politikaları ve hizmet alanlarına dair çalışmalarına değinerek genel bir değerlendirme yapmaktır.

Kadının Çalışma Sorununun Aileye Etki Alanı: Mahremiyet mi? Mahrumiyet mi?

İnsanın varoluşundan bu yana yaşamını devam ettirme çabasının bir kısmını “çalışma” oluşturmuştur. Yüzyıllar boyu insanoğlu yeryüzünde kendini anlamlandırmaya çalışırken bir yandan da birtakım olgularla kendini eşleştirmiştir. Ancak modern algının doğuşuyla uhrevi ve dünyevi olanın birbirinden keskin çizgilerle ayrılmasına, Tanrısal öznenin insani özneye dönüşmesine ve maddeleşmeye (metalaşmaya) şahit olunmuştur. Bu yeni zeminde bahsi geçen eşleşme maddi kriterler doğrultusunda belirlenmiş, birçok olgudan sıyrılmış ve insan tek başına sınırsız yapabilirlikle özdeşleşmiştir. Sınırsız yapabilirlik kendisini insanoğlunun tüm yaşam alanlarında göstermiştir. Bu yaşam alanlarından ilkiyse ailedir. Bu süreçte erkekten farklılığı adil bir değer sisteminde desteklenmediğinde ötelenen kadın, batı toplumunda kendini ifade etme imkânı bulduğunda sahip olduklarını modern paradigmanın doğasına da uygun olarak reddetmeye gitmiştir. Modern ve global dünyada yaygınlaşan bu algı, reddediş ve sınırsız yapabilirlik sentezi siyasi ve iktisadi sistemlerin kaygılarıyla da beslenip büyütülerek çalışma hayatını özgürlük alanı tayin etmiş ve yaşamı buna göre dizayn etmiştir. Bu dizayn özgürlük kılıfında bir mahrumiyet doğurmuştur. Çalışma hayatında var olmak yapabilirlik ve özgürlük olarak öne sürülmüştür. Çalışma hayatından uzak kalmak ise kadının ötelenmesi, mahrum edilmesi olarak tanımlanmıştır. Ancak asıl mahrumiyetin adı “mahremiyet”tir. Bu çalışmada ortaya konacak olan bahsi geçen mahrumiyetin tanımlanması, sınırları ve aileye etkileridir. Kadının çalışma hayatı kendi varoluşundan itibaren vardır. Ancak sanayi inkılabı gibi bir kırılma ve modernizm gibi bir etki alanının ardından çalışma hayatında kadının konumu değişmiştir. Araştırmada bu değişimin tarihsel süreci, temelleri ve dinamikleri ortaya konacak ardından günümüzde kadının çalışma hayatı avantaj ve dezavantajlarıyla analiz edilecektir. Bugün kadın sorunu olarak tanımlanan unsurların yeniden sorgulanmasına kapı açılacaktır.

16. Oturum

Dinler ve Mezhepler Tarihi

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Rifat Türkel

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

16.30-18.10

Emine Battal

*Yeni Dini Hareketlerde Cinsiyet Roller ve
Kadın Deneyimi Üzerine Bir İnceleme*

Beyza Aybike Deveci

*İyiliğin Kötülüğe Karşı Zaferi:
Dürğa Pücâ*

Bilal Toprak

*Dinler Tarihi Perspektifinden Klaus Schmidt ve
Göbekli Tepe*

Hasan Basri Demirer

Teşekkül Sürecinde Mu'tezile-Şia Etkileşimi

Yeni Dini Hareketlerde Cinsiyet Rollerini ve Kadın Deneyimini Üzerine Bir İnceleme

XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, farklı inanç ve ibadetler, farklı bir hayat tarzı ve farklı değerlerle ortaya çıkarak toplumun çeşitli kesimlerinde yankı bulan yeni dinî hareketlerden (ydh) bazılarının normatif cinsiyet rollerinin sorgulanmaya başlandığı dönemlerde ortaya çıktığı bilinmektedir. Nitekim XIX. yüzyılın ortalarında ortaya çıkarak kadınların sivil ve siyasi haklar kazanması için mücadele eden “kadın hakları hareketi” mormonizm, Hristiyan bilimi, yedinci gün adventistleri, spiritüalizm ve teosofi gibi dini hareketlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca 1960’larda ve 1970’lerde ortaya çıkan feminist hareket ve cinsel devrim, erkeklerin yanı sıra çok sayıda kadının din değiştirerek ydh’lere katılmasına yol açmıştır zira kadın haklarını ve kadınlara yönelik sosyal reformları destekleyen, hatta kadınlara liderlik imkânı sunan ydh’ler, kurumsal dinler tarafından hor görülen, dışlanan, baskı gören ve kendisine ikincil roller biçilen kadınlara cazip gelmiştir. Bu bildiriye öncelikle, cinsiyet konusunda farklı anlayış ve uygulamalara sahip olan ydh’lerde cinsellik ve cinsiyete yönelik söylem ve deneyimler incelenerek kadının toplumsal ve dini hayattaki yeri üzerinde durulacaktır. Daha sonra kadına yönelik farklı söylemlerin ortaya çıkmasının temel nedenleri tespit edilmeye ve bu tespitlerden hareketle ydh’lerde kadın algısı yorumlanmaya çalışılacaktır.

İyiliğin Kötülüğe Karşı Zaferi: Dūrga Pūcā

Dinlerde uygulanan ritüellerin bir kısmını festivaller ya da bayramlar oluşturmaktadır. Kutlanan bu festivallerin kutsal bir varlıkla ya da olayla bağlantılı olduğu görülmektedir. Türkiye’de Hristiyanlıkta ve Yahudilikte kutlanan festivallerin önemi birçok kitapta ve bildiride ele alınırken Hint dinlerindeki festivallerin önemine çok yer verilmemektedir. Bu nedenle bu çalışma, dünyanın en eski dinlerinden biri olan ve günümüzde de hala varlığını devam ettiren Hinduizm’deki dūrga pūcā festivali üzerine yapılmaktadır. Tüm Hindistan’da coşkuyla kutlanan bu festival Hindular için hem dini hem sosyal açıdan oldukça önemli mesajlar içermektedir. Çalışma, festivalin mitolojik kökenine inerek ve tarihi süreçte nasıl oluştuğunu ortaya koyarak yapılmaktadır. Elde edilen bilgiler ve ortaya çıkan sonuçlar deskriptif ve objektif bir biçimde de değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacı tüm Hindistan’da bir olgu haline gelen festivalin temelinde yüce bir varlık ve bu varlığın yaşamış olduğu olayları anlatmak ve bu olayların Hindular için ne ifade ettiği göstermektir.

Dinler Tarihi Perspektifinden Klaus Schmidt ve Göbekli Tepe

Türkiye'deki dinler tarihi çalışmaları açısından, arkeolojik verilerin yeterince değerlendirilmediği ve dolayısıyla hak ettiği ilgiyi görmediğini söylemek mümkündür. Dinî gelenekler bağlamında oldukça zengin bir tarihe sahip olan Mezopotamya ve Anadolu coğrafyasında birçok arkeolojik kazı yapılmış ve bunların yorumlanmasıyla ortaya ciddi bir literatür çıkmıştır. Ancak ne yazık ki bu arkeolojik veriler, ülkemizde dinler tarihi açısından çalışılmamıştır. Bilindiği gibi yazının bulunmasından önceki döneme ait bilgiler arkeolojik bulguların yorumlanması sonucu elde edilmektedir. Yakın zamana kadar bilim çevrelerinde dinin, tarımdan dolayısıyla yerleşik hayattan sonra ortaya çıkıp kurumsallaştığı ve insanları bir araya topladığı iddia edilmekteydi. Oysa Göbekli Tepe'de on iki bin (12.000) yıl öncesine tarihlenen kült alanı; prehistorik insanın, sanılanın aksine, geniş bir anlam ve sembol dünyasına sahip olduğunu, dinî inançları uğruna insanların bir şekilde bir araya geldiğini ve ritüeller için gerekli bir yapı inşa ettiğini ortaya koymuştur. Göbekli Tepe'de m.ö. 10.000'lere tarihlenen kült alanında bulunan semboller, hayvan figürleri ve tapınakların yapısı; buraların gelişigüzel inşa edilmediğini, ciddi bir motivasyon ve çok sayıda insanın belli bir amaç doğrultusunda organize olmasıyla meydana geldiğini açığa çıkarmaktadır. Çalışmamızda, Göbekli Tepe ve bu kazı alanının başkanlığını yapan Klaus Schmidt'in düşünceleri, dinler tarihi perspektifinden incelenerek, araştırmanın arkeolojik verilerin din çalışmalarında kullanılmasına örnek teşkil etmesi arzulanmaktadır.

Teşekkül Sürecinde Mu'tezile-Şia Etkileşimi

Hz. Peygamber'in vefatından sonra diğer dinlerde olduğu gibi İslam dininde de bazı görüş ayrılıkları olmuş ve bu ayrılıklar mezheplerin oluşmasında etkin rol oynamışlardır. Hicrî II. Asrın ortalarında ortaya çıkan ve takip eden yüzyılda kurumsallaşan mu'tezile ile ne zaman ortaya çıktığı ve kurumsallık kazandığı hakkında farklı rivayetler olan şia, ilk dönemde ortaya çıkmış olan en önemli mezhepler arasında zikredilebilir. Şia genel olarak, İmamiyye şiası, Zeydiyye ve İsmailiyye şeklinde kollara ayrılmışsa da biz konunun sınırlandırılması amacıyla burada sadece İmamiyye şiası'nı değerlendirmeye alacağız. Adı geçen iki mezhep arasında bazı etkileşimler olduğu, hoca-öğrenci ilişkisi incelendiğinde bazı mu'tezilî âlimlerin hoca ve öğrencileri arasında şîî isimlerin yer aldığı, aynı durumun şîî âlimlerden de bazıları için geçerli olduğu ve birçok kelimî meselede ortak düşüncelere sahip oldukları düşünülmektedir. Bu öngörünün tespiti için bu çalışmada; bu iki mezhebin ortaya çıktıkları bölge ve kurumsallaşma süreçleri ele alındıktan sonra aralarındaki etkileşim, dönemin siyasî şartları da göz önünde bulundurularak itikada dair; tevhid, Allah'ın sıfatları, adalet, nübüvvet, ru'yetullah/Allah'ın görülmesi, hidayet-dalalet, kulların fiilleri ve Kur'an'ın yaratılmış olup olmadığı tartışması gibi meseleler çerçevesinde incelenecektir. Çalışmadaki ana hedef, mu'tezile ile şia arasındaki bu etkileşimin fikrî ve siyasî arka planını tespit etmektir.

mayıs
cumartesi

14

17. Oturum

Mimarlık Tarihi ve Düşüncesi

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Şefika Gülin Beyhan

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

9.00-10.40

Benan Dönmez

*Deneyselin Zemininde Bir Mimarlığı Okuma Denemesi:
Vitruvius Üzerinden Serpentine Galerî Pavilyonları Okumaları*

Tuba Sarı

*Yüksek Bina Tasarımında Katı Strüktürlerden Sürdürülebilir Yapılara:
İstanbul'da Üç Yapısal Yaklaşım Süreci*

Azem Kuru, Mete Korhan Özkök

*Yaşanabilirlik Kavramı Bağlamında Kamusal/Açık Mekânların Değerlendirilmesi:
Kırlareli Kent Merkezi Örneği*

Deneyselin Zemininde Bir Mimarlığı Okuma Denemesi: Vitruvius Üzerinden Serpentine Galeri Pavyonları Okumaları

Mimarlık tarihsel süreci boyunca, konumlandığı zeminini ve mevcut sınırlarını sorgulamaya giriştiği tavrı üzerinden, kendi var oluş alanını devamlı surette dönüştürerek meşurlaştırmaktadır. Oluş zemininin neredeyse stabil hale geldiği noktada, mevcut olandan farklılaşan yeni açılımların aranması ile tanımlanmış alanlardan bağımsızlaşmaya eğilimli bir mimarlık tavrı öncelenmektedir. Deneysel bir mimarlık kavramının görünür kılındığı bu yaklaşım, alışılmışın, yinelenenin ve dolayısıyla sağlamaşanın ötesinde bir mimarlık yapma biçimi olarak düşünülebilmektedir. Mimarlığın teorik ve pratik alanlarına bütünüyle sinmeye niyetlenen deneme arayışı, zihinde yer edinen kalıplaşmış ve geçerli kabul edilenin yıkımı aracılığıyla mümkün olabilmekte, mimarlığı daha kontrolsüz ve her türlü olasılığa açık potansiyel bir aralığa dönüştürmektedir. Mimari üretimin düşünce üreten bir eyleme biçimi olmasının savunulmasıyla birlikte, salt fiziksel inşa ediminin de ötesinde, yeni bir deney, düşünce ya da denemenin inşası da mimarlığın oluş zeminini tanımlayabilmektedir. Çalışma da benzer şekilde artık kendisini bizatihi bir deney noktasına taşıyabilmeye gereksinmektedir. Böylelikle çalışma, deneysel mimarlık üzerine bir okuma denemesi gerçekleştirirken, mimarlığın en eski ve geçerliliğini hala koruyan kuramı olan Vitruvius'un ilkeleri (utilitas, firmitas, venustas) üzerinden bir tartışma başlatmaktadır. Mevcut savları sarsmaya kalkışan bu girişim ile mimarlıkta en tartışmasız ve sağlam görünen zeminin dahi sorgulanabileceği vurgulanmaktadır. Mimarlıkta deneysel olan tavrın aracılığıyla Vitruvius'un ilkeleri üzerinden mimarlığın oluş zeminine dair birtakım hipotezlerin kurulmasının ardından, bir dizi mimarlık pratiği olan serpentine galeri pavyonları okuma deneyinin bir uzantısı olarak ele alınmaktadır. Mimarlığın deneysellik ile birlikte irdelendiği zemininin Vitruvius ilkeleri olarak tanımlandığı, beraberinde bu stabil zeminin çözülmeye uğratıldığı ve nihayetinde hipotezlerin mimari denemeler olan pavyonlarla çakıştırıldığı deney ile çalışma, mimarlığın zemininin sorgulanarak yeniden anlamlandırılması yoluyla mimari bir oluş biçimidir.

Yüksek Bina Tasarımında Katı Strüktürlerden Sürdürülebilir Yapılara: İstanbul'da Üç Yapısal Yaklaşım Süreci

88

Endüstri devriminin sonucunda gelişen teknoloji ve nüfus artışıyla birlikte ortaya çıkan hızlı ve altyapısız kentleşme süreci doğal kaynakların hızla tükenmesine, fiziksel ve biyolojik çevrede büyük sorunlara yol açmıştır. Şehirleşme sonucunda kentsel arazilerin yetersizliği ve buna bağlı olarak arsa fiyatlarının aşırı yükselmesi dikey yapılaşmayı doğurmuştur. Tasarım, yapım, kullanım ve yıkım aşamalarında, az katlı yapılara oranla çok daha fazla enerji tüketen yüksek yapılar, günden güne artan sayıları ile kent silüetinde belirgin değişimlere neden olmuştur. Bu bağlamda, yüksek yapılardan en verimli derecede yararlanabilmek ve doğal çevreye verilecek zararı en aza indirmek için sürdürülebilirlik kavramı büyük önem taşımaktadır. Dünyada düşey yoğun yapılaşmanın artışı ile yüksek binalar daha da sorgulanır hale gelmiş ve yüksek yapıları daha insani hale nasıl getiririz sorusunun cevapları aranmıştır. Ekolojik verileri önemseyen yeşil bina uygulamaları düşey yoğun yapı tasarımlarına önemli bir parametre olarak girmiştir. Son yıllarda çeşitlenen ve artan kullanıcı gereksinimleri, gelişen yapım teknolojileri, kent merkezlerinde yoğunluğun artması ve arsa değerlerinin yükselmesi gibi nedenlerle Türkiye'de de yüksek yapıların sayısı hızla artmaya başlamıştır. İstanbul'da üretilen düşey yoğun konut tasarımlarının önemli bir girdisi olan yeşil bina tasarımı ve türevleri pazarlama stratejisi olarak kullanılan imgeler ve söylemler arasındadır. İstanbul'daki düşey yoğun konut yapılarının birçoğunda "sürdürülebilirlik sertifikaları" ile proje tanıtımlarının yapıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla, çeşitli kurumların verdiği leed, breem, greenstar gibi sertifikaların varlığı tartışılması gereken bir başka husus olarak belirmektedir. Bildiri, İstanbul'daki yüksek yapı gelişimini metrocity, Sapphire ve Varyap meridian projeleri üzerinden sürdürülebilirlik kriterleri bağlamında değerlendirmiştir. Bu bağlamda; yüksek bina tasarımında katı strüktürlerden sürdürülebilir yapılara dönüşümün çabaları ve sonuçları çeşitli imgeler ve söylemler üzerinden tartışılmıştır.

Yaşanabilirlik Kavramı Bağlamında Kamusal/Açık Mekânların Değerlendirilmesi: Kırklareli Kent Merkezi Örneği

Yaşanabilir kent mekânları oluşturmak şehir planlama disiplininin ortaya çıkışından itibaren temel uğraş alanı olmuştur. Günümüz dünya coğrafyasında her geçen gün artan kentli nüfusu, buna bağlı olarak oluşan çevre ve sağlık sorunları; kentlerin yaşanabilirliği, kentsel yaşam kalitesi ve kentleri yaşanabilir kılan ölçütleri inceleme konusu haline getirmiştir. En genel tanımıyla yaşanabilirlik insanı etkileyen sosyal, ekonomik, yapısal ve çevresel unsurların birbirleriyle olan ilişkisidir. Yaşanabilirlik kavramı dünya kentleri genelinde araştırmalar yapan çeşitli kurumlar tarafından belirli kıstaslar kullanılarak formüle edilmiş ve yaşanabilirlik indeksleri oluşturulmuştur. Bu araştırmaların kentsel yaşam kalitesini ölçmede kullandıkları kıstaslar incelendiğinde temelde; politik çevre, sosyal çevre, fiziksel ve kültürel çevre kalitesi, eğitim, sağlık gibi kamusal hizmetlerin kalitesi ve erişilebilirlik gibi ana başlıklarının ortak olarak kullanıldığı görülmektedir. Kent ölçeğinde artan nüfus, artan nüfusa bağlı olarak artan insan, mal ve hizmet hareketliliği kent içindeki kamusal alanların önemini arttırmıştır. Kent kullanıcısının günlük hayatta ihtiyaç duyduğu kamusal mekânları günümüz planlama pratiğinde üretilemediği, üretilen kamusal mekânların ise tasarım sürecindeki sorunlar ve bu mekânlara yüklenen farklı fonksiyonlar neticesinde istenilen verime erişememektedir. Yaklaşık 70 bin kişilik nüfusu ile küçük ölçekli bir kent yerleşimi olan Kırklareli kent merkezi de kamusal alanların kullanımı noktasında yukarıdaki anlatımlara benzerlik göstermektedir. Kamusal alanların yetersizliği, mevcut kamusal alanların farklı işlevlere tahsis edilmesi, tasarım sorunları, taşıt baskısı Kırklareli kentinde kamusal alanların kullanımını olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmada Kırklareli kenti için kamusal alanların kent mekânına dağılımı incelenmiş, seçilen örneklem kamusal alanlarda kullanım yapısı ve mekân tasarımının kalitesi irdelenmiş, buna bağlı olarak sorunlar tespit edilmiş ve çözüm önerileri getirilerek daha yaşanılabilir bir kent mekânı üretilmesine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

18. Oturum

İLEM Lisans Oturumu-3

Oturum Başkanı: Arife Gümüş

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

09.00-10.40

Kübra Solmaz

Bauhaus Sanat Okulu Bağlamında Sanatın İşlevselliği

Sibel Özil

*Hüsn-i Hat ve Türk İslam Edebiyatı'nda Ortak Bir Form:
Hilye'nin Ortaya Çıkışı*

Sabri Ege

Fütürist Bir Estetik Olarak Yeni Medya Sanatı

Taha Karagöz

Husserl Fenomenolojisi'nin Saf Ben'e Evrilmesi

İskender Erol

*Baudrillard'ın Sanat Anlayışı ve
Çağdaş Sanat Eleştirisi Üzerine Bir İnceleme*

Bauhaus Sanat Okulu Bağlamında Sanatın İşlevselliği

Sanatta işlevsellik kavramı, güzel sanatlar ve günlük hayat arasında bir yerde bulunarak, fayda sağlayan estetik objeye işaret eder. Sanat tarihine bakıldığında sanatın işlevselliğinin XIX. yüzyılda önemli bir kırılma yaşadığı görülmektedir. Modern öncesi diye adlandırabilecek bu dönemde bugün sanat eseri olarak kabul gören ve müzelerde sergilenen birçok eserin, kendi döneminde sosyal, siyasi ya da dini bir işlevi vardı. XIX. yüzyıldan itibaren ise sanat ve zanaat ayırımına gidilmiş, sanat için sanat ya da saf sanat gibi yeni bir anlayış ortaya çıkmış, bu anlayışla sanatın başka bir alan için araç olamayacağı ancak sanatın kendisine amaç olabileceği savunulmuştur. XX. yüzyılın başında Almanya'da Walter Gropius öncülüğünde kurulan Bauhaus Sanat Okulu ise mimarlığı, heykel ve resmi zanaatla birleştirerek bütün bu disiplinlerin arasındaki sınırları kaldırarak bütünlük içinde bir sanat anlayışını savunmuştur. Sanat ve zanaatın birleştirildiği bu eğitim metoduyla Gropius büyük yapılardan küçük ev eşyalarına kadar hem işlevsel hem de sanatssal ürünler ortaya çıkarmayı amaçlamıştı. Bu makalede ise Bauhaus Sanat Okulu örnekle miyle modern zamanda sanatın işlevsel olup olamayacağı ve sanatın işlevselliğine ilişkin Bauhaus'un yeni bir bakış açısı getirip getirmediği tartışmaya açılacaktır.

Hüsn-İ Hat ve Türk İslam Edebiyatı'nda Ortak Bir Form: Hilye'nin Ortaya Çıkışı

Hz. Peygamber'in fiziki ve ruhi özelliklerinin tasvir edildiği hilye; gerek İslam Sanatı dence akla ilk gelen Hüsn-i Hat sanatında gerekse de Türk İslam Edebiyatı'nda ortak bir form olarak işlenmektedir. Her ne kadar metinler arası ifade ediliş biçimi olarak farklı lâfızlar kullanılsa da muhteva olarak her iki form da Hz. Peygamber'i tasvir etmektedir. İslam'da putlaştırmanın yasak oluşu sebebiyle Müslüman sanatkârların Hz. Peygamber'e olan muhabbetlerini bu vasıta ile dışa vurdukları bilinmekte, ayrıca hilyenin Hz. Peygamber'i tanıtmak için de oldukça elverişli bir form olduğu ortaya konan eserler incelendiğinde açıkça görülmektedir. XVI. yüzyılda Hafız Osman Efendi'nin hattı ile tablolaştırılan (Hilye-i Şerif), Hâkani Mehmed Bey'in nazmı ile mesnevîleştirilen (Hilye-i Saadet) Hz. Peygamber'in tasviri, soyut sanat özelliği taşıması açısından da oldukça önemlidir. Bu bağlamda tebliğimizde öncelikle hilye hakkında bilgi verilecek, ardından hilyenin yazılış amaçları etrafında sanatın inançla ilişkisine işaret edilecektir.

Fütürist Bir Estetik Olarak Yeni Medya Sanatı

Teknolojik gelişmelerin beraberinde getirdiği mekanizm, insanı içinde yaşadığı dünyaya karşı belli bir yabancılaşma eğilimine sürüklemiştir. Toplumsal hayatta vuku bulan gelişmelere ve yabancılaşmaya karşı, sanat alanında da çeşitli karşı çıkışlar meydana gelmiştir. Bu karşı çıkışların aksine fütüristler, bunun bir yabancılaşma değil tersine sahiplenilmesi gereken bir değişim olduğunu vurgularlar ve bunu ortaya koydukları eserlerde estetize etmeye çalışırlar. Onlar gerçeğin ve sanatsal yaratımın doğadan ve geçmişten koparak hıza kavuşmasını ve makineye dahil olmasını talep etmektedirler. Bu minvalden yola çıkarak çalışma, fütüristlerin eserlerinde ortaya koymak istedikleri estetik anlayışın günümüz sanatsal üretim biçimlerinden biri olan yeni medya ile ilişkisini izah etmektedir. Bilim ve teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler kültürel alanlara yön vererek sanatın varlık alanına da yansımaktadır. Yeni medya sanatı böyle bir yansımanın ifadesini oluşturmaktadır. Teknolojinin ve sanatsal yaratımın birleşimi olan bu üretim, yeni medyanın karakteristik özelliğinden dolayı zamanı ve mekanı yaşamayan objelerdir. Bu üretim konvansiyonel sanatın kapalı formlarına zıt olarak, “yeni” kavramını fetiş boyutunda yaratım süreçlerinin bir ön şartı olarak kabul etmektedir. Klasik sanat yapıtlarının bir niteliği ve aynı zamanda ereği olan kalıcılık bu özelliğini yitirerek, yeni medya sanat formlarında yerini süreksiz bir yeniyeye ve dinamizme bırakır. Bu sanat biçimi yalnız uygulama bakımından değil aynı zamanda estetik olarak bir forma sahip olup özgün bir sanat teorisini nitelemektedir. Lakin geniş bir içeriğe sahip olmasına rağmen yeni medya sanatının estetiğine dair pek az şey söylenmiştir. Bu çalışma kapsamında yeni medya sanatı değerlendirilecek olup onun fütürist estetikle olan bağlantısı izah edilecektir.

Husserl Fenomenolojisi'nin Saf Ben'e Evrilmesi

Fenomenoloji, idealizmin ve empirizmin en güçlü örneklerini verdiği bir dönemde ortaya çıkarak idealizmin aşkın olanla (transcendent) kurduğu belirsiz ilişkiye ve empirizmin bilmeyi mümkün kılan 'Ben'i yadsımasına köklü bir eleştiri getiren bir yöntemdir. Brentano tarafından temelleri atılarak Husserl'in kurduğu fenomenoloji, bilincin nesnelere yöneliminin imkânlarını araştırır. Avrupa'da yaşanan bilimsel bilginin imkânı krizine çözüm olarak şeylerin kendisine geri dönmeyi hedefleyen Husserl, eidetik indirgemeye (eidetische reduktion) bilimlere temel bir bilim kurmak için gerekli olan şeylerin özlerini (essences) yakalar. Daha sonra ise eidetik de dâhil tüm bilimleri mümkün kılacak sağlam bir temel arayışında -bu çalışmanın konusunu da oluşturacak olan- saf ben'e (reinen ich) ulaşır. Saf Ben, transandal fenomenolojide yaşamsal bir fiil olan epokhe (ἐποχή) ile paranteze alınan (einklammern) dünyadan ayrılarak kurulur. Bu süreçte bilincin şeylere yönelimselliğinden (intentionalität) dolayı üstü örtülen Saf Ben kendisine yönelmesiyle kendilik bilincine varır. Ben'in kuruluşu Husserl'de bu şekilde işlenirken transandantal olan bu Saf Ben'in Descartes'ın 'Cogito Ego'su ve psikolojiyle gelişen zihin anlayışı ile ilişkileri ve Husserl'in bunlara itirazı da incelenecektir.

Baudrillard'ın Sanat Anlayışı ve Çağdaş Sanat Eleştirisi Üzerine Bir İnceleme

Fransız düşünür Jean Baudrillard'ın yapıtlarını, 1960'lardan beri Batı Avrupalı dünyanın yazgısı üzerine yazdığı kuramsal incelemeler ve kültürel analizler oluşturur. Bu anlamıyla Baudrillard'ın düşünsel serüveni üzerinden zamanın hükmünün ne olduğunu görebiliriz. Bu çalışma kapsamında Baudrillard'ın çağdaş sanata yönelik eleştirel düşüncesi incelenecektir. Estetik, duyuların yetkinlik alanını konu alan bir bilim olarak XVIII. yüzyılda şekillendiğinde sanat için genel-geçer referanslar üretme iddiasındaydı. Fakat çağdaş sanat, sanatın sanat olarak bir önemini olmadığı, dolayısıyla herkesin sanatçı olabileceği ve her şeyin bir sanat nesnesine dönüşebileceği şeklindeki bir tezle sanatın profesyonelleşmişine karşı bir tepkiler zincirine dönüştü. Bu krizi “obur bayağılık” estetiği olarak niteleyen Baudrillard'ın Batı Avrupa merkezli eleştirel düşüncesinde estetik ve çağdaş sanat önemli bir yer tutmaktadır. 1980'lerden itibaren felsefi ve edebi dozu giderek artan yazılarında kültür metafiziğine yönelen Fransız düşünürün kuramları, çağdaş sanatı kıyasıya eleştirdiği için, “sanatın sonu”nun geldiğini ilan eden kuramlarla özdeşleştirilmiştir. Baudrillard'ın sanata yönelik eleştirileri 1990'larda en keskin halini aldığı anda, sanatsal yaratıcılığın bittiği ve sanat adına ortaya konulacak yeni bir şeyin olmadığını ileri süren geleneksel eleştiri kalıplarından farklı olarak bu kez, sanatın, varoluşun bütün alanlarına nüfuz ederek her şeyleştirdiği dolayısıyla hiçbir şeye dönüştüğü tezini vurgulayan bir tür metafizik halini almıştır. Bu durumu “Kötülüğün Şeffaflığı” kitabında “Trans-estetik” kavramıyla açıklayan düşünür, bu evreyle birlikte sanatın bütün özgülüklerini, sınırlarını ve her tür ayırt ediciliğini yitirdiğine inanmaktadır. Bu inceleme kapsamında varmak istediğimiz sonuç, Baudrillard'ın sanat anlayışı, eleştirel düşüncesinde estetiğin nüfuzu, çağdaş sanatın varlık nedeni, hükmü ve sınırlarına ilişkin genel bir çerçeve edinmek olacaktır.

19. Oturum

Din Sosyolojisi

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Âdem Efe

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

09.00-10.40

Merve Reyhan Baygeldi

Ernst Troeltsch Düşüncesinde Din ve Toplum

Halil Peçe

*Dini Çeşitliliğin Artması: Dini Grupları Sınıflandırma Sorunu Bağlamında
Tarikat-Cemaat Ayrımı*

Kerim Aydın

Şakile Kavramı Bağlamında Kişilik ve Karakter Oluşumu

Hatice Turan

Levinas'ta Fenomenoloji ve Başkalık

Ernst Troeltsch Düşüncesinde Din ve Toplum

Bu çalışmanın amacı Ernst Troeltsch'un düşünsel birikiminde din ve toplum hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Bu konuyu derinlemesine ele alan düşünürün çizdiği metodolojik ve epistemolojik çerçeve resmedilmeye çalışılacaktır. İlk bölümde, Ernst Troeltsch'un din ve toplum değerlendirmelerine yön veren metodolojik duruşu ve düşünsel arka planı incelenecektir. Düşünürün sosyal teori ve metodoloji tartışmalarındaki yeri resmedilecektir. Bağlamda Troeltsch'un tarihselciliği bir metodoloji olarak ele alma biçimi ön plandadır. İkinci bölümde, tarihselcilik metodolojisinin belirleyici olduğu din ve toplum kavramlarına bakışı ve bunları değerlendirme biçimi irdelenecektir. Belirtilen iki kavram çerçevesinde özellikle avrupa toplumu merkezinde incelemeleri de önemlidir. Din ve toplumun karşılıklı etkileşimi düşünürün perspektifinde değerlendirilmeye çalışırken kavramsal ve tarihsel oluşumların uyumuna dikkat çekilmiş olacaktır. Buna bağlı olarak din ve toplum çerçevesinde XIX ve erken XX. yüzyıl teorik birikimi ve sosyolojik durumu troeltsch düşüncesinde ele alınacaktır. Böylece din ve toplum konusunda karşılıklı ilişkisellik içinde teorik ve pratik çerçevede bir değerlendirme sunulacaktır. Bu çalışmada bütün bu tartışmaları göz önünde bulundurarak Ernst Troeltsch düşüncesinde din ve toplum olgularına dikkat çekilecektir.

Dini Çeşitliliğin Artması: Dini Grupları Sınıflandırma Sorunu Bağlamında Tarikat-Cemaat Ayrımı

98

Din sosyolojisi literatüründeki din sınıflandırması problemi, dini grupları tipolojileştirme bağlamında daha büyük bir tartışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun Türkiye'deki dini grupları tasnif ederken de özellikle tarikat-cemaat karmaşası üzerinden tartışılmaktadır. Mevcut dini grup tipolojileri Türkiye'deki dini grupların sınıflandırılmasında aydınlatıcı olmalarına rağmen yeterli gelmemektedir. Gerek teolojik bir sınıflandırmadan uzak durmak, gerekse de anlamlı ve literatürde yer edinecek bir sınıflandırma cemaat-tarikat ikileminde oluşturulamamıştır. Bu bağlamda cemaat ve tarikatların sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği sorusunun cevabı nesnel olarak verilememiştir. Bu çalışmada bu soruna çözüm olabilecek yollar irdelenmiştir. Türkiye'de islam denince ilk akla gelen meselelerden biri dini grupların varlığı konusudur. 1925 yılında yürürlüğe giren kanun ile "tekke ve zaviyelerin kapatılması" legal olarak dini grupların faaliyet göstermelerinin önünde engel olunca, dini gruplar varlıklarını farklı düzenlerde sürdürmeye çalışmışlardır. Dernek ve vakıf gibi çeşitli yollarla faaliyetlerini devam ettirmeye çalışan bu yapılar, toplumdaki siyasal, toplumsal ve kültürel değişimlere tepki gösterip kendilerini gelişen koşullara göre şekillendirmişlerdir. Bu çerçevede Türkiye toplumunun sosyolojik gerçeği olarak tarikatlar, illegal yapılar haline getirilmelerine rağmen toplumsal sahada değişime ve dönüşüme uğrayarak varlıklarını devam ettirmişlerdir. Siyasi iktidar ile ilişkilerinin tonuna göre dönem dönem toplumda daha görünür hale gelmişlerdir. Cemaatler ise gerek toplumsal alanda oluşturdukları yeni mekânlarla gerekse de farklı dini yorumlarının sonuçlarıyla Türkiye'de "cemaatleşme" hareketini başlatmış olup dini grup örneklerine yeni bir tip kazandırmışlardır.

Şakile Kavramı Bağlamında Kişilik ve Karakter Oluşumu

İnsan davranışlarını anlamada, insanın ruhsal (manevi) yönü değerlendirilmeden yapılacak açıklamalar yetersizdir. Çünkü insan his, şuur, ümit, sevgi, idrak gibi özellikleriyle fizyolojik ve psikolojik olarak bütünlük içerisinde hareket eder. Bu bütünlüğü anlamadan insan davranışları üzerine yapılacak her türlü çalışma bir yönüyle eksik kalacaktır. Bireyin kişilik ve karakter oluşumunu etkileyen iki ana etken bulunmaktadır. Bunlar, bireyin kendi yapısından kaynaklanan kalıtımsal özellikler ile sosyal ve kültürel çevreden kaynaklanan çevresel özelliklerdir. İsrâ sûresinde geçen bir kavram olanşakile ise; kişiliğin oluşumunu sağlayan bütün bu faktörlere göndermede bulunur. Bu faktörlerin etkinliği, zaman, zemin ve bireye göre değişmektedir. Bu doğrultuda bazı bireylerde çevre unsuru bazı bireyler de ise kalıtım ana yönlendirici olmaktadır. Karakter, pek çok tanımla birlikte kişiliği meydana getiren fakat sonradan kazanılmış, değişmeye dirençli davranış özellikleri olarak ifade edilir. Sonradan kazanılmış olması bir anlamda eğitim ve değerler eğitimine işaret eder. Kişilik ise, bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünüdür. Bu perspektifte kişilik ve karakter oluşumuna ve bunları etkileyen faktörlere dini açıdan nasıl bakabiliriz? Her doğan çocuğun “fitrat” üzerine doğması veya bir dağın yer değiştirebileceği fakat insanın huyunun (mizaç) değişmeyeceği ile ilgili hadisler bu bağlamda değerlendirilecek ve modern yaklaşımlarla karşılaştırılacaktır. Sonuç olarak bu çalışmada değerler eğitimi ve şakile kavramı kapsamında insanda neyin değişip neyin değişmeyeceği, bireyin hem özne hem de nesne oluşu modern psikoloji kuramları da dikkate alınarak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Levinas'ta Fenomenoloji ve Başkalık

Husserl fenomenolojisine göre özne, bu dünyada verilen nesnelere doğru yönelmişlik durumundadır. Husserl'de bilincin daima bir şeyin bilinci olması, bilinçsel yaşantıların, yani bilinçte tecrübe edilenlerin anlamını öznenin kendisinin oluşturması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Mesela bir kalemin bilincin nesnesi olması, o kalemi tecrübe eden öznenin kendisiyle bir ilişki içine girmesiyle gerçekleşmektedir. Bu, Husserl'de öznenin özne olarak edimlediği şeyin başkalığının yine öznenin kendi sınırları içerisinde kaldığını göstermektedir. Bu eylemlerde faal olan öznenin kendisidir; nesnenin nasıl bilinç nesnesi haline geldiğini ve bunun anlamının ne olduğunu özne faal bir biçimde kendi gerçekleştirir. Başkası ile ilişkide özneyi edilgen olarak tanımlayan Levinas'ın katıldığı bir görüş değildir bu. Levinas'a göre bilincin yönelimselliğinde bilincin faal bilinç olarak nesnelere yöneldiğinde tekrar kendini bulması o nesnelere başkalığının kaybolması demektir. Levinas'ın Husserl'in ötesine gittiği noktalardan birisi de budur. Levinas'a göre Husserl'in fenomenolojisinde başka daima aynı'nın içinden türetilmektedir ve Husserl'in bunu göstermiş olması yepyeni bir felsefenin doğmasına zemin hazırlamıştır. Husserl'in bilinç analizi öznenin mevcudiyetinin nesnelere aşkın olduğunu göstermektedir. Ama aynı zamanda dünyanın hem kurulan hem de kurucu olması fikri fenomenolojiye yeni bir yön vermektedir. Levinas'ın Husserl'den miras olarak aldığı fenomenolojiyi farklı bir şekilde yorumlamasıyla bu felsefe, başkasının kabulünü gerektiren etik temelli bir felsefeye doğru gitmektedir. Yönelimselliği, "ego ve başkası arasındaki eşitsizlik" olarak tanımlayan Levinas, başkasının aşkınlığını ortaya koymakta ve yönelimselliğin radikal bir yorumunu yapmaktadır. Başkasının aşkınlığı böylece hem etik bir imkân olarak açığa çıkarırken, hem de fenomenolojinin sınırlarının ötesini işaret etmektedir. Bu çalışmada, etkenlik-edilgenlik gerilimi içerisinde Husserl-Levinas çizgisinde yapılan fenomenolojik yolculuk ele alınacak, fenomenolojinin etik dönüşümü sorunsalı ile fenomenolojinin sınırları yeniden gündeme getirilip tartışmaya açılacaktır.

20. Oturum

Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Muharrem Kılıç

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

09.00-10.40

Batuhan Ustabulut

Türkiye'nin Hükümet Sistemi: Parlamenter Sistem ve Başkanlık Sistemi Tartışmaları

Ali Osman Karaoğlu

Hukuka ve Ahlaka Aykırılık İkileminde Seküler Devletin Cezalandırma Mantığı

Rıdvan Değirmenci

Modernleşme ve Hukuk: Savigny ve Namık Kemal'in Hukuka Dair Düşünceleri Çerçevesinde Hukukun Kaynağı ve Amacı Sorunu

Okan Açıl

Eski Türk Toplumlarında Özel Hukuka Dair Uygulamalar

Türkiye'nin Hükümet Sistemi: Parlamberter Sistem ve Başkanlık Sistemi Tartışmaları

Son yıllarda sıklıkla gündemde kendisine yer bulan başkanlık sistemine ilişkin tartışmalar sıcaklığını korumaya devam etmektedir. 2007 yılında yapılan halk oylaması ile cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesinin sağlanması, Türkiye'deki hükümet sisteminin parlamenter sistemden uzaklaşıp yarı başkanlık sistemine doğru kaydığı yönünde bir fikrin ortaya atılmasına yol açmıştır. Başkanlık sisteminin demokrasi geleneğimizde yeri olduğu yönünde bir algı oluşturulmaya çalışılırken parlamenter sisteminin yüz yıldan daha fazla bir zamandan beri Türkiye'de uygulanageldiği göz ardı edilmektedir. Başkanlık sistemine ilişkin yapılan tartışmalarda siyasî ve iktisadî istikrar vurgusu ön plana çıkmakta, fakat başkanlık sisteminin uygulandığı ülkelerde sistemin başarı durumuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamaktadır. Türkiye'de başkanlık sistemin uygulanması hâlinde sistemin sebep olabileceği krizler yeterince konuşulmamakta ve başkanlık sisteminin ülkemizin tarihi, sosyal, siyasî ve iktisadî gerçekleriyle uyuşup uyuşamayacağına ilişkin oluşan soru işaretleri giderilememektedir. Bu tebliğde, Türkiye'de hangi hükümet sisteminin bulunduğu, yarı başkanlık ve başkanlık sistemlerinin uygulanıp uygulanamayacağı gibi akıllarda oluşan sorulara, hükümet sistemlerinin karşılaştırılması ve birbirlerine göre avantaj ve dezavantajlarının ortaya konulması ile cevap aranacaktır.

Hukuka ve Ahlaka Aykırılık İkileminde Seküler Devletin Cezalandırma Mantiğı

Hukuk ve ahlak arasındaki ilişkinin boyutu mensup olunan dine, medeniyete veya felsefi düşünceye göre farklılık arz edebilmektedir. Ancak bu ilişkinin bir problematik olarak gerçek hayatta karşımıza çıktığı başlıca saha seküler devletin hukuk düzenidir. Çünkü seküler devlet herhangi bir dini veya ahlaki ideoloji taşımayan devlettir. Bir devletin seküler olup olmadığı herhangi bir dinin değişmez sabitelerini devletin mevcut hukuk düzeninin değişmez temeli yapıp yapmadığına göre belirlenir. Seküler devletin ahlak anlayışı din kuralları etrafında şekillenmez, toplumun mevcut kabulleri üzerine kurulur ve toplum değıştikçe ahlak anlayışının da değışebileceği kabul edilir. Bazı hallerde ahlaka aykırı bir davranış hukuk düzeni tarafından da yasaklanır ve hukuka da aykırı hale gelir. Ancak buradan “cezalandırılacak ahlak kuralları neye göre seçilecektir?”, “hukuka aykırı olmayan durumlar ahlaki sayılabilecek midir?”, “hangi ahlaki problemleri hukuk düzeni meşru sayacaktır?” gibi sorular türemektedir. Mesela hukukumuz fuhuş ve kumar gibi eylemleri cezalandırırken zina gibi bir eylemi cezalandırmamaktadır. Peki, zina toplumun ahlaki kurallarına aykırı olmadığı için mi cezalandırılmamaktadır yoksa kamu düzenini bozmadığı için mi? Diğer taraftan devlet kumar oynatmayı yasakladığı halde milli piyango idaresi işletmektedir. Ahlaka aykırı eylem devletin kontrolünde yapıldığında eylemin niteliği neden değışmektedir? Bu soruların cevaplandırılması seküler devletin cezalandırma mantığını anlamaktan geçmektedir. Biz çalışmamızda öncelikle hukuk ve ahlak kurallarının benzeştığı ve farklılaştığı noktaları inceleyerek bir fiilin hukuk veya ahlak kavramına aykırılığından neyi kastettiğimizi, bu aykırılığa hangi sonuçların bağlanabileceği sorunsalı üzerinde çalışacağız. Daha sonrasında seküler devletin, ahlaka aykırı eylemleri cezalandırma mantığını irdeleyerek hukuk ve ahlak ilişkisinin ne gibi faydalar veya problematik meseleler ürettiği üzerinde fikir yürütmeye çalışacağız.

Modernleşme ve Hukuk: Savigny ve Namık Kemal'in Hukuka Dair Düşünceleri Çerçevesinde Hukukun Kaynağı ve Amacı Sorunu

Tabii hukuk kuramcısı olarak nitelenen hukuk filozoflarının adalet, eşitlik, hürriyet, güvenlik gibi kavramlar etrafında ve sosyal sözleşme varsayımından hareketle çizdikleri toplum perspektifi, ilerleyen dönemlerde Anglo- Amerikan devlet ve hukuk sistemini oluşturmuş, Fransız ihtilali sonrasında ise kıta Avrupası'nın hukuk düşüncesini temellendirmiştir. Ancak ulusal bütünlüğünü devrin diğer devletlerinden sonra kuran ve maddî medeniyet atılımını nispeten geç başlatan prusya'da bu tesirlerden farklı felsefi ekoller ve bu ekollerin tesirinde yeni kavrayışlar ortaya çıkmıştır. Özellikle Hegel'in tarih ve devlet telakkisini farklı bir konuma oturtmasından etkilenen düşünürler ilgilendikleri alanlarda farklı teoriler ortaya koymuşlardır. Friedrich von Savigny öncülüğünde ortaya çıkan tarihçi hukuk okulu, hukukun kaynağını tabii hukukçuların temellendirmesinden farklı bir noktada, toplumun tarihî derinliklerinde ve örf-adet içerisinde aramaya koyulmuştur. Bu farklılaşma hukukun kaynağı noktasından pozitif hukuk normlarının oluşturulmasına ve onun uygulamasında ilişkin tasavvurlara kadar çeşitli problemlerde derinlik kazanarak devam etmiştir. Hukukun kaynağına ve amacına dair tartışmalar Avrupa kıtasına münhasır değildir. Batı aydınlanması ve sanayi devriminin derin tesirlerinin görüldüğü Osmanlı devleti, Tanzimat devrinde başlayan değişim sürecinin temel dinamiği olan kanun vasıtası ile mevcut siyasî ve ictimai meselelere çözüm arama gayretine girmiştir. Dönemin mütefekirlerinden Namık Kemal bu değişimi sorgulamış, oluşan farklı hukukî ve idarî yapının meşru temeller üzerine oturtulabilmesi amacıyla hukukun kaynağı, amacı ve sistematigi üzerine birtakım görüşler ileri sürmüştür. Bu tezlerin tarihçi hukuk okulu'nun ortaya çıkması ile benzer siyasî ve ictimai değişimler içerisinde dile getirildiği görülmektedir. Çalışmada, tarihçi hukuk okulu'nun kurucusu Savigny'nin ve Tanzimat dönemi mütefekiri Namık Kemal'in hukukun kaynağı ve amacı üzerine tezleri açıklanmaya, aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Eski Türk Toplumlarında Özel Hukuka Dair Uygulamalar

Genel olarak, eşit şartlardaki insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk alanına özel hukuk denir. İnsan her devirde insandır ve bireysellik ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı kişisel alan, kişisel zaman, kişisel mülk gibi dışa vurumlar veya tatminler ile giderilmeye çalışılması ta ilk çağlardan beri kendisini göstermektedir. Tarihsel çerçeveden baktığımızda, özel hukuka ait diyebileceğimiz hak ve uygulamaların, yaşanılan devir, yaşanılan kültür ve yaşanılan coğrafyaya göre değişiklikler gösterdiğini söyleyebiliriz. Bu faktörlerin etkisiyle tarih boyunca bazı toplumların özel hukuktan yoksun olduğunu, bazılarının ise neredeyse günümüze yakın ölçüde gelişmiş bir özel hukuk anlayışına sahip olduğunu görmekteyiz. İşte bu çalışmada "eski Türkler" de, kaynakların ve araştırmaların verdiği bilgiler doğrultusunda, özel hukuka dair uygulamaları incelemeye çalışacağız. Eski Türkler kavramı ile; Hun, Göktürk ve Uygur dönemleri ve coğrafyalarına bir bütün olarak baktığımızda, Hunların uluslararası antlaşmalarda adının görülmeye başladığı m.ö. IV. yüzyıldan, Uygurların sonu olan 840 senesine kadar olan dönem ve kabaca Çin'den - Orta Avrupa'ya kadar olan coğrafi bölgeyi kastetmekteyiz. Tabiki bahsedilen dönemde yaşamış Türk devletlerinin, bugünkü kadar sistemli bir hukuk anlayışı yoktur. Ancak özellikle medeni hukuk, kişiler hukuku, aile hukuku, eşya hukuku, miras ve borçlar hukuku alanlarında dikkat çekecek derecede gelişmiş uygulamalara sahip olduklarını görüyoruz.

21. Oturum

Kentleşme ve Çevre Sorunları

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hüseyin Gül

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

11.00-12.40

Onur Uzer

*Kentsel Ekonomik Kalkınma ve Çevre Sorunu:
Burdur'da Mermercilik Sektörü*

Betül Ok

İbn Haldun ve Kenti Anlamak

Mesut Koçak

*Organik Gıdaya Ulaşım Sorunu Kapsamında Çokuluslu Şirketlerin Rolü:
Depoya Değil Toprağa!*

Cem Kotan

*Kültür, Medeniyet ve Teknik Kavramları Etrafında Sezai Karakoç ve
Nurettin Topçu Düşüncesinde İslam-Batı Karşıtlığı*

Kentsel Ekonomik Kalkınma ve Çevre Sorunu: Burdur'da Mermercilik Sektörü

1980'lerden itibaren kentsel ekonomik kalkınma sürecine yeni küresel aktörler ve ekonomik sektörler girmiştir. Mermercilik sektörü bunlardan biridir. 2000'lerde Türkiye mermer sektörü üretiminde dünyada 7. ve mermer ihracatında da 8. sırada yer almıştır. 2013 yılına gelindiğinde ise, Türkiye, dünya mermer üretiminin %10'unu karşılar hale gelmiştir. Mermer sektörü Batı Akdeniz Bölgesi'nde özellikle 1990'lı yıllarda gelişmeye başlamış ve Burdur öne çıkan il olmuştur. Bölgenin dağlık yapısı kadar, küresel sermaye ile mermercilik sektörünün eklenmeye başlaması da önemli rol oynamaktadır. Akdeniz Bölgesi'nde mermer sanayinin son yıllarda ocak, tesis ve fabrika sayılarının da artmasıyla birlikte bölgedeki illerde özellikle Burdur olmak üzere, çevresel sorunlar da artmıştır. Özellikle madencilik faaliyetlerinden kaynaklanan atıkların bertarafı konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Kentte pek çok aktif ve faaliyeti sona ermiş bulunan maden ocağı ve mermer fabrikası da bulunmaktadır. Madencilik faaliyetleri, hali hazırda orman örtüsünü azaltmaktayken dökülen bu maden artıklarının da ormanlara ve tarım arazilerine zarar verdiği görülmektedir. Bu çalışma kapsamında Burdur kentinde mermercilik sektörünün gelişimi ve çevreye olan etkileri sanayi sosyolojisi bağlamında ele alınmaktadır. Konuyla ilgili olarak 2014 yılında kasım-nisan aylarında saha çalışması yapılmıştır. 5 mermer fabrikası yönetimi, Burdur belediyesi ve 3 sivil toplum temsilcisi ve yerel halktan da 10 kişiyle yapılan görüşmeler ışığında Burdur kentinin ekonomik gelişimi, sektörün sorunları ve çevreye olan etkileri araştırılmıştır. Çevreye ilişkin mermer sektörünün yol açtığı atıkların yarattığı sorunlara karşı sektörün işletmecilerinin aldığı önlemler, belediyelerin denetim mekanizmaları, halkın bilinçlendirilmeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bildiri de kentsel ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir gelişmenin çevresel etkileri burdur örneğinde tartışılacaktır.

“Eski” ve “Yeni” Türkiye’de İktidar-Medya İlişkileri: Dersim ve Roboskî Katliamları Karşısında Medyanın Tutumu

Türkiye’de iktidar ile medya arasındaki ilişkiler, özellikle kriz dönemlerinde, çoğunlukla iktidarın söylemini medya aracılığıyla meşrulaştıran ve “bilgi-iktidar ilişkisini iktidar lehine yeniden üreten” bir durumu netice vermiştir. Haberleştirilecek olayın taraflarından birinin Türk kimliği, Devlet yahut İktidar olduğu durumlarda Türk medyasının genel eğilimi “biz” ve “onlar” ayrımları üzerinden olaya yaklaşmak ve “onlar” yani “ötekiler” karşısında, yaşananları “biz”in lehine kurgulamak olmuştur. Medyanın bu şekilde konumlanma tercihi medya ile iktidar arasındaki söylem farkını zaman zaman silikleştirmiş, bazen de iktidar erkinin doğrudan direktifi ile söylem aynılaştırılmıştır. Bu çalışmada amaç; “Kemalist”/“Eski Türkiye” yönetiminde gerçekleşmiş olan Dersim (Tunceli) Katliamı ile “Muhafazakar”/“Yeni Türkiye” yönetiminde gerçekleşmiş olan Roboskî (Uludere) Katliamı’nın dönemin hükümetlerine yakın olan medya tarafından nasıl haberleştirildiğini karşılaştırarak medyanın her iki dönemde iktidar ile nasıl bir ilişki içinde olduğunu, dünden bugüne medya-iktidar ilişkilerinde değişen ve değişmeyen noktalarının olup olmadığını ve bu değişen-değişmeyen durumların neler olduğunu, tepkisiz araştırma (ikinci analiz) türlerinden içerik analizi yöntemini kullanarak anlayıcı bir eğilimle değerlendirmeye çalışmaktır.

Türkiye’de Televizyon ve Reklam: 2011 Yılında En Fazla “Beğenilen”, “Hatırlanan” ve “Konuşulan” Reklam Metinlerindeki İdeolojik Sunumların Çözümlemesi

Türkiye’de reklamlar medya kanalları aracılığıyla kapitalist düzeni ve kitlesel tüketim alışkanlıklarının beraberinde getirdiği tüketim toplumunu meşru kılan araçlar olarak bilinmektedir. Günümüzde reklam metninin içeriksel bağlamda çeşitli biçimlerde sunulmasına olanak tanıyan en popüler kitle iletişim aracı ise televizyondur. Televizyonun görsel ve işitsel birtakım özelliklerine bağlı olarak biçimlenen reklam metinleri, izleyici karşısında kendini en iyi biçimde televizyon aracılığıyla ifade etmektedir. Reklam metninin izleyiciye sunulmasında toplumsal ve kültürel değerler söz konusu olsa da arkaplanında ekonomi politik unsurlar bulunmaktadır. Bu çalışmada, televizyon ve reklamlar arasındaki ilişki ile reklam metnindeki ideolojik yeniden üretime ilişkin sunumlar sorun edilmiştir. Çalışmanın amacını, Türkiye’de 2011 yılında yayınlanan televizyon reklamlarını temsilen seçilen “*en çok beğenilen*”, “*en çok hatırlanan*” ve “*en çok konuşulan*” reklam metninin değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemine ilişkin, Roland Barthes’ın göstergebilim üzerine yaptığı çalışma çerçevesinde yan anlam ve mit kavramsallaştırması ile StuartHall’un medya metninin eklememesi ve çoklu okuma modeli benimsenmiştir. Belirlenen üç kategorideki (“*en çok beğenilen*”, “*en çok hatırlanan*”, “*en çok konuşulan*”) reklam örnekleri, göstergebilimsel çözümleme yönteminden yararlanılarak analiz edilmiştir. Çalışma ayrıca, temsilen seçilen televizyon reklamları dışında; aynı dönemde gazete, dergi, radyo ve internette irdelenen kategorileştirmeye ilişkin yayınlanan reklamlarla da sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda elde edilen bulgular, yalnızca *MediaCat* dergisinde yer verilen üçlü kategorileştirmedeki televizyon reklamlarının saptanan örnek grubuna ilişkin olarak değerlendirilmiş ve genellenmiştir. Çalışmanın sonucunda, karşıt okumalar yapıldığında, reklam metninin ideolojik yeniden üretimi destekleyici birtakım özellikler gösterdiği tespit edilmiştir.

İbn Haldun ve Kenti Anlamak

110

İnsanlık, tarih boyunca çeşitli evrelerden geçmiştir. İnsan toplumsal varlık kimliğiyle kendisine varolan dünyada bir yer edinmiştir. Gerek tarih gerekse sosyolojik bağlamda insanlığı ele aldığımızda çok boyutlu bir incelemeye tabii tutmamız gerekmektedir. İnsanlar önce göç hayatı yaşamış daha sonra da yerleşik hayata geçmişlerdir. Gereksinimleri sonucunda bir topluluklar oluşmuş ve iş bölümü ortaya çıkmıştır. Bir araya gelen insan toplulukları daha sonra siyasi, askeri, ekonomik, dini, toplumsal açıdan gelişmelerle karşılaşmış ve kentler kurarak yerleşikliklerini güçlendirmişlerdir. Kent, sadece ev ya da aile içinde kurulan ilişkileri değil, birbirinden farklı kesimlerden pek çok insanla hanenin dışında kamusal alanda kurulan ilişkileri de kapsamıştır. Platon'un Devlet'inden Farabi'nin el-Medinet-ül Fazıla'sına ve Thomas More'un Utopia'sına kadar bütün toplum ve siyaset ütopyalarının ideal mekanı kenttir (akın, 2001). Kent ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Kenti metodolojik anlamda inceleyen filozoflardan biri de İbn Haldun'dur. Tarih bilgisi, iktisadî görüşleri ve sosyolog kimliğiyle sosyoloji dünyasına damgasını vurmuştur. Onun yaptığı şey kendine özgü bir metodoloji kurmaktır. Kendinden önceki düşünürlerden etkilenmiş fakat kendine has umran ilmini ortaya koymuştur. Bu çalışmada İbn Haldun ve görüşleri ekseninde kent, bir sentez halinde işlenecektir. Günümüz kentlerinin oluşum süreci ile İbn Haldun'un umran ilmindeki bedevilik-hadarilik arasındaki paralellikleri görerek ikisi arasındaki ortak yönler bulunacaktır. Kenti anlamak için İbn Haldun'un bu konudaki ilmi sınıflandırması ile bir ortak okuma gerçekleştirilecektir. Kentler ve özellikleri tarihsel bir okuma ile ele alınmış ve değerlendirilme yapılmıştır. İbn Haldun ve metodolojisi kentleri anlamamızda, okumamızda bize yardımcı olacaktır.

Organik Gıdaya Ulaşım Sorunu Kapsamında Çokuluslu Şirketlerin Rolü: Depoya Değil Toprağa!

Çalışma, çağımızın en önemli sorunlarından biri olan, organik gıdaya erişebilme sorunsalı üzerinde durarak, çok uluslu şirketler tekelinde gıdanın metalaşma sürecini değerlendirecektir. Uluslararası şirketlerin gıdayı yeni bir sermaye alanı olarak görmesi, doğrudan gıda üzerinde tahakküm kurması ve yerel tohumların patentini kendi himayelerine alması, sorunun küresel boyutuna işaret etmektedir. Gıda sorunu ideolojiler üzerinde tartışılması gereken bir sorun niteliği taşımaktadır. Bu kapsamda kültürel tohumlar üzerinde meydana gelen değişimler (yeşil devrim, biyoteknoloji devrimi), ortaya konulan bulgularla birlikte incelenerek, çokuluslu şirketlerin faaliyetlerini meşrulaştırma süreçleri, fikri mülkiyet hakları sözleşmesi (agreement on trade-related aspects of intellectual property rights-trips) çerçevesinde gözden geçirilecektir. Toplumun sağlıklı yaşama hakkı gözetilmeksizin gerçekleştirilen bu anlaşma, bireyin en temel hakkı olan, sağlıklı yaşam hakkına doğrudan tehdit içermektedir. Elde edilen bilgiler sonucunda, yerel tohumların geleceğine yönelik sürdürülebilir teşvik çalışmalarının mümkün olup olmadığı, kültürel tohumun küresel tohum karşısında tekrar güçlenme durumunun varlığı sorgulanacaktır. Çalışma disiplinlerarası bir literatür taraması gerçekleştirilerek bu doğrultuda bilim dünyasına katkı sunmaya çalışacaktır.

Kültür, Medeniyet ve Teknik Kavramları Etrafında Sezai Karakoç ve Nurettin Topçu Düşüncesinde İslam-Batı Karşıtlığı

Türk düşün dünyasındaki fikir adamları, çoğu zaman İslam-Batı karşıtlığı üzerinden fikirlerini ifade etmişler ve birtakım kavramları yeniden ele alarak Türkiye'nin meselelerine çözüm önerileri sunmaya çabalamışlardır. Genel olarak bakıldığında İslam-Batı karşıtlığının bir yanıyla da kültür, medeniyet ve teknik kavramları etrafında şekillendiğini söyleyebiliriz. Söz konusu bu kavramlar üzerinden hem "öteki" olarak batı anlaşılmaya çalışılmış, hem de bu "öteki" üzerinden modern bir "biz kimliği" inşa edilmeye çalışılmıştır. İşte, bu çalışmanın temel problematiği, Sezai Karakoç ve Nurettin Topçu'nun düşünce dünyasında kültür, medeniyet ve teknik kavramlarının İslam-Batı karşıtlığı etrafında ne şekilde ele alındığı ve bu kavramlar üzerinden "biz" ve "öteki" kimliğinin nasıl inşa edildiğidir. Buradan hareketle çalışmada cevabı aranan başlıca soruları şu şekilde sıralayabiliriz; Karakoç ve Topçu'nun düşünce dünyasında kültür, medeniyet ve teknik kavramları nasıl yorumlanmıştır, bu kavramların söz konusu düşünürler arasındaki anlamsal farklılıkları nelerdir, Karakoç ve Topçu'nun düşüncesinde "öteki" olarak batı nasıl kurgulanmıştır ve bu "öteki" karşısında "biz kimliği"nin sosyal, kültürel ve tarihi temelleri nelerdir? Çalışmada ulaşılan başlıca sonuçları ise şu şekilde sıralayabiliriz; Topçu, modern batı medeniyetinden hareketle medeniyete ve onu ortaya çıkaran tekniğe karşı eleştirel bir tavır takınır. Bu maddi dünyanın karşısına kültürle çıkar. O Anadolu coğrafyasının tarihsel süreçte ortaya koyduğu yaşam desenine özgü ve anadolu coğrafyası ile sınırlı ahlak temelli bir toplum, bir "biz kimliği" inşa etmeye çabalar. Karakoç ise, batı medeniyetinin karşısına İslam medeniyetiyle çıkma çabasındadır. Karakoç, en az batılı toplumlar kadar gelişmiş bir tekniğe ve medeniyete ihtiyaç duyar. "Öteki" karşısındaki "biz kimliği" bütün İslam coğrafyasını ve dolayısıyla bütün İslam toplumlarını kapsar.

22. Oturum

Uluslararası İlişkilerde Güncel Meseleler

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Murat Çemrek

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

11.00-12.40

Barış Can Sever

*Bir Medya Çerçevelemesi Durumu: Türkiye'de Hükümete Yakınlığı ile Bilinen
Bir Medya Kuruluşu'nun Suriyeli Mültecileri İşleyiş Biçimi*

Hacer Solak

*Rusya'nın Suriye Müdahalesinin Uluslararası Hukukta "Kuvvet Kullanımı" ve
"Müşterek Müdafaa Hakkı" Prensipleri Açısından Analizi*

Oktay Caferoğlu

*Küresel Ekonomik Sistem ve ABD'nin Ortadoğu Politikası:
1991 ve 2003 Irak Müdahalesi*

Kürşad Mahmat

10 Yılın Hasılası: Filistin'de TİKA Proje ve Faaliyetleri (2005-2015)

Bir Medya Çerçevelemesi Durumu: Türkiye’de Hükümete Yakınlığı İle Bilinen Bir Medya Kuruluşu’nun Suriyeli Mültecileri İşleyiş Biçimi

Suriye’de devam etmekte olan iç savaştan dolayı Suriyeli mülteciler 2011 yılından itibaren Türkiye’ye gelmeye devam etmektedirler. Bu göç hareketinin dinamiklerinden biri olan “hükümete yakın medyanın mültecileri nasıl yansıttığı” konusu, bu çalışmanın odak noktasını oluşturdu. Hükümete yakınlığı ile bilinen Sabah gazetesinin Suriyeli mülteciler bağlamındaki çerçeveleme aksiyonu, bir durum örneği olarak seçildi. 2013 yılının başı itibariyle Suriyeli mültecilerin Türkiye’ye yaptıkları toplu göç hareketinin yoğunluk kazanmasıyla birlikte, Sabah gazetesi tarafından mültecilerin yansıtılış biçimleri araştırmacı için merak konusu oldu. Bu nedenle 2013 Ocak ayıyla 2015 Haziran ayları arasında Suriyeli mülteciler hakkında yayımlanmış Sabah gazetesinin çeşitli haberleri veri olarak toplandı. Kalitatif ve kantitatif metotların bir arada kullanıldığı bu çalışmada, önemli bulgulardan bir tanesi, hükümete yakın medya kuruluşunun birbirine zıt yönlerde iki işleyiş biçimi kullanıyor olmasıydı. Bulgular içerisinde göze çarpan şeylerden biri de şöyleydi: Bu iki farklı işleyiş çerçevesi, toplu göç hareketleriyle ülkelerindeki savaştan kaçan Suriyeli mülteciler için kullanılırken, birkaç istisnai durum dışında “mülteci hakları” ifadesi hemen hemen hiç yer almıyordu. Sabah gazetesi, çalışmada ortaya çıkarılan işleyiş biçimleri -ideolojik/kültürel anlayış ve mültecilerin negatif görünümü- aracılığıyla, okuyucuda mültecilere ve mültecilerle ilgili güncel olaylara karşı belli bir bakış açısı oluşturmayı hedeflemiştir. Genel olarak bu çalışma içerisinde; Sabah gazetesinin belli bir kamuoyu algısı oluşturma çabası doğrultusunda Suriyeli mültecileri haberlerinde nasıl işlediği ve nasıl ifade ettiği ortaya konmak istendi.

Rusya'nın Suriye Müdahalesinin Uluslararası Hukukta “Kuvvet Kullanımı” ve “Müşterek Müdafaa Hakkı” Prensipleri Açısından Analizi

Bu çalışmanın amacı Rusya'nın 30 Eylül 2015'ten itibaren Suriye topraklarında gerçekleştirdiği askeri müdahalenin uluslararası hukukta “kuvvet kullanımı” ve “müşterek meşru müdafaa hakkı” prensipleri açısından değerlendirilmesidir. Burada tartışılacak olan bir diğer mesele Rusya'nın müdahalesini meşrulaştırmak için kullandığı “Suriye'nin meşru müdafaa hakkı kapsamında Rusya'yı davet etmesi” iddiasının uluslararası hukuka uygun olup olmadığıdır. Bunu yaparken daha önce incelenip hukuki statüsü hakkında bir karara bağlanmış benzer vakalara da değinilecektir. Bir taraftan da günümüzde uluslararası toplumun karşı karşıya olduğu hem devlet hem de insan güvenliğini tehdit eden terörist gruplara karşı uluslararası hukuk kuralları bazında alınan tedbirlerin yeterliliği tartışılacaktır. Uluslararası hukukun yerleşik kaidelerinden biri olan kuvvet kullanımının yasaklanması ilkesi örfi hukuk ve teamüller de göz önüne alınarak günümüz dünya politikasının dinamik ve değişken yapısının ürettiği yeni aktörleri de kapsayacak şekilde ele alınabilir mi? Devletlerin uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden eylemlerine yönelik alınan tedbirler ve yaptırımlar yeterli mi? Bu çalışmanın odak noktası Rusya'nın Suriye'deki askeri müdahalesini tüm bu sorular ışığında uluslararası hukuk perspektifinden yorumlamaktır.

Küresel Ekonomik Sistem ve ABD'nin Orta Doğu Politikası: 1991 ve 2003 Irak Müdahalesi

116

ABD, 1970'li yıllarda, sermaye birikim sürecinin sürdürülmesi maksadıyla yeni arayışlara girmiş ve bu dönemde Reagan ve Thatcher'in başını çektiği neoliberalizm yükselişgeçmiştir. Paranın uluslararası firmalar aracılığı ile küresel boyutta dolaşmasına olanak sağlayacak serbest piyasa ortamının oluşturulmasını kapsayan bu yeni anlayış doğrultusunda, birçok körfez ülkesi küresel ekonomik sisteme uyumlu hale gelmiş ve bu ülkelerin özellikle ABD ile olan karşılıklı bağımlılık ilişkisi oldukça ileri bir düzeye ulaşmıştır. Bu küresel ekonomik sistemin devamlılığı ve korunması, 1970'li yılların başından itibaren, ABD'nin Orta Doğu politikasına yön veren temel faktörlerden bir tanesi olmuştur. Bu doğrultuda ABD, Orta Doğu'da kendi çıkarları için küresel ekonomik düzeni hiçe sayan Saddam Hüseyin'i etkisizleştirmek maksadıyla, 1991 yılında körfez harekâtını başlatmıştır. Savaş sonrasında, Irak'ta Saddam Hüseyin'in etkinliği azaltılmış olmasına rağmen, ABD açısından mücadelenin Saddam Hüseyin devrilene kadar devam etmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Nihai sonuca da 2003 yılında ulaşılmıştır. Böylece, ABD'nin öncülüğünü yaptığı küresel ekonomik sistemin, dünyanın zengin enerji kaynaklarına sahip Orta Doğu'da yıpratılmasının önüne geçilmiştir. Tüm bu hususlar kapsamında, ABD'nin Orta Doğu politikasının doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için, bahse konu neoliberal sistemin bölgede yarattığı karşılıklı bağımlılık ilişkisinin ve bu ilişkinin korunmasına yönelik yapılan Irak müdahalesinin iyi bilinmesi gereklidir. Bu maksatla bildirinin amacı; ABD'nin Orta Doğu'da küresel ekonomik sistem kapsamında oluşturduğu karşılıklı bağımlılık ilişkisinin ve bunun ABD'nin Orta Doğu politikasındaki belirleyiciliğinin ortaya konulmasıdır. Bu nedenle bildiride; ABD'nin öncülüğünü yaptığı neoliberal sistem Orta Doğu özelinde incelenerek, bu sistemin 1991'de başlayan ve 2003'te sonuçlandırılan Irak müdahalesindeki etkileri ele alınacaktır.

10 Yılın Hasılası: Filistin’de Tika Proje ve Faaliyetleri (2005-2015)

Uluslararası arenada önemli bir enstrüman olan dış yardım 2. Dünya Savaşı sonundan günümüze değin gelişmiş ülkelerin denetiminde ve dominasyonunda sürdürülmüştür. Geçen 10 yılda yardım alan ülkeden yardım veren ülke pozisyonuna yükselen Türkiye, yükselen donör olarak tanımlanmaktadır. Son yıllarda uluslararası arenada adından bu yönüyle sıklıkla söz ettiren Türkiye, resmi OECD verilerine göre 2013 yılında ABD ve Britanya’dan sonra en fazla yardım yapan 3. ülke, kişi başına gelir oranlamasında ise en cömert ülke seçilmiştir. Türkiye’nin yaptığı kalkınma yardımı ve dış yardımların genel koordinasyonundan ve raporlamasından sorumlu başbakanlık kuruluşu olan TİKA yaklaşık 50 ülkedeki yerleşik program koordinasyon ofisleri aracılığıyla proje ve faaliyet gerçekleştirmektedir. Ofis sayısını geçen 10 yılda 4 kat arttıran TİKA 2005 yılında Orta Doğu ve Afrika açılımını Filistin üzerinden başlatmıştır. Tarihi, kültürel ve dini saiklerle önemsenen Filistin, Türk dış politikasında özel ve ayrıcalıklı bir konumda olagelmıştır. Yıllık dış yardım bütçesi içerisinde başlarda yer alan Filistin sürekli olarak en fazla katkı sunulan ülkelere olmuştur. Filistin Batı Şeria’da Ramallah’ta hizmet veren TİKA’nın bunun yanında Kudüs ve Gazze’de irtibat ofisleri bulunmaktadır. Geçen 10 yılda Arap baharı, 2008, 2012 ve 2014 Gazze savaşları, Hamas&el-fetih müzakereleri, Mavi Marmara olaylarını yaşayan Filistin’de eğitimden sağlığa, alt yapıdan kültürel mirasa, kapasite artırımından acil insani yardıma kadar çok çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren TİKA’nın çalışmaları yeterince analiz edilmemiştir. Makalede yapılan yardımların sektörel ağırlıkları yanı sıra bölgesel dağılımlarıyla birlikte alıcı ülke siyaset yapıcılarını, idarecilerini ve halkı nezdindeki algısı da değerlendirilecektir. Ayrıca Filistin özelinde Türk dış yardımlarının tezahür sahaları ve etkileri yanı sıra yardımların bölgesel etkileri de incelenecektir.

23. Oturum

Toplumsal Yapı ve Değişme

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Lütfi Sunar

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

11.00-12.40

Bahattin Cizreli

İddaa Oyuncularının Sosyalleşme Deneyimleri

Alkan Üstün

At Yarışı Oynayanların Sosyalleşme Deneyimleri

Seran Demiral

*Farklı Sosyal Sınıfların Mekansal Ayrışma Eğilimleri:
Üst Tabakaların Mekan Tercihlerine İstanbul'dan Karşılaştırmalı Örnekler*

Ahmet Can, Baha Zafer

Doğu'nun Yunan Medeniyeti ve Homeros'un Eserleri Üzerindeki Etkisi

İddaa Oyuncularının Sosyalleşme Deneyimleri

Yasal şans oyunları arasında özellikle iddaa futbol sporunun da etkisini kullanarak çok geniş bir oyuncu kitlesine sahiptir. Başlangıçta 150 bin kişi iddaa oynarken bu sayı 2010'da 3,5 milyona ulaşmıştır. Bu sayının 7 milyonu aştığı tahmin edilmektedir. İddaa sadece "kısa yoldan para kazanmanın" bir aracı olarak görülemez. İddaa oyuncuları bir süre sonra kendi dar gruplarını kurmakta ve aile ve çevreleriyle ilişkileri değişmektedir. Yine iddaanın geniş perspektifte ülke ve topluma etkisi dolaşımdaki sermaye ile sınırlandırılmaz. Farklı gelir gruplarının ortak eğlence aracı ve gündemidir. Bu araştırma ile iddaa oyuncularının sosyalleşme deneyimlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu araştırmanın problemi şöyle ifade edilebilir: İddaa oyuncuları hangi alanlarda ve nasıl sosyalleşmektedir? Oyuncular kendi aralarında ilişkiyi nasıl ve hangi araçlarla kurmaktadır? İddaa oynayanları ortak dil, literatür ve ritüellere sahip bir kültürel grup olarak görülebileceği için araştırma nitel araştırma yöntemine bağlı olarak etnografi deseninden faydalanmıştır. Bu yöntemle bağlı olarak üç araştırma tekniğinden gözlem araştırması, doküman analizi ve görüşme tercih edilmiştir. İddaa salonlarına ve oyun alanlarına gidilerek nitelikli gözlem notları tutulmuş, düzenli iddaa oyuncularıyla mülakatlar gerçekleştirilmiş, iddaa sosyal medya hesaplarının analizi yapılmıştır. Araştırma başlangıç düzeyinde olup literatürdeki bir boşluğa işaret etme niteliğindedir. Gündelik hayatın önemli pratiklerinden olan şans oyunları henüz yeterince sosyal bilimcilerin ilgisini kazanamamıştır. Bu yönüyle araştırma keşfedici niteliğe sahiptir.

At Yarışı Oynayanların Sosyalleşme Deneyimleri

Türkiye’de yasal olarak oynanan şans oyunlarından olan at yarışları, 1927 yılından bu yana devam etmektedir. Türkiye at yarışlarında yıllık oynayan bahis miktarı toplamı 2009 yılında 1,7 milyar TL olarak gerçekleşmişken, bu rakam büyük bir artışla 2013 senesinde 2,93 milyar TL seviyesine yükselmiştir (TJK 2013 yılı faaliyet raporu). Olgunun nicel boyutunun yanı sıra, at yarışlarının sosyal alandaki yansımaları olarak oynayıncıların yalnız para kazanma saikiyle ganyan bayiinde bulunmadıkları; bunun haricinde bahis oynayanların bir süre sonra kendi dar gruplarını tesis ettikleri ve kendi sosyalleşme örüntülerini ortaya çıkardıkları söylenebilmektedir. Bu çerçevede araştırmanın ana sorunsalı şu şekilde belirlemektedir: At yarışı oyuncuları ganyan bayilerinde nasıl sosyalleşmektedirler? Bahis oynayanlar kendi aralarındaki ilişkiyi nasıl ve hangi araçlarla kurmaktadır? Bu sorulara ışık tutma amacıyla çalışma, temelde bir nitel araştırma olarak tasarlanmış ve etnografi deseni takip edilmiştir. Bu bağlamda araştırmada ilkin Ankara’daki iki farklı ganyan bayiine farklı tarihlerde gidilip katılımlı gözlemler yapılmış; at yarışı oynayanların davranışları dikkatlice incelenmiş ve detaylı saha notları alınmıştır. Ganyan bayidekilerin at yarışı oynama temelinde nasıl sosyalleştikleri, bahisleri nasıl ve ne şekilde oynadıkları, hangi davranış kalıpları içerisinde hareket ettikleri, hangi nedenlerle orada buldukları, yarışların öncesinde kuponlarını hazırlarken ve yarış sırasındaki davranışları ile yarış sonrasındaki halleri etraflıca incelenmiştir. Bununla birlikte grup üyelerinin geliştirdikleri jargon; at yarışı oynama pratiğinde kullandıkları özel kelime ve dilsel anlatım şekilleri de ayrıca ortaya konulmak niyetindedir. Gündelik hayatın önemli pratiklerinden birisi olan şans oyunları olgusu Türkiye’de henüz yeterince sosyal bilimlerin ilgisini çekmemiştir. Bu doğrultuda araştırma keşfedici bir niteliğe de sahiptir.

Farklı Sosyal Sınıfların Mekânsal Ayrışma Eğilimleri: Üst Tabakaların Mekân Tercihlerine İstanbul'dan Karşılaştırmalı Örnekler

Kent mekânında öncelikle insanların temel ihtiyaçlarına bağlı olarak işlevsel gruplanmalar söz konusudur. Birincil ihtiyaç olan barınma konut alanlarını, üretimin gerekliliği çalışma mekânlarını ve eğitim, sağlık, kültürel aktiviteler gibi diğer ihtiyaçlar ise tüketim odaklı çeşitli mekânsal bölgeleri oluşturmaktadır. İşleve bağlı kümelenmenin yanı sıra, tüm bu gruplar aynı zamanda sınıfsal etkilere bağlı olarak ayrışmaktadır. Kısaca mekânsal ayrışma olarak tanımlanan bu durum, mutenalaştırma süreçleriyle doğrudan ilgilidir. Farklı sosyal katmanların kentin merkez ve periferi bölgelerindeki hareketliliğini temel alan mutenalaştırma kavramı ekseninde kentin dönüşümünün ele alındığı çalışmanın ilerleyen kısımlarında, İstanbul'da oluşturulan yeni bölgeler ve bu bölgelerde konumlanan sosyal sınıfların yaşam biçimleri irdelenecektir. Özellikle 2000'ler itibariyle yaygın olarak inşa edilen, şehrin tarihi merkezinin uzağında konumlanan ve yeni merkezler yaratmanın yanı sıra bir yaşam biçimi şeklinde metalaştırılmakta olan kapalı sitelerde yaşama-çalışma mekânlarıyla sosyal alanların iç içe geçmişi yeni bir kent kültürün üretilmesine yol açmaktadır. Bu kültür, iktisadi ve toplumsal temeller çerçevesinde kentlilik kavramının sorgulanmasına neden olduğu gibi, aynı zamanda İstanbul'da yaşayan 'elit' sınıftan kimlerden oluştuğu ve farklı sosyal sınıfların oluşumunda hangi ortak aidiyetlerin belirleyici olduğu sorularını da gündeme getirmektedir. Toplumsal tabakalaşma ve tabakalar arasındaki ayrıma kent mekânı odağında değinilecek olan çalışmada, üst-orta tabakalara mensup insanlarla yapılacak mülakatlar çerçevesinde, üst sınıfların mekân ve tüketim mekânı tercihleri, kültürel tüketim aktiviteleri, kenti sosyal açıdan nasıl deneyimledikleri analiz edilerek; 'yeni kentli elit'lerin bakış açısıyla sosyo-mekânsal ayrışmanın ne şekilde gerçekleştiği yorumlanacak. Sosyal sınıflara bağlı mekânsal ayrışma deneyimlerinin İstanbul kentine tezahürünü açığa çıkarmayı hedefleyen çalışma, kentsel eşitsizlik temelinde ortaya koyduğu iddiasıyla hem kent literatürüne, hem tabakalaşma alanına temas etmekte ve interdisipliner açıdan yorumlamaya olanak tanımaktadır.

Doğu'nun Yunan Medeniyeti ve Homeros'un Eserleri Üzerindeki Etkisi

XIX. yüzyılın sonları ve XX. yüzyılın başındaki hümanist eğitim, Batı merkezli tarihi antik Yunan medeniyeti Grekleri ve Germenler üzerine kuruyordu. Bundan dolayı diğer medeniyetler -siyasi olsun veya olmasın- hiç dikkate alınmamış hatta o dönemlerde Hindistan ve Çin gibi medeniyetlerin tarihleri "doğal tarih" olarak görülmüştür. Aynı şekilde İslam medeniyeti, Yunan medeniyetiyle batı arasında sadece aktarıcı bir rol almış olarak görülmüş ve Yunan medeniyeti öncesinde var olan büyük medeniyetlerin tarihi dikkate alınmamıştı. Ama Marc Bloch ve Lucien Febvre gibi entelektüellerin kurucuları olduğu Annales dergisinin eleştirileri ve tarih hakkındaki düşünceleri sayesinde batı merkezli anlayışın üstünlüğü ortadan kalktı. Bunun Türkiye'deki tezahürü ise daha geç yıllarda gerçekleşmeye başladı. Türkiye'de, İslam medeniyetinin optik, astronomi ve diğer bütün alanlarda nasıl bir gelişim gösterdiği, nasıl bir öneme sahip olduğu araştırılmaya başlandıktan sonra, İslam medeniyeti artık sadece aktaran değil bizatihi batı doğa felsefesinin ve düşüncesinin temelini, direkt etkileyen bir medeniyet olarak sahneye çıktı. Bu araştırmalar tarihin bir boşluğunu doldurdu ve yanlışlar bir nebze olsun düzeltildi. Aynı şekilde "antik Yunan medeniyeti literatürünün ne kadarı Doğu'dan etkilenmiş ve alınmıştı?" Bu soru tarihi bir süreç içindeki boşluğu doldurmak yani tarihteki sürekliliği sağlamak için önemli bir yere sahiptir. Doğu'nun Yunan literatürü üzerindeki etkisi Batı'da son zamanlarda ilgi çekici bir konu olmuştur. Arada bu güçlü benzerlik ve paralellik görüldüğü için Martin West "Yunanistan Asya'nın bir parçasıdır; Yunan literatürü doğu literatürüdür" der. Bu bağlamla birlikte bu çalışmada Yunan medeniyetinin Doğu'dan aldığı mirası ve Yunan medeniyetinin kurucularından biri olarak sayılan Homeros'un eserlerindeki doğu etkisi incelenecektir.

24. Oturum

İslam Hukuku

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Haluk Songur

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

11.00-12.40

Esmâ Çubukçu

*İbn Kudâme'nin Usûl ve Furû' Bağlamında
Maslahat Anlayışı*

Zehra Sula

İslâm Siyâset Teorisinde Hâkimiyet Telakkisi

Ayşe Aktaş

*Osmanlılar'da Şurût İlmi:
Ali Haydar Efendi Örneği*

Neslihan Merve Nur Vural

*Poligami Bağlamında Taşiyıcı Anneliğin
İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi*

İbn Kudâme'nin Usûl ve Furû' Bağlamında Maslahat Anlayışı

Maslahat, dinin korumayı hedeflediği ana ilkeleri ve gerçekleştirmeyi istediği temel gayeleri kapsayan, insanların dünya ve ahiret menfaatlerini ifade eden bir kavramdır. İslâm hukuk usulünde hakkında şer'î bir delilin bulunup bulunmaması yönünden maslahat, maslahat-ı mutebere, maslahat-ı mülgâ ve maslahat-ı mürsele olmak üzere üçe ayrılır. Maslahat-ı mürsele yani hakkında nass olmayan maslahatlar ise, zarûrî, hâcî ve tahsînî olmak üzere üçe ayrılır. Maslahat hakkında yapılan tartışmaların ve ihtilafların odak noktasını ise hüküm verirken, hakkında nass bulunmayan mürsel maslahatlara itibar edilip edilemeyeceği meselesi oluşturmaktadır. Maslahatın tarihi seyrine baktığımızda sahabe döneminden itibaren islam hukukçularının maslahata yöneldiğini ve maslahata yönelik hükümler verdiğini görmekteyiz. İslâm hukukunun evrensel özelliği sebebiyle İslam hukukçuları, değişmekte olan toplumsal yaşantının ortaya çıkardığı yeni durumlar karşısında çözüm üretme yoluna gitmiştir. Hüküm verirken maslahata yönelmeyi önceleyerek mefseleti ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Toplumsal yaşantının dinamizmi sebebiyle İslam hukukçuları için mürsel maslahatların değerlendirilmesi kaçınılmaz olmuştur. Ancak maslahat-ı mürselenin hakkında nass olmaması, sınırlarının belirlenmesinin zorluğu gibi gerekçelerle yapılan eleştiriler İslam hukukçularının usûl ve furû'da maslahata yönelik tutumlarını etkilemiştir. Usûl eserlerinde maslahat-ı mürseleyi delil olarak kabul etmeyen hukukçular furû' eserlerinde maslahat-ı mürseleye yönelerek hüküm bina etmiş, teoride delil olarak kabul etmediği maslahat-ı mürseleyi pratikte delil olarak kullanmıştır. Hanbelî hukukçularından İbn Kudâme de Ravzatu'n-Nâzır ve Cünnetü'l-Münâzır isimli usûl eserinde maslahat-ı mürselenin delil olmadığını ifade etmiştir. İbn Kudâme'nin maslahat anlayışı hakkında genel kanaat de bu yöndedir. Ancak İbn Kudâme, furû'u fıkha dair telif ettiği el-Muğnî isimli eserinde maslahata yönelik hükümler vermiştir. Çalışmamızda İbn Kudâme'nin usûlünde maslahat anlayışını ele alacak ve furû'unda maslahata yönelik hükümlerini ortaya koymaya çalışacağız.

İslâm Siyâset Teorisinde Hâkimiyet Telakkisi

İslâm, insan hayatına dâir dinî ve dünyevî kuralları düzenlerken, bazı alanlara yönelik ayrıntılı hükümler getirmiş, bazı alanlarda ise sadece genel ilkeler zikretmekle yetinmiştir. Böylece genel ilkeler ortaya koyduğu konularda insanlara geniş bir hareket alanı bırakmıştır. Toplumların, yönetim şeklini veya yöneticisini tayin etmesi gibi konular da bu alanlardan biridir. Mutlak hâkimiyet sahibi Allah, dünya hayatı için insanı yeryüzünde “halife” kılmıştır. Bu noktada “Allah’ın halifesi” kavramı insanlara, dünyevî düzlemde, Şâri’in kânunları çerçevesinde bir hâkimiyetle beraber hak ve adâleti tesis etme sorumluluğunu yüklemektedir. Peygamberimiz (s.a.v)’in vefatından sonra ilk dört halifenin farklı yöntemlerle başa geldiğini ve bu tarihî seyrinde Müslüman toplumların, içerisinde yaşadığı zaman ve mekânın şartları gereği hilâfet, saltanat, demokrasi gibi farklı yönetim şekilleriyle yönetildiklerini görmekteyiz. Bu durum, gerek Kur’ân’ın gerekse Peygamberimiz (s.a.v)’in emrettiği herhangi bir normatif yönetim modelinin mevcut olmadığını göstermektedir. Bunu, İslâm’ın evrenselliği bağlamında değerlendirebiliriz; değişen mekân ve zamanla beraber Müslüman toplumlardaki gelenek, kültür, siyâsî şartlar, anlayış vb. faktörlere uygun olarak yönetim modeli de gelişmiş ve farklılık göstermiştir. Dolayısıyla Şâri, hilâfet sorumluluğunu insanlara bıraktığı hâkimiyet alanında, yöneten ve yönetilenlerin yükümlülüklerini belirlemiş, liyâkat, adâlet, istişâre gibi temel prensipler getirmiştir. Araştırmamızda, hâkimiyet telakkisi bağlamında İslâm’ın emrettiği herhangi bir yönetim biçimi olup olmadığını, yöneticilerin nasıl belirlendiğini ve mevcut yönetim sistemi üzerinden yapılan İslâmî yönetim modeli tartışmalarını ele alıp değerlendirmeye çalışacağız.

Osmanlılar'da Şurût İlimi: Ali Haydar Efendi Örneği

İslâm'ın ilk dönemlerinden itibaren uygulanan hukukî işlemlerin yazıya geçirilmesi faaliyeti, ilerleyen dönemlerde müstakil bir ilim dalının konusu haline gelmiştir. "ilm-i şurût" olarak isimlendirilen bu ilim dalı fîrû fıkıh kitaplarında kitabü's-şurût başlığı altında incelenirken hicri üçüncü asırdan itibaren ilm-i şurûta dair müstakil eserler yazılmaya başlanmış ve bu konuda geniş bir literatür oluşmuştur. İlm-i şurût belgeleme ilmidir yani günümüzdeki noterlik müessesesinin İslâm hukukundaki adıdır ve bu ilim Osmanlı döneminde sakk mecmûalarıyla devam ettirilmiştir. Sakk mecmûalarının ilk örneği de Bidaatü'l-kâdî adlı eseriyle Ebu's-suûd Efendi (v. 982/1574)'ye aittir. Ebu's-sûud Efendi'yle başlayan bu silsile XIX. yüzyıla kadar devam etmiştir. Ali Haydar Efendi'nin yaşadığı dönemde de tatbikât-ı şer'iyeye adı altında devam ettirilmiştir. Bu dönemde telif edilen sakk mecmûalarını önceki dönem şurût eserlerinden ayıran temel özellikler sakk mecmûalarında şurût ilminin teorik tartışmalarına, belge düzenlenen meselenin fikhî hükmü ile ilgili farklı görüşlere yer verilmemesi ve belgelerin dilinin Türkçeye dönüşmesi olarak sayılabilir. İlk örnekleri Arapça olarak kaleme alınan sakk mecmûaları, mahkemelerde belgelerin Türkçe tanzim edilmesinin ardından Türkçe olarak yazılmaya başlanmıştır. Özellikle Arapça'dan Türkçeye geçiş döneminde her iki dilde yazılan belgelere de yer verilmesi belgelerin uzunluklarının artmasına neden olmuştur. Bu dönemde yazılan eserlerde ağırlıklı olarak i'lâm ve hüccetlere yer verilmiş, konuların tasnifinde farklı sıralamalar tercih edilmiştir. Bazı eserlerde fıkıh kitaplarının bölüm başlıklarına uyulmuş bazılarında ise farklı başlıklandırmalar yapılmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada şurût ilminin tarihî gelişimine kısaca yer verildikten sonra osmanlılar döneminde genel anlamda şurût ilmi yazılış tarihleri dikkate alınarak en önemli eserler üzerinden anlatılacak ve özel olarak da Ali Haydar Efendi'nin eserleri çerçevesinde ele alınacaktır.

Poligami Bağlamında Taşıyıcı Anneliğin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

İnsan fitratının en temel ihtiyaçlarından biri de yeme içme kadar evlenmektir. Çoğu insan için evliliğin temel gayesi, neslin devamını sağlamak, çocuk sahibi olmaktır. Allah Teâla'nın insanlara verdiği zürriyet nimeti, bazen eksikliği ile ailelerin imtihanı olur. Allah'ın kadın nefsinde yarattığı, güçlü bir insanî duygu olan annelikten yoksun kalınması, ciddi maddi ve manevi sıkıntılara yol açmaktadır. Bu duyguyu tatmak için başta anneler ve dahî aileler ellerinden geleni yapmakta, ilerleyen teknoloji ile akıl almaz tecrübeleri yaşamaktan kaçınmamaktadırlar. Başta tüp bebek tedavisi olmak üzere, tıp alanındaki gelişmelerle birçok aile çocuk özlemini gidermektedir. Bazı durumlarda tüp bebek tedavisi yanıt vermemektedir ki, bu durumlar aileleri yeni arayışlara yönelmeye sevk etmektedir. Bunların başında da taşıyıcı annelik uygulaması yer almaktadır. Tıp, hukuk, etik gibi alanların inceleme konusu olan bu uygulama, din adamlarının da konusu olmuştur. Meşruiyeti birçok açıdan tartışılmıştır. İslam hukukçuları bu anlamda haramlığında ittifak olan ve haramlığında ihtilaf olan şekilleri olmak üzere iki temel tutum sergilemektedirler. Bu çalışmada, birçok açıdan ele alınan taşıyıcı annelik uygulamasının yalnızca, haramlığında ihtilaf edilen türlerinden biri olan poligami bağlamındaki durumu ele alınacaktır.

25. Oturum

Kültürel Çalışmalar

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Murat Okçu

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

14.30-16.10

Eyüp Al, Gökhan Şener

Adorno ve Horkheimer'da Aklın Soykütüğü

Özge Önenerk

*Zafer Gazetesi'nde Yer Alan Tefrika Romanlar ve Kimlik İnşası:
Batılılaşma, Antikomünizm, Antifaşizm*

Özlem Özdemir

Bir Öznellik Deneyimi Olarak Taşra ve Otobiyografik Anlatı

Adorno ve Horkheimer’da Aklın Soykütüğü

Eleştirel teori, 1930-1970 yılları arasında etkinliğini sürdürdüğü dönem boyunca batı felsefe geleneğinin köklerine kadar inerek hem bu geleneği yeniden bir okumaya tabi tutmuş hem de okuma sonucunda bu geleneği eleştiriye tabi tutmuştur. Eleştirel teorinin temel eleştirisi; aydınlanmanın kendisinden önceki dönemden mitsel olduğu için kopuşunun, aydınlanmayı mitsellikten kurtaramadığı, yani aydınlanmanın da mitsel bir düşünceye dönüştüğüdür. Ayrıca eleştirel teorinin düşüncesi olguların özünü araştırmaya yönelik her türlü “bütünlük felsefesi”nin metafizik sayılarak eleştiriye tabi kınması, aklın araçsallaştırılmasına karşı çıkış, kültür endüstrisi eleştirisi ve öznenin ideolojikleştirilmesinin insanı yok ettiği şeklinde kategorize edilebilmektedir. Genel hatlarıyla kategorize edilen eleştirel teorinin temel düşüncelerini okulun ilk temsilcileri Horkheimer ve Adorno şekillendirmiştir. Bu kapsamda çalışmanın sınırları da bu iki düşünür çerçevesinde belirlenmiştir. Horkheimer’in okulun müdürü olmasıyla birlikte eleştirel teorinin düşünsel yolu Marksist temelli iktisadi yorumlardan “toplum felsefesi”ne dönüşmüştür. Adorno’nun da okula dâhil oluşuyla birlikte eleştirel teori tamamen felsefi bir hüviyete bürünmüştür. Bu sebeplerden ötürü çalışmanın kendisi iki düşünür üzerine yoğunlaşmıştır. Temel olarak Adorno ve Horkheimer’in aklı nasıl kurguladıkları ve bu bağlamda felsefe geleneği içerisinde aklın ele alınış biçimlerine yönelik eleştirileri incelenecektir. Daha açık bir ifadeyle aklın araçsallaşmasına giden tarihsel sürecin soykütüğü çıkartılacaktır.

Zafer Gazetesi'nde Yer Alan Tefrika Romanlar ve Kimlik İnşası: Batılılaşma, Antikomünizm, Antifaşizm

Kimlik kavramı, sosyal bilimler alanında önemi gittikçe artan bir araştırma konusudur. Medya yoluyla yapılan üretim, kimlik inşası sürecinde önemli bir rol oynar. Medya metinleri düz anlamlardan oluşmaz, ideolojiyle iç içe geçmiştir ve söylenen cümlelerin alt metinleri bulunmaktadır. Popüler kültür ürünlerinde kullanılan söylem, haber dilinden daha farklıdır. Alt metinlere gizlenmiş olan ideoloji, daha baskındır. Bu çalışmanın amacı çok partili dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak Zafer gazetesinde yayımlanmış tefrika romanları incelemek ve bu romanlarda yer alan inşaları batılılaşma, antikomünizm ve antifaşizm açısından değerlendirmektir. Çalışmada metin analizi yöntemiyle bu romanlarda yer alan kimlik inşaları çözümlenmiştir. Gazeteler dönemsel koşulları göz önünde bulundurarak ağırlıklı olarak güncel konu içerikli romanları yayımlamaktadır. Bu nedenle, tefrika romanlar üzerinde siyasal ideolojik söylem ve dönemsel hareketlere bağlı olarak yerleştirilmeye çalışan kimlikler ön plana çıkmaktadır. Ortaya çıkan bulgulara göre; batıcılık, incelenen romanlarda daha çok Amerika üzerinden şekillendirilmiştir. Amerikan kültürüne yerli ve yabancı romanlarda yer verilmiş, Amerikalılar sağlıklı, pratik, imkânlar ülkesinde yaşayan, medeni insanlar olarak romanlarda inşa edilmiştir. Avrupalı olmak ise imrenilen bir kimlik olarak sunulmuştur. Komünizm bir tehlikeden çok zengin kişilerin uğraş alanı olan modası geçmiş bir kavram olarak inşa edilmektedir. Rusya ve komünistler; zengin, kafası karışık olarak kurgulanmıştır. Antifaşizm söylemi ve inşası altında daha çok Almanya üzerinde durulmuş ve Hitler Almanyası vicdansız, hastalıklı, saldırgan olarak yansıtılmıştır. İtalya ve Almanya'daki askerlerin kendi durumlarından memnun olmadıkları ve Amerika yahut Avrupa kimliği için can attıkları imajı yaratılmıştır. Toplanan verilere göre Zafer gazetesinde 1949–1953 senelerinde yayımlanan tefrika romanlarda batıcılık, antikomünizm ve antifaşizm inşaları yapılmıştır.

Bir Öznellik Deneyimi Olarak Taşra ve Otobiyografik Anlatı

“Taşra”, kurtarılması gereken cevher mi, geleneksel değerlerin ana yurdu mu, aidiyet mekânı mı, sıkıntının, kösnül olanın kaynağı mı, mağdur olmak mı, kaybedilmiş cennet mi ya da ötekinin yansıdığı bir suret mi? Bir kavram olarak “taşra”, içinde örtük olarak bir “merkez”i de varsaydığından, belki “taşra”, “merkez”in bir icadı mı ya da “merkez”in belirleyiciliğinde inşa edilen bir olgular yığını mı diye sormak da muhtemeldir. Taşra tartışmaları literatürüne bakıldığında, “taşra” kavramının geniş bir anlamlar aralığına sahip olduğu, gevşek bir tanımlamalar demetinden oluştuğu ve çok sık vurgu yapıldığında içi kolayca boşalabilen bir kavram olduğu görülecektir. Son zamanlarda Türkiye’de edebiyat ve sinema alanlarında karşılaştığımız “taşra”nın “sıkıntı”yla eşlenen imgesi bize ne söylemektedir? Adına “taşra sıkıntısı” denilen bu hissiyat nasıl anlamlandırılmalıdır? “taşra”, neyin özlemi, sıkıntısı ya da neden kaçışın mekânı? Sorulacak böyle bir soru, “taşra”yı önceleyen bir özlemi, sıkıntıyı, kaçışı varsaydığından, “merkezi” bir konumdan konuşmaya sebebiyet veriyor ve esasen kavramı anlamının imkânlarını elden geçiriyor. “Taşra” kavramını, otobiyografik kent anlatıları üzerinden tartışmayı amaçlayan bu çalışmada, taşrayı sıkıntı, kaçış, kötülük, öz, yuva gibi imgeler aracılığıyla tasavvur eden görme biçiminin, bizzat taşradan yazılmış, “içeriden” anlatılar dikkate alınmaksızın kısmi bir bakış olarak kalacağına dikkat çekmek hedeflenmektedir. Bu türden bir kavramsallaştırmayla bu çalışmanın, taşra ve onun varsaydığı merkez kılığında karşımıza çıkan geleneksel-modern, doğu-batı gibi bir tarafın hep üstün olduğu ikili ayrımları aşmaya bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

26. Oturum

İLEM Lisans Oturumu-4

Oturum Başkanı: Âdem Seleş

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

14.30-16.10

Melike Merve Soysal

Öznenin Konumu Erdemliliği Belirler mi? Felsefe Tarihi Üzerinden Bir İnceleme

Meryem Söğüt

Nübüvvet Öğretisi Üzerinden Mizaç Temelli Eğitim Modeli Geliştirme

Ulviye Sevdâ Kılaç

*Şatıbi'nin Anlama ve Yorumlamaya Getirdiği Kayıtlar Çerçevesinde
Zahir- Batın Ayrımı ve Tefsir- Te'vil Farkına Yansımaları*

Melike Toprak

*XIX. Yüzyıl Sonrası Batı ve Anadolu'daki Planlamaların Felsefi Farklılığı:
Batı Kent Planlarındaki Katı Çekirdek*

Dilara Kurt

*Çağdaş Sanat Kapsamında "Hazır Madde" ve
"Bulutlu Nesne"ye Felsefi Bir Bakış*

Öznenin Konumu Erdemliliği Belirler mi? Felsefe Tarihi Üzerinden Bir İnceleme

Tebliğimizin konusunu Aristoteles'in Nikomakhos'a Etik kitabında bahsettiği erdemli insanlar sınıflandırmasında hangi insanların daha erdemli olabileceği sorusu oluşturmaktadır. Esasında Eski Yunan'dan modern felsefeye dek süren felsefe geleneğinde kadın, engelli, çocuk ve yaşlı insanların erkek kadar erdemli olamayacağı iddia edilir. Bahsi geçen kadın, engelli, çocuk ve yaşlı statüsündeki insanların erkek kadar erdemli olup olamayacağı sorusu tebliğimizin problemini oluşturmaktadır. Modern felsefeye kadarki kadim felsefe geleneğinde bu iddia devam eder. Modern felsefe ise insana kendinden menkul değer atfeder ve burada da insanın otonomluğu söz konusudur. Kadim felsefe geleneğinin aksine modern felsefe insana sınırsız özgürlük ve haklar getirir. Yaptığımız okumalarda modern felsefede ahlakın insanı sınırlayıcı bir mefhum olmadığını ve insanın otonomluğu durumunu fark ettik. İnsanın otonom pozisyonu sebebiyle kendine ahlakın üzerinde bir konum biçtiğini ve insanın kendini konumlandığı bu yeni pozisyonda ise bahsi geçen kadın, engelli, çocuk ve yaşlı insanların hakları korunduğu iddia edilirken modern felsefenin daha görünmez direktiflerle bahsi geçen grupların hayatına müdahale ettiğini gözlemledik. Buradan hareketle modern felsefenin insana otonom pozisyon bahşederken dahi ahlaka dair direktifler verdiğini söyleyebiliriz. Çalışmamızda yukarıda bahsi geçen iki felsefe geleneği; modern felsefe ve kadim felsefe perspektifi kıyaslanarak kadın, engelli, çocuk ve yaşlı insanların erkek kadar erdemli olup olamayacağı ve öznenin konumunun ahlaki yetkinleşmede belirleyiciliği konusu araştırılacaktır.

Nübüvvet Öğretisi Üzerinden Mizaç Temelli Eğitim Modeli Geliştirme

Kuran'da yalnızca belirli peygamberlerin yer almasının birçok sebebi bulunmaktadır. Her ne kadar peygamberlik tamamen Allah'ın bilgisine, dilemesine ve takdirine bağlı bir statüyü ifade ediyorsa da, her bir peygamberin sahip olduğu bireysel vasıflar ve meziyetler, onların nübüvvetleri dolayısıyla elde edecekleri dereceyi ve fonksiyon alanlarını belirlemede etkili olmaktadır. Buna göre bütün peygamberler Allah'ın elçileri olmaları ve müjdeleme, uyarma ve irşat etme ile sorumlu tutulmaları açısından birbirlerine eşit olmakla birlikte, yükümlülük alanları (Nebi-resul ayrımı), peygamberlik süreleri, vahiy alma ve imtihan edilme biçimleri, sonraki nesiller üzerindeki etkileri üzere konularda farklılık göstermektedir. Bu çalışmada, bu sebeplerden bir tanesi olabilecek, insana hem cinsi üzerinden insanın tanıtılması olgusu merkeze alınarak peygamberlerin bireysel vasıfları olan mizaç özellikleri analiz edilecektir. Fakat ilk adım olarak, peygamberlerin kâmil insan tipini canlandıran şahsiyetler olduğu, her insanın taşıdığı potansiyelin mükemmel halinin peygamberler şahsında gerçekleştirilmiş olduğu ve insanlarla peygamberlerin fitrat ve mizaç özellikleri bakımından ortaklıklar taşıdığı iddiası İbn'ül-Arabi literatürü üzerinden tartışılarak, bireylerin kendi mizacına uygun terbiye ve eğitim süreçlerinden geçirilmesiyle sahip oldukları potansiyelin harekete geçirilip geliştirilebileceğinin mümkün olduğu tezi savunulacaktır. Çalışmanın ikinci aşamasının ilk adımı olarak, Hz. Âdem kıssasından yola çıkılarak insan cinsinin ortak özellikleri araştırılacaktır. İkinci adım olarak, kıssalar ve klasik eserler üzerinden her peygamberin kendisine has özelliklerinin analizi yoluyla insanlara ait mizaç özellikleri belirlenecek ve peygamberleri birbirinden farklı kılan özelliklere binaen mizaç kategorileri oluşturulacaktır. Bu kategoriler temel alınarak peygamberlerin hayatlarında yaşadıkları tecrübeler terbiye süreçleri açısından incelenecektir. Üçüncü adım olarak ayrı bir mizaç kategorisi teşkil ettiği tespit edilen peygamberlerin mizacına benzer mizaca sahip bir kişinin şahsiyet eğitiminde dikkate alınacak hususlar belirlenerek inşa edilecek, yeni bir eğitim modeli geliştirilmeye çalışılacaktır.

Şatıbi'nin Anlama ve Yorumlamaya Getirdiği Kayıtlar Çerçevesinde Zahir-Batın Ayrımı ve Tefsir-Te'vil Farkına Yansıması

İslam medeniyeti, var oluşunu ve kesintisiz sürekliliğini ilahi kaynaktan gönderilmiş olması bakımından kendisine kutsallığın atfedildiği Kur'an ile teminat altına almıştır. Kurucu metin olmasının hususiyeti olarak onu anlama noktasında farklı ekoller ve bilgi sistemleri geliştirilmiştir. Endülüs'te ilmi tedrisatını tamamlayan, fıkıh ve dil âlimi kimliği ile beyan bilgi sisteminde mütalaa edeceğimiz Şatıbi de Kur'an'ın doğru anlaşılması gayesi ile bazı kavramların dikkate alınarak Kur'an'ın yorumu faaliyetinin gerçekleştirilmesini teklif etmiştir. Bu kavramlardan biri de zâhir- bâtın kavram ikilisi olmuştur. Bu tebliğde zahiri anlam ve batını yorumun tefsir ve te'vil kavramları ile irtibatı göz önünde bulundurularak mutasavvıflar tarafından geliştirilen işari yorumlar ve Bâtını fırkasının yorumlarının Şatıbi tarafından nasıl değerlendirildiği ve nerede konumlandırılacağı meselesi ele alınacaktır. Zahir ve batın mefhumlarına yüklediği mana neticesinde tefsirde itidalli yolun ne olduğu sorusu üzerine değerlendirmede bulunulacaktır.

XIX. Yüzyıl Sonrası Batı ve Anadolu'daki Planlamaların Felsefi Farklılığı: Batı Kent Planlarındaki Katı Çekirdek

Bugün “şehir planlama faaliyetleri” denildiğinde anlaşılan planlama pratiğinin, Anadolu coğrafyasına XVIII. yüzyıl sonrasında çeşitli şekillerde batıdan geldiği bilinmektedir. Planlama kelimesinin bizatihi kendi içinde bulundurduğu anlam dolayısıyla tepeden inme olan bu olay, Osmanlı’da batılılaşma hareketlerinin bir parçası olarak gerçekleşmiştir. Bu çalışmada batılılaşma hareketlerinin görüldüğü dönemde birbirinin kıyas edilemeyeceği iki coğrafyanın şehirlerinin vaziyeti hakkında “bir ilerilik-gerilik tartışması açılabilir mi, açıldıysa da bu duruma nasıl cevaplar verilmiştir, bu cevapların haklılık payı nedir?” sorularına cevap aranacaktır. İlk olarak XVIII ve XIX. yüzyılda Osmanlı düşünce dünyası kısaca anlatılmaya çalışılacak, daha sonra bu dönemdeki düşünürlerin batı kentlerine ilişkin tasavvurları örneklendirilecek, üçüncü bölümde ise Avrupa ve Osmanlı ekonomileri karşılaştırılıp okuyucuya genel bir perspektif sunulmaya çalışılacaktır. Bu bakış açısından sonra bildirinin temel dayanağı olan “katı çekirdek” ile ne anlatılmaya çalışıldığı belirtildikten sonra Osmanlı coğrafyasındaki düşünürlerin zihinlerinde oluşan katı çekirdeği örneklendirmek için önce model alınan Avrupa şehirlerinde planlama faaliyetlerinin başlangıcına bakılıp, sonrasında bunun Anadolu şehirlerinde ne şekilde uygulandığı anlatılmaya çalışılacaktır. Son olarak da sonradan oluşturulan bu katı çekirdeğin bir ilişiği olan şehirlerde “bahçe anlayışı” üzerine kısaca değinilecektir.

Çağdaş Sanat Kapsamında “Hazır Madde” ve “Buluntu Nesne” ye Felsefi Bir Bakış

Temsilin göndergesel niteliğinin moderniteyle birlikte yıkıma uğratılması; duyumsama, görme ya da algılamayla ulaşılabileceği düşünülen gerçeği de ortadan kaldırmıştır. Artık var olanın ötesine, sabit-transandantal olana gönderme yapma amacından çok varoluşun aranması, arama halinin kendisini ön plana çıkarmıştır. Bu durum çağdaş sanatta daha da karmaşıklaşmış; hakikat, yerini parçalanmış öznel gerçekliklere bırakmıştır. Tek, sabit bir doğrunun olmayışı, aşkın olanı aramak ya da aşkın olana gönderme yapmayı imkânsız hale getirmiş, kutsalın sanatçıya açılmasının ve imgelerinin dekonstrüksiyonu sonucunda da sıradan, endüstri ürünü objelerin diğer bir ifadeyle hazır maddelerinin ve buluntu nesnelerinin sanat galerilerinde yerlerini almaları kaçınılmaz olmuştur. Peki, ama bu buluntu nesnelerini ve hazır maddelerini sanat nesnesi yapan nedir? Burada ne’liğe yöneltilen soru, sanat felsefesinin olanaklılığını kendisine erek edinir. Makalede, bir sanat yapıtı hangi türden olursa olsun, daima somut bir şeydir, o algının bir nesnesidir ve felsefe ise kavramsaldır diyen Naci Soykan’dan yola çıkarak, sanat felsefesinin algısal olanı nasıl kavramsallaştırdığını, sanat nesnesine nasıl bir görülmez çerçeve geçirdiğini anlamaya çalışılacak, Heidegger’in ‘elde mevcut olmak’ (zuhandenheit) ve ‘el altında olmak’ (vorhandenheit) kavramlarıyla böyle bir çerçevenin mümkün olup olmayacağını tartışacağız. Tartışmanın anlaşılması için tarihsel arka plan resim sanatı üzerinden verilecektir.

27. Oturum

Türkiye'de Sosyoloji

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mahmut Hakkı Akın

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

14.30-16.10

Ali Haydar Beşer

Sosyal Sermayeye Eleştirel Bakmak

Halil İbrahim Gürel

*Erol Güngör'ün Modernleşme Tahayyülündeki İslam Tasavvurunu
Anlamayı Denemek*

Suat Alan

Türk Sosyoloji Tarihinde İlk Fetret Devri : 1924-1933 Yılları Arası

Ahmet Çağrıncı, Gülten Arslan, Ahmet Yaman

*Esnaf ve Sanatkârların Bilişim Teknolojileri Kullanma Durumunun
Sosyolojik İncelemesi: Mersin Örneği*

Sosyal Sermayeye Eleştirel Bakmak

Bu çalışmada son dönemlerde kullanımı hızlı bir şekilde artan ‘sosyal sermaye’ kavramı eleştirel bir gözle ele alınmıştır. Öncelikle kavramın tarihsel seyri ve öne çıkan teorisyenleri zikredilmiş, sonrasında kavrama eleştirel bakmanın imkânı üzerinde durulmuştur. Eleştirel bakmayı zorlaştıracak unsurlar olduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen sosyal sermayeye yönelik eleştirilerin üç kategoride veya düzeyde toplanabileceği görülmüştür: 1. Kavramsal/felsefî eleştiriler; 2. Sosyal sermaye teorilerine ve metodolojisine yönelik eleştiriler; 3. Sosyal sermaye ölçümlerine yönelik eleştiriler. Bunlar arasından sadece ilki ele alınarak literatürdeki kavramsal/felsefî eleştiriler zikredilmiş ve değerlendirilmiştir. İki kelimedenden meydana gelen bir kavramsal terkip olarak sosyal sermaye tahlil edilmiş; tanımındaki aşırı muğlaklığın kavramın bilimselliğini zedelediği tespitinde bulunulmuş; sosyal bilimler ve hatta doğa bilimleri tarafından fazla sorgulanmaksızın birçok konu ile ilişkili olarak kullanıldığı ve bu popülerliğinin akademisyenleri cezbediği vurgulanmış; OECD ve dünya bankası gibi uluslararası resmî kurumların da kullanımıyla politik bir yöne çekildiği belirtilmiş ve fakat diğer taraftan kavramın sosyal bilimlerin bazı problemlerini aşma potansiyelini de bünyesinde barındırdığı teslim edilmiştir.

Erol Güngör'ün Modernleşme Tahayyülündeki İslam Tasavvurunu Anlamayı Denemek

Bu çalışmanın amacı; Erol Güngör'ün modernleşme tahayyülünde İslam tasavvuru etkisini anlamak, bu tahayyülün Türkiye'de temsil ettiği düşünce coğrafyasını belirlemek ve bu düşünce coğrafyası ile nasıl bir ilişkisellik kurulabileceğini tartışmaktır. Türkiye'de muhafazakârlığın modernleşme ile ilişkisinde İslam'ın etkisini ve sürekliliğini tartışmayı denediğimiz bu çalışmada Erol Güngör'ün nasıl bir modernleşme tahayyülü olduğunu anlamak, konunun Türkiye'nin toplumsal yapısında temsil ettiği alanı ve hatta bu alanın batı tipi muhafazakârlıktan ne ölçüde ayrıldığına anlaşılmasını kolaylaştırabilir. Erol Güngör'ün çalışmalarını iki döneme ayırabiliriz. Birinci dönem; Osmanlı'da ve Türk modernleşmesinde kültürel süreklilik ve milliyetçilik düşüncesinin temsil ettiği imkânlarla yoğunlaştığı dönemdir. İkinci döneminde ise; İslam ve tasavvufun Türkiye'nin toplumsal yapısındaki yerini ve toplumsal yapıdaki değişmelerin bu olgulardan ne ölçüde etkilediği, etkileneceği üzerinedir. Bu çalışmada özellikle ikinci dönemi üzerinde durulacaktır. Ayrıca Erol Güngör'ün düşünce dünyasını etkileyen düşünürler üzerine de bir tartışma yürütülecektir. Bu anlamda iki önemli düşünür; Ziya Gökalp ve Mümtaz Turhan düşüncelerinin Erol Güngör düşüncesi ile ne ölçüde uzlaştığı, ne ölçüde ayrıştığına dair bir düşünce coğrafyası belirleme çabası haiz olacaktır.

Türk Sosyoloji Tarihinde İlk Fetret Devri: 1924-1933 Yılları Arası

Bu çalışmanın temel amacı, 1924 yılından, Darülfünun'un kapatılıp yerine İstanbul Üniversitesi'nin kurulduğu 1933 yılına kadar devam eden sosyoloji alanındaki gelişmeleri ortaya koymaktır. Batı kaynaklı bir bilim olarak Osmanlı'da varlık bulan sosyoloji, cumhuriyet öncesi dönemde siyasi sebeplere bağlı olarak oldukça işlevsel görülmüştür. Özellikle sosyolojik bakış açılarının ivme kazandığı 2. Meşrutiyet döneminde, Ziya Gökalp ve Prens Sabahattin isimleri dikkat çekmektedir. 1924 yılında Gökalp'in vefat etmesi ve Prens Sabahattin'in de yurt dışına çıkarılması, sosyolojinin gelişiminde önemli bir boşluğun oluşmasına neden olmuştur. Bununla birlikte, ülke siyaseten kurtarıldığı için sosyoloji bilimine önceki dönem (2. Meşrutiyet dönemi) olduğu gibi önemli bir misyon yüklenmemiştir. Bu anlamda, cumhuriyetin ilk yıllarında sosyoloji alanında yaşanan gelişmeler araştırmaya değerdir. Söz konusu döneme ilişkin sosyolojik çalışmalar sınırlı sayıdadır. Yapılan çalışmalar genel anlamda Türk sosyoloji tarihine ilişkin yapılan çalışmaların döneme vurgusundan ibarettir. Bu anlamda, başta Erişçi olmak üzere Sezer, Arlı ve Bulut, Özcan, Ünsaldı ve Geçgin söz konusu döneme vurgu yapmışlardır. Söz konusu döneme ilişkin daha kapsamlı çalışmanın ise Kaçmazoğlu tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu çalışma, söz konusu dönemde, gerek akademik çalışmalar açısından, gerekse sosyoloji alanında yayınlanan dergiler açısından önemli uğraşın olduğunu ortaya koymaktadır. 1924-1933 yılları arasını kapsayan bu çalışma, kuramsal düzeyde bir çalışma olup, çalışmada tarihsel-karşılaştırmalı yöntem kullanılmıştır.

Esnaflık ve Sanatkarların Bilişim Teknolojileri Kullanma Durumunun Sosyolojik İncelemesi: Mersin Örneği

Sosyal bilimciler üçüncü bin yılı bilgi çağı olarak tanımlarken, bu bin yılın toplumlarını da iletişim toplumu olarak adlandırdılar. İletişim, mesajların aktarılması, gönderilmesi ve yayımlanması olarak tanımlanabilir. Bazı araştırmacılar ise malların, paranın, düşüncenin ve deneyimin, üretim ve dağıtımını da iletişimin içinde mütalaa ederler. Özellikle XX. yüz yılın son çeyreğinden itibaren, iletişim ve bilişim teknolojileri alanında, çok hızlı gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. 5g teknolojilerinin, hayatımıza girmeye hazırlandığı şu günlerde, işin boyutlarının nerelere kadar uzanacağını kestirmek bir zor görünmektedir. İletişim bilişim-teknolojilerindeki hızlı gelişmenin ürünü olan bilgisayar ve internet, günümüzde artık yalnızca günlük hayatın değil, iş hayatının da en vazgeçilmezleri arasına girmiştir. Doğru ve bilinçli kullanıldığında, bu iki iletişim olgusunun, birey ve toplum hayatında yeni ufuklar açtığı bir gerçektir. Bilişim teknolojilerinde yaşanan bu gelişmeler, üretim ve ticarete de büyük açılımlar sağlanmasına zemin hazırlanmıştır. Daha önce hayal bile edilemeyen bazı durumlar, bugün insan hayatının bir parçası haline gelmiştir. Bunlardan biri ise hiç kuşkusuz e-ticaret olgusudur. Bu tespitlerden hareketle çalışmada, Mersin küçük sanayi sitelerinde ve civarında faaliyet göstermekte olan kobi ölçeğindeki işletmelerin, bilgisayar ve internet kullanım durumu araştırıldı. Böylece, toplumun önemli bir kesimini teşkil eden esnaf ve sanatkarların, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerden ne ölçüde haberdar oldukları ve bunların doğuracağı fırsatlardan, iş ortamlarında ne ölçüde istifade edebildikleri araştırıldı. Çalışmada araştırma evreni olarak Mersin seçildi. Veri toplamada anket tekniği kullanıldı. İlaveten, detaylı bulgulara ulaşabilmek için gözlem ve mülakat tekniklerinden de istifade edildi. Örneklemeye, tam sayım tekniğinin kullanıldığı çalışma 2015 yılında, 1510 esnaf ve sanatkarla görüşülerek gerçekleştirildi. Tasviri-deskriptif bir sosyolojik araştırma türünde gerçekleştirilen çalışmada, toplanan veriler, spss programı kullanılarak analiz edildi.

28. Oturum

İdare Hukuku

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Vahdettin Aydın

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

14.30-16.10

Ömer Faruk Özer

Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumunun İşlevselliği

Aykut Purde

*Medellin, Kolombiya Kentsel Dönüşüm Projelerinin
Kentsel Dönüşüm Hukuku'na Hâkim Olan İlkeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi*

Buket Abanoz

*Ceza İnfaz Kurumlarında Özelleştirmenin Çok Boyutlu Değerlendirilmesi ve
Türkiye'de Uygulanabilirliği*

Elif Aslı Akyüz

*Kentsel Dönüşüm Hukukunun Çok Boyutluluğu İlkesi Bağlamında
Süleymaniye Yenileme Projesi*

Türkiye’de Kamu Denetçiliği Kurumunun İşlevselliği

Devletin temel görevi vatandaşlarına en iyi kamusal hizmeti vermektir. Devletin bu temel görevini, ilgili idareler yürütmekte ve yine onlar halka sunmaktadır. İşte sunulan bu hizmet, yerine getirilirken kimi zaman vatandaşların şikâyetleri söz konusu olmaktadır. Vatandaşların devlet ile olan sorunlarını çözecek birçok kurum olmasına rağmen yeterli sonuçlar günümüzde hala elde edilememiştir. Ortaya çıkan hak ve özgürlük ihlallerini engellemek ve çağdaş bir denetim sistemini kurabilmek için ülkelerin yeni bir denetim mekanizmasına duyulan ihtiyaçları giderek artmıştır. Bu kapsamda ilk olarak İskandinavya’da ombudsmanlık (kamu hakemi ya da kamu arabulucusu) kurumu kurulmuştur. Ombudsman denetimi, bireyler ile idareler arasındaki uyuşmazlıkları çözmek için ilk kez İsveç’te kurulmuş olan tamamlayıcı bir denetim sistemidir. Ombudsman, bireylerin şikâyetlerini dinleyen ve gerektiğinde soruşturma başlatarak ilgili idareleri denetleyen modern denetim türü özelliğini ise zaman içerisinde gösterdiği pratik başarılarından dolayı kazanmıştır. Bu kapsamda ülkemiz kamu denetçiliğini ve işlevsellik durumunu incelemek kaçınılmaz bir hal almıştır. Ombudsman kurumunun Türkiye pratiğini inceleyen bu çalışma ile alana katkı sağlamanın yanında aynı zamanda da diğer ülke pratikleriyle karşılaştırarak bir durum tespiti yapılmıştır.

Medellin, Kolombiya Kentsel Dönüşüm Projelerinin Kentsel Dönüşüm Hukuku'na Hakim Olan İlkeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Kolombiya'nın en büyük ikinci şehri olan Medellin, 20. Yüzyılların sonunda dünyanın suç başkenti olarak bilinmekteydi. Günümüzde ise dünyanın en güvenli ve inovatif şehirleri arasında sayılmaktadır. Medellin'in bu kadar kısa sürece bu kadar keskin bir değişim yaşamasının sebebi nedir? Bu çalışmada, son 20 yılda çok büyük değişimler geçiren Medellin şehrindeki değişim, şehirde uygulanan kentsel dönüşüm projeleri kapsamında değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bunu yaparken öncelikle şehrin yakın geçmişteki tarihine ilişkin kısa bilgiler verilecek, 90'lara gelindiğinde şehri uyuşturucu çetelerinin kontrol ettiği, bu çetelere güvenlik güçlerinin dahi müdahale edemediği ve şehrin dünyanın en tehlikeli şehri haline geldiği süreç ele alınmaya çalışılacaktır. Daha sonra, ele alınan bu sorunlara çözüm olarak düşünülen kentsel dönüşüm projelerinden söz edilecektir. Bu yapılırken öncelikle projelere ilişkin teknik detaylara yer verilecek, (Medellin'de uygulanan projeleri diğer projelerden ayırma unsurlar tespit edilmeye) (projelerde uygulanan yöntemler ve esas alınan finansman modelleri tespit edilmeye) çalışılacaktır. Daha sonra proje, kentsel dönüşüme hakim olan ilkeler çerçevesinde bir değerlendirmeye tabi tutulacak, projenin hangi yönlerden başarılı, hangi yönlerden başarısız sayılabileceğine ilişkin bir değerlendirmeye yer verilecektir.

Ceza İnfaz Kurumlarında Özelleştirmenin Çok Boyutlu Değerlendirilmesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği

Hapis cezası, cezai yaptırım sistemimizin bel kemiğidir. Bununla birlikte, hapis cezasının mahkûm ve toplum üzerinde sosyolojik, psikolojik ve ekonomik birtakım olumsuz etkileri olmaktadır. Bu sakıncaları gidermek için hapis cezasına seçenek yaptırımların ve hapis cezasının infazına seçeneklerin geliştirildiği görülmektedir. Her ne kadar hapis cezasının infazında, cezaevi dışındaki infaz yöntemleri son yıllarda öne çıksa da toplumsal yaşamın önemli hukuksal değerlerini ihlal eden suçlar, tekerrür ve tehlikeli şiddet suçluluğu bakımından hapis cezası varlığını sürdürecektir. Hapis cezasından vazgeçilemesinde, kamuoyunda çok etkili bir ceza olarak görülmesi ve topluma güven vermesi de etkili olmaktadır. Dolayısıyla hapis cezasının daha uzun yıllar yaptırım türleri içerisindeki merkez konumunu koruyacağını söylemek mümkündür. Bu da hapsetmenin birtakım sakıncalarını giderecek çözüm yolları üretilmesini gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte, özelleştirme, sihirli bir değnek değildir. Hapsetmenin meydana getirdiği sakıncaları, birden bire ve tek başına çözemeyiz. Hâl böyleyken de hapishanelerin inşa ve işletilmesindeki birtakım sorunların çözümünün özelleştirme olduğunun peşinen kabulüyle hareket edilemeyeceği gibi, ideolojik ve politik bir yaklaşım olarak nitelendirip, hapishanelerin özelleştirilmesine kesin olarak da karşı çıkılamaz. Bu çalışmada, “hapishaneler özelleştirilebilir mi?”, bir başka ifadeyle “idare, hapishane hizmetlerinin sunumunu rekabete açabilir mi?” sorusundan hareketle; hizmetin özel sektöre gördürülmesi sırasında ortaya çıkabilecek sorunlar ve idarenin bu sorunlarla baş edebilmek ve toplumsal refah ölçütünü maksimize edebilmek için nasıl bir sözleşme yapabileceği ortaya koyulmuştur. Bununla beraber, özel sektör hapishane uygulaması genellikle ABD modeli üzerinden bilinmektedir. Bu nedenle, hapishane hizmetlerini idarenin mi, özel kişilerin mi görmesinin kamunun yararına olacağı sorusunun cevaplanmasında, ekseriyeti batı merkezli çalışmalardan hareketle; maliyet tasarrufu, hizmet kalitesi ve suçun tekerrürü olmak üzere üç temel başlık esas alınmıştır.

Kentsel Dönüşüm Hukukunun Çok Boyutluluğu İlkesi Bağlamında Süleymaniye Yenileme Projesi

Bu çalışmada Osmanlı tarih, kültür ve mimarisi bakımından bir “hafıza mekanı” olan Süleymaniye’nin yenilenmesi, bu yenilemenin doğurucu zemini, dayanağı olan 5366 sayılı yenileme yasası ve diğer yenileme projelerinden farklı ayrıntılarına, hem eksikliklerine hem de olumlu özelliklerine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Çalışmaya hakim olan bakış açısı, kentsel dönüşümün çok boyutluluğu ilkesine binaen projenin sosyolojik boyutuna ilişkindir. 1985 yılında UNESCO dünya miras listesine kabul edilen Süleymaniye’nin sivil mimari dokusunu tekrar canlandırmayı hedefleyen projelerin, bölgenin fiziksel ve sosyal dokusuna olan olumlu ve olumsuz yansımaları, tarihi mekanların yenilenmesinde yerel yönetimlerin konumu, İstanbul’un hukuken de oldukça tartışmalı diğer kentsel yenileme projeleri olan Sulukule ve Tarlabası projeleriyle kıyaslanarak anlatılmıştır. Hukuk, felsefesiz ve sosyolojisiz anlaşılabilen bir ilimdir. Aksi halde yapılan, kanunculuktan öteye geçemeyecek ve bu da derinleşmeyi engelleyecektir. İşte bu sebeple, felsefi ve sosyolojik eleştiriler de kentsel dönüşüm hukuku bakımından son derece önemlidir. Uygulamada ise idare tarafından hazırlanan bir kentsel yenileme projesinin amaç ve yöntemi arasında ilişki kurulamaması, işlemin hem “usul” hem de “maksat” yönünden sakatlığına sebep olacağından, projenin hukuki zeminde karşılaşacağı engelleri de arttıracaktır.

29. Oturum

Örgütsel Davranışta Güncel Meseleler

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Songur

SDÜ Hukuk Fakültesi I. SALON

16.30-18.10

Seyhan Özdemir, Ramazan Erdem

*Akademik Örgütlerde İdari Personel Arasında
Kullanılan Lakaplar Üzerine Bir Çalışma*

Farid Jabbarlı

*Çalışan-Yönetici Uyumunu Belirleyen Çalışan Değerlerinin Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi:
Isparta OSB'deki Bir Tekstil Fabrikası Örneği*

Zuhal Elif Akkaş, Fatma Nur Polat, Zuhal Türkmen

Manipülasyon Teorisi Çerçevesinde Sağlık İhtiyacının Değerlendirilmesi

Necla Yılmaz, Selma Doğanalp, Tuğba Varol

Lisansüstü Öğrencilerde Akademik Kaytarma Davranışları

Akademik Örgütlerde İdari Personel Arasında Kullanılan Lakaplar Üzerine Bir Çalışma

Türk toplumunda, özellikle geleneksel yaşam biçimlerinde lakapların yaygın bir kullanımı vardır. Hamdi Arık'ın "bizim insanımız birisine yakışan lakabı 'şak' diye koyuverir." (Kıvrak, 2014). Türk Dil Kurumu lakabı "bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad" olarak tanımlamaktadır (tdk.gov.tr). Lakap sadece insanları övmek için değil aynı zamanda onları yermek için de kullanılabilir. Bu çalışmada, örgütlerde çalışanların birbirlerine lakap takıp takmadıkları, takıyorlarsa; niçin ve ne tür lakap taktıkları, kullanılan lakapların çalışanlar arasındaki ilişkilere etkisi incelenmektedir. Uzun süre aynı ortamda kalan ve iş yapmak durumunda olan bir kurum çalışanlarının da birbirlerine lakaplar takabileceği düşünülebilir. Bu çalışmada lakapların işyerlerindeki yeri ve icra ettiği fonksiyonlar incelenmektedir. Literatür incelendiğinde, örgütlerde çalışanlar arasında kullanılan lakaplarla ilgili herhangi çalışmaya rastlanılmamıştır. Konuya ilk adım atan bu çalışma işyerlerinde çalışanların birbirlerine lakap takıp takmadıkları, takıyorlarsa kullanılan lakapların hangi gerekçelerle ortaya çıktığı ve çalışanlar arası ilişkilere olumlu ya da olumsuz etkileri tartışmaya açılacaktır. Bu çalışmanın araştırma soruları şunlardır: "akademik örgütlerde idari personel arasında lakap takılmakta mıdır?", "eğer lakap takılıyorsa yakıştırılan lakapların gerekçeleri nelerdir?", "takılan lakapların çalışanlar arasında olumlu ya da olumsuz etkileri nelerdir?".bu amaçla yazarlar tarafından bir anket geliştirilmiş ve ankette çalışmanın amacına uygun sorular oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bağlı fakültelerde çalışan idari personel (yaklaşık 150 kişi) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş ve bütün idari personele anket dağıtılmaya başlanmıştır. Araştırma sonucunda akademik örgütlerde çalışan idari personel arasında lakapların kullanımı, yaygınlığı, insanlar arası ilişkilere etkisine dair önemli sonuçlar beklenmektedir. Ortaya çıkan sonuçlar, yeni araştırmalar için bir başlangıç noktası oluşturacaktır.

Çalışan-Yönetici Uyumunu Belirleyen Çalışan Değerlerinin Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi: Isparta OSB'deki Bir Tekstil Fabrikası Örneği

Yirminci yüzyılın rekabetçi piyasa koşullarından etkilenen örgütlerde psikolojik bir kavram olan bağlılığın uygulanabilirliği örgütsel bağlılık kavramını ortaya çıkarmıştır. Örgütsel bağlılık düzeyini etkileyen kurum içi faktörlerden biri de çalışan-yönetici ilişkisidir, dolayısıyla da bu ilişkiye yön veren çalışan değerleridir. Bu çalışmanın amacı personelin işletme ve yönetimle ilişkisinde değer verdiği faktörü açıklamak, çalışanlarının örgütsel bağlılık düzeylerini belirlemek ve çalışan-yönetici uyumundaki çalışan değerlerinin bağlılık düzeyi ile ne derecede ilişkisinin olduğunu tespit etmektir. Araştırmada Kabanoff'un p-s (person-supervisor) ölçeği ve Allen ve Meyer'in üç boyutlu örgütsel bağlılık ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Isparta SDOSB'de bulunan 120 personelli tekstil fabrikası çalışanlarıdır. Anketler 68 çalışan tarafından cevaplandırılmıştır. Elde edilen veriler istatistikî yöntemlerle analiz edilmiş, çalışan-yönetici uyumundaki çalışan değerleri ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin düzeyini tespit etmeye yönelik araştırma soruları sorulmuş ve ortaya konan hipotezler test edilmiştir. Araştırma ampirik bir araştırmadır. Elde edilen bulgular çalışanların çalışan-yönetici ilişkisinde önemsendiği değerleri öne çıkarmıştır. Çalışanların %42,6'ı yöneticileriyle ve ya çalışma arkadaşlarıyla sorumluluklar, adalet, haklar gibi normatif değerler çerçevesinde ilişkide olmayı tercih etmektedirler. Yapılan araştırmada çalışanların sadece %2,9'la en az tercih ettiği iletişim şeklinin otorite olduğu tespit edilmiştir. Bundan başka çalışmada örgütsel bağlılık düzeylerine verilen cevapların ortalaması dikkate alınarak hesaplandığında, çalışanlardan en fazla olumlu cevapları devamlılık bağlılığı (~3,48/5) almıştır. Buradan çıkarılan sonuca göre çalışanlar genel olarak devamlılık bağlılığı yoluyla işyerlerine bağlanmayı tercih etmektedirler. Sonuç olarak çalışan-yönetici uyumunu belirleyen çalışan değerleri ile normatif bağlılık arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde negatif bir ilişki tespit edilmiş ve bununla da çalışan-yönetici uyumundaki çalışan değerlerinin örgütsel bağlılık için ne kadar önemli olduğu gösterilmiştir.

Manipülasyon Teorisi Çerçevesinde Sağlık İhtiyacının Değerlendirilmesi

Manipülasyon, Fransızca kökenli bir sözcük olarak literatürümüzde yerini almıştır. Sözlük anlamı, “yönlendirme, seçme ekleme ve çıkarma yoluyla değiştirme, varlıkları çarpıcı, açıklayıcı ve yararlı bir şekilde kullanma işi” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2015). Manipülasyon bir başka ifadeyle hile, dalavere, elle yapılan bir kısım anlamlı işaretler olarak ifade edilmektedir (ansiklopedik hukuk sözlüğü, 1992: 306). Teorik anlamda ele alındığında, kasıtlı bir yönlendirmenin kast edildiği görülmektedir. Tüketicilerin tüketim kararları ya da yatırımcıların yatırım kararları gibi, mal veya hizmet arz edenler açısından olumlu sonuçlar doğurması muhtemel kararlar manipülasyonun hedefi durumundadır. Bireylerin tüketim için ikna süreçleri esnasında genelde ihtiyaçlar ön planda tutularak pazarlama stratejileri geliştirildiği düşünülür. Ancak tüketicilerin esasında ihtiyacı olan şeyler değil, ihtiyacı haline getirilen şeyler pazarlanır. Yani nelerin tüketim konusu olacağı kararı, bireyin nelere ihtiyaç duyacağı, ağırlıklı olarak mal ve hizmetleri üretenler ve pazarlayanlar tarafından belirlenir. Sonuç olarak tüketici; ihtiyacı olana değil, ihtiyacı olduğuna inandırılan seçenekler arasından tüketim yapar (Lodziak, 2003: 58). Bu durum sağlık piyasası düşünülerek değerlendirildiğinde; sağlık ihtiyacının manipülasyonun özellikle estetik öğeler üzerinden yapıldığı görülecektir; sağlıklı olmak, zinde olmak, yaşlanma karşıtı uygulamalar öne çıkan kavramlar olmaya başlamıştır ve bunların çerçevesi de tüketim kültürü tarafından çizilmektedir (Gür, 2010: 300). Temel bir ihtiyaç olan sağlık ihtiyacının ne tür manipülasyonlara uğradığını, manipülatif reklam ya da haberlerin daha çok hangi hizmet tipinde yoğunlaştığını tespit etmek amacıyla google arama motoruna “estetik cılgınlığı”, “hızlı zayıflama”, “güzellik için bıçak altına yattı” gibi kavramlar yazılarak yapılan aramalar elemeden geçirilmiş, ihtiyaç oluşturmaya yönelik manipülatif nitelik taşıdığı düşünülen ilgili ilk 20 gazete ve forum haberleri içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin analizine devam edilmektedir.

Lisansüstü Öğrencilerde Tezden Kaytarma Davranışları

Sosyal bilimler alanında 'kaytarma' olgusu üzerine yapılan çalışmalar, 'sanal kaytarma' ve 'sosyal kaytarma' olarak iki tür ile sınırlıdır. Kişilerin mesai saatleri içerisinde bilgisayar ve interneti kişisel faaliyetleri doğrultusunda amaç dışı kullanmaları sanal kaytarma davranışını, grup faaliyetleri esnasında bireysel performanslarının altında bir çaba gösterme eğilimi ise, 'sosyal kaytarma' davranışlarını örneklendirmektedir. Bu iki kaytarma türünden yola çıkarak, akademi çalışanlarının kendi çalışma disiplinlerine münhasır kaytarma davranışları sergileyebilecekleri ve özellikle tez döneminde olan öğrencilerin tez çalışmalarını olumsuz yönde etkileyebilecek birçok unsur düşünülebilir. Ayrıca, motivasyon eksikliği, danışman hoca ile iletişimsizlik, tez konusunu beğenmeme, lisansüstü eğitimi zorunluluk olarak görme, hedefe ulaşamama korkusu, kaynak yetersizliği, zamanın etkin kullanılmamasından kaynaklı yaşanan problemler ve tezin öneminin kavranamaması gibi unsurların da mezkur davranışlar arasında olduğu söylenebilir. Bu çalışma ile Süleyman Demirel Üniversitesi sağlık yönetimi bölümü lisansüstü öğrencilerinin, tez dönemlerinde gösterdikleri kaytarma davranışlarının, tez yazma konusundaki isteksizliklerinin, bu davranışların altında yatan sebeplerin ve davranışları etkileyen faktörlerin araştırılması amaçlanmaktadır. Çalışmada, amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme ile seçilmiş olup, sağlık yönetimi bölümü lisansüstü eğitimine devam eden tez dönemi öğrencileri ile nitel görüşme yapılması planlanmaktadır. Bölümde danışmanlık öğrencisi olan hocaların her birisinin iki öğrencisine ulaşılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, araştırmanın amacına yönelik sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşme yapılması planlanmaktadır. Araştırma sonucu elde edilen veriler tematik analiz yolu ile çözümlenecektir.

30. Oturum

İktisat Tarihi ve Düşüncesi

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Levent Kösekahyaöçlü

SDÜ Hukuk Fakültesi II. SALON

16.30-18.10

Zeynep Günay

*Tanzimat Dönemi'nden Cumhuriyet Dönemi'ne Beşeri Sermaye Islahı:
İstanbul Sanayi Mektebi Örneği*

Ömer Akçayır

*Türkiye'de Bireysel Kredilerin ve Kredi Kartlarının Cari Denge Üzerine Etkisi:
Ekonometrik Bir Analiz*

Oğuz Karasu

*2008 Küresel Finans Krizi Sonrasında Türkiye'de İslami Finans Araçlarının
Finansal Piyasalar Dahilinde Kullanımı*

Tanzimat Dönemi'nden Cumhuriyet Dönemi'ne Beşeri Sermaye Islahı: İstanbul Sanayi Mektebi Örneği

Bu bildirinin amacı, XIX. Yüzyılın II. yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nde modern sanayileşme girişimlerinin doğurduğu nitelikli emek ihtiyacının merkezi devlet tarafından esnaf örgütlerinin yanı sıra nasıl karşılanmaya çalışıldığını İstanbul Sanayi Mektebi örneğinden hareketle ortaya konacaktır. Sanayi mektebi uygulamasının Osmanlı toplumunda eğitim yoluyla beşeri sermayenin niteliğini artırma yolunda önemli bir adım olduğu sonucu, arşiv kaynaklarından elde edilen verilerle desteklenecektir. Bildirinin birinci bölümünde eğitimin, siyasi ve sosyal çalkalanmalardan nasıl etkilendiği ve bu hususta ne tür reformların yapıldığı hususunda bilgi verilmektedir. Islahane'lerden Sanayi Mektebi'ne geçişin tarihsel analizi başbakanlık Osmanlı arşiv kaynaklarından faydalanılarak çalışılmıştır. Bildirinin ikinci bölümünde II. Abdülhamid dönemi'nde Sanayi Mektebi'nde yapılan ıslahatlar incelenmiştir. II. Abdülhamid her alanda olduğu gibi eğitim ve sanayi üzerinde de durmuştur. Meslek sanatlarının kazandırıldığı Sanayi Mektebi'nde gerekli düzenlemelerin yapılması için Avrupa'dan uzmanlar getirilmiştir. II. Abdülhamid dönemi'nde Sanayi Mektebi'nin eğitim müfredatı ve idari yapısı değiştirilmiştir. Böylelikle İstanbul Sanayi Mektebi'nde üretimin devamlılığı sağlanmıştır. Bildirinin üçüncü bölümünde II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar mektebin içinde bulunduğu durum izah edilmiştir. Bu dönemde açılan, vilayet bölgelerindeki sanayi mektepleri ile özel sanayi mektepleri'nin açılış gayesi incelenmiştir. Cumhuriyet tarihinde birçok kez isim değiştiren mektep hâla Sultanahmet'te teknik ve meslek lisesi olarak varlığını sürdürmektedir. Bu bildiride 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar İstanbul Sanayi Mektebi adına verilen mücadelenin sosyolojik ve ekonomik açıdan değerlendirilmesi yapılmıştır. Sivil eğitimin yansıması olan bu mektepte verilen eğitim ile birlikte esnafın bilgi ve beceri düzeyi artmıştır. Böylelikle daha iyi bir üretim gerçekleşmiştir.

Türkiye’de Bireysel Kredilerin ve Kredi Kartlarının Cari Denge Üzerine Etkisi: Ekonometrik Bir Analiz

Konut, taşıt ve ihtiyaç kredilerini içine alan bireysel krediler ile kredi kartlarının toplam hacimleri son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi türkiye’de de giderek artmaktadır. Gelecekte elde edilmesi umut edilen gelirin şimdiden sağladığı satın alma gücü sayesinde, mal ve hizmet ihtiyaçlarının şiddeti ve talebi de değişmektedir. Bu talep dış ticaret dengesini ve cari dengeyi de negatif yönde etkilemektedir. Bu çalışmada bireysel kredilerin ve kredi kartlarının cari denge üzerindeki etkisi ekonometrik olarak araştırılmaktadır. Ekonometrik analiz için tüm banka türlerine ait bireysel kredi hacmi (kredi kartları da dâhil) ile cari denge arasındaki uzun ve kısa dönem ilişkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak durağanlık sınamaları ADF, PP ve KPSS birim kök testleri ile araştırılmış, nedensellik analizi için toda-yamamoto testi kullanılmıştır. Seriler arasındaki eşbütünleşme, uzun ve kısa dönem ilişkisi ise pesaran’ın (et.al. 2001) sınır testi yaklaşımına dayalı ardl(gecikmesi dağıtılmış otoregresif model) modeli kullanılarak araştırılmıştır. Bulgulara göre, bireysel kredilerin cari açığı bir miktar arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

2008 Küresel Finans Krizi Sonrasında Türkiye’de İslami Finans Araçlarının Finansal Piyasalar Dahilinde Kullanımı

2008 küresel finans krizi sonrasında finansal işlemlerin varlığa dayalı olmamasının yanında, finansal mühendisliğin tasallutu altında gerçekleşen konvansiyonel finansal işlemlerine alternatif olarak islami finans araçlarına yönelik talep ve rağbet hem Türkiye’de hem de dünya genelinde artmıştır. Dünya genelinde sukuk ihracatı 2004 yılında 20 milyar Amerikan doları değerinden, 2012 yılına gelene kadar artarak 120 milyar Amerikan doları değerine ulaşmıştır. Ayrıca dünya genelinde İslami finans araçlarının kullanımına yönelik 38 milyon potansiyel müşteri olduğu dikkate alınırsa, sukuk gibi bir islami finans aracının Türkiye gibi gelişmekte olan bir finans piyasası için ne gibi imkanlar taşıdığı hususu önem arz etmektedir. Türkiye’de ise sukuk ihracı ilk olarak 2010 yılında spk’nın tebliği ile başlamıştır. 2012 yılında hazine tarafından ilk olarak 1.5 milyar dolarlık bir ihrac gerçekleştirilmiş olup, 2014 yılının kasım ayı itibarıyla sukuk işlemi Borsa İstanbul’da ‘borçlanma araçları piyasası’ bünyesinde işlem gerçekleştirilen ‘kesin alım-satım pazarı’nda nitelikli yatırımcılar arasında alım-satıma açılmıştır. Tebliğ metni dahilinde Türkiye özelinde kriz sonrasında rağbet gören İslami finans araçlarına yönelik temayülün ne şekilde gerçekleştiğinin yanı sıra Borsa İstanbul bünyesinde son bir senede gerçekleştirilmiş olan sukuk (kira sertifikası ihracı yoluyla finansman temini) işlemlerinin durumu incelenecektir. Ayrıca Borsa İstanbul’da gerçekleştirilen bu işlemlerin finansal araçların geleceğine yönelik ne tür fırsatlar ve tehditler barındırdığı da değerlendirilecektir.

31. Oturum

Toplumsal Dönüşüm

Oturum Başkanı: Yunus Çolak

SDÜ Hukuk Fakültesi III. SALON

16.30-18.10

Erdal Güler

*Yönetişim Analizi ve Türkiye'de Bir Model Örneği Olarak
Kent Konseyleri Pratiği*

Fatma Seda Şengül

*Orta Çağ'da Yahudilerin
Hıristiyanlara Karşı Yazdığı Reddiyeler*

Meryem Tekin Epik

*Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte
Ailenin Değişen/Değişmeyen Roller*

Yönetişim Analizi ve Türkiye’de Bir Model Örneği Olarak Kent Konseyleri Pratiği

Geleneksel yönetim anlayışının, 1980’lerden sonra siyasal-ekonomik liberalleşme ve teknolojik gelişmelerin yaygınlaşmasıyla toplumsal ihtiyaçları gidermede yetersiz kaldığı görülmüştür. Geleneksel yönetim anlayışına ek olarak yönetim süreçleri bu ihtiyaçlara yanıt vermek için yeni bir boyuta taşınmıştır. Bu dönemde “yeni kamu yönetimi” ilkeleri olarak etkinlik, verimlilik ve katılım özelliklerinin temelinde daha iyi bir yönetim anlayışının hakim olduğu “yönetişim” modeli yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Yönetişimin, küresel, ulusal ve yerel düzeylerde uygulama imkânı artarken en uygun ölçekte uygulanabilirliği yerel yönetimlerde görülmektedir. Bu kapsamda, ülkemizde yerel düzeyde yönetişimi geliştirmek/gerçekleştirmek amacıyla 2005 yılında 5393 sayılı belediye kanunu’nun 76. Maddesine dayanarak “kent konseyleri” kurulmuştur. Kent konseyleri, kentte yaşayan yerel halkın “katılımcılığını özendiren”, “kentlin hak ve hukukun korunması sağlayan”, “hesap sorma ve verme”, “paydaşları bir araya getiren”, “ortak” bir platform olarak kabul edilmektedir. Araştırma, kent konseylerini, yönetişim kavramı ve ilkelerinin öncü bir kuruluşu olarak kabul ederek, bu kavram üzerine yoğunlaşmakta ve Türkiye’de yönetişimin yerel düzeyde örneklemini olarak kent konseylerini analiz etmektedir. Bu bağlamda araştırma, durum analizini içererek, kent konseylerinin karşı karşıya kaldıkları problemleri ortaya çıkartmakta ve mevcut sorunlara çözüm önerileri sunmaktadır.

Orta Çağ'da Yahudilerin Hıristiyanlara Karşı Yazdığı Reddiyeler

Hıristiyanlık, Yahudilikten neşet eden bir din olması hasebiyle, erken dönemlerdeki Hıristiyan inanç ve uygulamaları Yahudilerden keskin bir şekilde ayrılmamaktadır. Daha sonraki süreçte, özellikle de mabed'in yıkımından sonra Hıristiyanlık ayrılmaya başlamış ve bu yeni din, yahudiliğe karşı savunmacı bir tutum sergileyerek, hakiki din olduğuna yönelik iddialarda bulunmaya başlamıştır. Bu hususta Yahudilerin Hıristiyanlara yazdığı derli toplu ilk reddiyeler, Orta Çağ'ın başlarında kaleme alınmıştır. Reddiyelerin başlıca yazılma sebebi, tarafların kendi inancını pekiştirme ve karşı tarafı kendi dinine döndürme gayretinden ibarettir. Orta Çağ Yahudileri genellikle Hıristiyan inançlarının kendi şeriatlarıyla uyuşmayan yönlerine itirazlar yöneltmişlerdir. Bazı eser bölümleri dışında, bu itirazlara yönelik müstakil eserler de yazılmıştır. Orta Çağ'da Hıristiyanlığa karşı yazılan Yahudi reddiyeleri argümantasyon yöntemi ve kaynakları açısından çeşitlilik arz etmektedir. Bu farklılıkları göz önünde bulundurarak polemik tarzı metinler; Joseph Ben Şem Tov'un (1400-1460) tasnifiyle altı başlık altında toplanmıştır. Onun listeleme tarzı basit gibi görünmekle birlikte, genel hatları sunması açısından oldukça önemlidir. Yapılan tasnife göre, İbranice kutsal kitabın ve rabbanî literatürün yorumuna göre hazırlanan metinler, Hıristiyanlığa ve doğrudan akidelerine itiraz şeklinde sunulanlar, yeni ahit ile mevcut Hıristiyan doktrinlerini karşılaştırma yöntemiyle hazırlananlar ve son olarak da felsefi prensiplerle Hıristiyanlığın karşılaştırılması şeklinde kurgulanan metinlerdir.

Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Rollerini

Geleneksel sosyal politikanın en temel mekanizması olarak kabul edilen aile, birbirlerine kan bağı, evlilik ve diğer yasal yollardan akrabalık bağı ile bağlı olan, çoğunlukla aynı evde bir arada yaşayan, yetişkin üyelerinin çocukların bakımı için sorumluluk aldığı ve içindeki bireylerin cinsel, psikolojik, toplumsal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı bir insan topluluğu olarak tanımlanabilir. Endüstrileşme öncesi tarım toplumlarının geleneksel geniş aile yapısı, üretim sisteminde yaşanan transformasyonla birlikte çözülmüş ve eğitim, sağlık, güvenlik gibi fonksiyonlarını tarihsel süreç içerisinde birtakım kamusal mekanizmalara aktarmıştır. Bununla birlikte bazı temel fonksiyonlarını korumaya devam eden aile mekanizması, günümüzde toplumsal yaşam içerisinde alternatif olmayan ve önemini koruyan sosyal bir organizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu düzlem ışığında, aile kurumunun yapısında meydana gelen dönüşümler, gelenekselden moderne evlilik, ebeveyn ilişkileri, aile içerisinde kadın ve erkeğin statü ve rollerinde birtakım farklılıklara neden olmaktadır. Bu çalışmayla hedeflenen tarihsel süreç içerisinde ailenin geçirdiği dönüşüm ve bunun sosyal politikaya olan etkilerini teorik bir çerçevede analiz etmektir. Bu amaçla; ilk etapta ailenin ilkel toplumlardan endüstrileşme sürecine kadar olan geleneksel rolleri ve bu rollerdeki dönüşümler sosyal politikayla olan bağlar kapsamında ele alınacak, ardından endüstrileşme sonrası yeni oluşan çekirdek ailenin kapitalist üretim ilişkileriyle olan kurgusal bağlarının modern sosyal politikanın meydana gelişindeki etkileri irdelenecek, son olarak ise; 21. Yüzyılın postmodern aile yapısı ve ortaya çıkan alternatif aile modellerinin günümüz sosyal politikasına etkileri değerlendirilecektir.

32. Oturum

Tefsirde Yeni Eğilimler

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Ercan Şen

SDÜ Hukuk Fakültesi VI. SALON

16.30-18.10

Fatih Tiyek

*Kur'an'ın Sabiteleri ve Tefsirin Yöntemi Çerçevesinde
Bilimsel Tefsire Bakış*

Ahmet Akbaş

Kabul ve Ret Kışkırcısında Bilimsel Tefsir Metodu

Sakin Taş

*Son dönem âlimlerinden Subhi es-Sâlih'in "Mebâhis fi Ulûmi'l-Kur'ân"
Adlı Eserinin Ulûmu'l-Kur'ân Açısından Değeri*

Kur'an'ın Sabiteleri Ve Tefsirin Yöntemi Çerçevesinde Bilimsel Tefsire Bakış

Kur'an ayetlerinin tefsirine dair girişimleri lehinde olup bütünüyle kabul etmek veya aleyhinde olup tamamen reddetmek yerine savunulan görüşlerin ve ortaya konulan örneklerin Kur'an'ın sabiteleri ve tefsirin yöntemi çerçevesinde değerlendirilmesi red ve kabulün ideolojinin bir ürünü değil de metodolojinin bir ürünü olması açısından daha doğru bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım tarzı bilimsel tefsir eğilimine karşı da benimsenmelidir. Bilimsel tefsir eğilimine karşı da Kur'an ve tefsir ile ilgili objektif değerlendirmeye imkan veren ilkeler doğrultusunda bir tavır sergilenmelidir. Tavrımızda belirleyici kriter olacak bu ilkeler Kur'an'ın amacı ve muhtevası, tefsirin ise yöntemidir. Bu ilkeler çerçevesinde kökleri geçmişe dayanmakla birlikte çağdaş dönemde kendini daha çok hissettiren ve bir ekol hüviyetine kavuşan bilimsel tefsir eğiliminin Kur'an tefsirindeki yerinin belirlenmesi daha faydalı olacaktır. Zira bu ilkeler doğrultusunda yapılan kontroller ve değerlendirmeler, Kur'an ayetlerinin tefsirindeki ihlaller ile katkıların birbirinden ayırt edilmesine, tamamen kabul etmek veya reddetmek yerine kabul edilebilir taraflar ile kabul edilemez noktaların ortaya konmasına katkı sağlayacaktır. Bu katkının tezahürünün görülebileceği alanlardan biri de bilimsel tefsir eğiliminin görüş ve tefsir örnekleridir. Bilimsel tefsir ile ilgili kabul veya red tavrının da bu ilkelere riayet ve bu ilkeleri ihlal doğrultusunda olması hem ayetlerin anlaşılmasına katkı sağlayacak hiçbir verinin dışarıda bırakılmasına hem de Kur'an'a ait olmayan bir unsurun ona dahil edilmesine engel olacaktır.

Kabul ve Ret Kıskaçında Bilimsel Tefsir Metodu

Uzun süren bir durgunluk döneminin ardından son iki asır, Kur'ân tefsiri açısından yeni gelişmelere sahne olmuştur. Hiç şüphesiz bu gelişmelerin en önemlilerinden birisi “bilimsel tefsir metodu” olarak da isimlendirilen ve bazı ayetlerin, özellikle batı dünyası tarafından keşfedilen bilimsel gelişmeler ışığında yorumlanması yöntemidir. Bu yöntem, her ne kadar tarihte ve günümüzde eleştiri oklarına maruz kalmış olsa da tefsir ilminin yeni ve parlayan yüzü olarak öne çıkmakta; günbegün önemini ve etkisini arttırmaktadır. Tefsir ilminin tarihi seyri içerisinde örnekleri mevcut olan ancak bilimsel gelişmelerin ivme kazanması ve Kur'ân ayetlerinde zikredilen bazı meselelere ışık tutan keşiflerin gerçekleşmesiyle yeniden canlanan bilimsel tefsir, kendisine yöneltilen eleştirilerin yoğunluğu nedeniyle tefsir araştırmacılarının yaklaşmaya korktuğu bir alana dönüşmüştür. Tarihsel süreç içerisinde kimi ilim adamlarının, kendi dönemlerinin bilimsel kabullerine göre Kur'ân ayetlerini yorumlarken yapmış oldukları bazı hatalar, böyle bir gayretten vazgeçmeye değil, bilakis bu tecrübelerden istifade ederek daha sağlam, derinlikli, tutarlı ve temkinli yorumlar yapmaya götürmelidir. Nitekim ifrat ve tefrite kaçmadan, arap dilinin imkânları dâhilinde ve eldeki bilimsel bilgi ve bulgulardan da azami ölçüde istifade ederek Kur'ân'ı anlamaya çalışmak, hatta ayetlerin ifadelerinden hareketle gelecekteki bilimsel gelişmelere ışık tutup onların önünü açmak, Kur'ân'ın asıl hedefinin insanın hidayeti olduğu gerçeğiyle çelişmediği gibi onun ilahi bir kelam olduğunu ispatlama sadedinde insanın hidayeti hedefine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle bilimsel tefsir metodu, bazı mahzurlar öne sürülerek reddedilmesi gereken bir metot olmayıp tam tersine ciddi araştırmalarla usul ve esasları belirlenip belirli bir disipline kavuşturulması gereken bir yöntemdir.

Son Dönem Âlimlerinden Subhî Es-Sâlih'in “Mebâhis Fî Ulûmi'l-Kur'ân” Adlı Eserinin Ulûmu'l-Kur'ân Açısından Değeri

Kur'ân ilimleri, tarih boyunca gelişimini sürdürmüş, konuları ve araştırma alanları birçok araştırmanın temel dayanağı olmuştur. Bu ilmin dayanağı olan Kur'ân-ı Kerim üzerine ilk asırlardan itibaren yoğun faaliyetler olmuş, onu anlama çalışmaları günümüze kadar çoğalarak devam etmiştir. Son dönem İslam dünyasında aksiyoner kişiliği yanında gerek İslami ilimler gerekse diğer sosyal ilimler alanında çalışmaları ile ön plana çıkmış âlimlerden subhî es-sâlih'in (1926-1986) “mebâhis fî 'ulûmi'l-kur'ân” adlı eseri ulumû'l-kur'ân ilim halkasının da önemli bir yere haizdir. Bu eser başta Arap dünyası olmak üzere İslam dünyasında önemli bir yer edinmiş ve birçok Arap üniversinde uzun yıllar ders kitabı olarak okutulmuştur. Bildiride, Lübnan iç savaşı sırasında suikaste uğrayan subhî es-sâlih'in “mebâhis fî 'ulûmi'l-kur'ân” adlı eseri ilkin muhteva yönünden ön bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Ardından yazarın eserinde ki yöntemi ile telifinde kullandığı kaynakları gözler önüne serilecek sonra da eser suyutî'nin “el-itkan” ile modern dönemde yazılan bir diğer ulûmu'l-kur'an eseri olan zürkânî'nin “menâhil” adlı kitaplarıyla mukayese edilecektir. Ayrıca “mebâhis” te bulunup da kendisinden önce telif edilen ulûmu'l-kur'ân eserlerinde bulunmayan özgün yanlar tespit edilecek ve bu eserin Kur'ân ilimleri alanında ki katkıları ile bu sahaya yeni bir eğilim getirip getirmediği konusu tartışılıp bir sonuca varılacaktır. Sonuç olarak; subhî es-sâlih'in “mebâhis” adlı eseri, modern dönemde yazılan ve oryantalistlerin Kur'an'a dair şüphelerini de izale etmeye çalışan, zürkânî'nin menâhilü'l-irfân'ından sonra en kapsamlı ulûmu'l-kur'ân eseri olma özelliğine haizdir. Ayrıca daha çok kendisinden önce telif edilen eserlerdeki bilgileri günümüz dünyasına daha anlaşılır kılma gayreti ile de yazılmış olan bir eserdir.

*Isparta
Eğirdir
gezisi*

15 Mayıs 2016, Pazar
09:00-15:00

DÜZENLEME KURULU

Ahmet Songur, Yrd. Doç. Dr. Süleyman Demirel Üniv.
 Ahmet Toklucuoğlu, İlmî Etüdler Derneği
 Bilal Kemikli, Prof. Dr., Uludağ Üniv.
 Haluk Songur, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 İbrahim Demirtaş, Öğr. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Kubilay Zekai Eroğlu, İlmî Etüdler Derneği
 Lütfi Sunar, Doç. Dr., İstanbul Üniv.
 Murat Çemrek, Prof. Dr., Konya Necmettin Erbakan Üniv.
 Nihat Erdoğan, Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniv.
 Ümit Güneş, Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniv.
 Yusuf Aypaydın, Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniv.

SEKRETERYA*

Adem Ali İren, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Elif Akkaş, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Eyüp Sami Yavaş, İlmî Etüdler Derneği
 Yunus Emre Akbay, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.

BİLİM KURULU*

Abdulkadir Macit, Dr., Kocaeli Üniv.
 Adem Efe, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Adem Korkmaz, Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniv.
 Ahmet Songur, Yrd. Doç. Dr. Süleyman Demirel Üniv.
 Ahmet Türkan, Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniv.
 Ali Büyükkaslan, Doç. Dr., İstanbul Medipol Üniv.
 Ali Şafak Bali, Prof. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniv.
 Ali Yaşar Sanbay, Prof. Dr., Uludağ Üniv.,
 Ayşe Taşkent, Dr., Bağımsız Sanat Derneği
 Bahattin Yaman, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Berat Açıl, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Şehir Üniv.
 Berdal Aral, Prof. Dr., İstanbul Şehir Üniv.
 Bilal Kemikli, Prof. Dr., Uludağ Üniv.
 Bilge Hürmüzlü Korthold, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Bünyamin Bezci, Doç. Dr., Sakarya Üniv.
 Edip Asaf Bekaroğlu Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv.
 Ercan Şen, Dr., Afyon Kocatepe Üniv.

Ertuğrul Ökten, Yrd. Doç. Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniv.
 Faruk Taşçı, Doç. Dr., İstanbul Üniv.,
 Ferudun Yılmaz, Prof. Dr., Uludağ Üniv.
 Gürcan Papatya, Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Halil İbrahim Yenigün, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniv.
 Haluk Alkan, Prof. Dr., İstanbul Üniv.
 Haluk Songur, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Hamdi Çilingir, Dr., İlmî Etüdler Derneği
 Hasan Karataş, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv.
 Hülya Altunya, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Hüseyin Gül, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 İbrahim Demirtaş, Öğr. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 İbrahim Halil Üçer, Yrd. Doç. Dr. İstanbul Medeniyet Üniv.
 Kadir Yıldırım, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv.
 Kasım Küçükakal, Doç. Dr., Uludağ Üniv.
 Levent Kösekahyaoglu, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Lütfi Sunar, Doç. Dr., İstanbul Üniv.
 M. Cüneyd Kaya, Doç. Dr., İstanbul Üniv.
 Mahmut Bilen, Doç. Dr., Sakarya Üniv.
 Mahmut Hakkı Akin, Doç. Dr., Konya Necmettin Erbakan Üniv.
 Mehmet Ali Aydemir, Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniv.
 Mehmet Babacan, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniv.
 Mehmet Bahçekapılı, Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniv.
 Mehmet Zahit Tiryaki, Yrd. Doç. Dr. İstanbul Medeniyet Üniv.
 Melek Dikmen, Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Metin Aksoy, Doç. Dr., Selçuk Üniv.
 Metin Topçuoğlu, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Muharrem Gürkaynak, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Murat Ali Dulupçu, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Murat Çemrek, Doç. Dr., Selçuk Üniv.
 Mustafa Demirci, Prof. Dr., Selçuk Üniv.
 Mustafa Kömürçuoğlu, Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniv.
 Mustafa Zihni Tunca, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Necati Anaz, Yrd. Doç. Dr., Polis Akademisi
 Necmettin Kızılkaya, Doç. Dr., İstanbul Üniv.
 Nejdett Durak, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Nihat Erdoğan, Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniv.

Nurhan Papatya, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Osman Yıldız, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Osman Yılmaz, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniv.
Rahile Kızılkaya Yılmaz, Dr., Marmara Üniv.
Ramazan Erdem, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Rifat Türkel, Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniv.
Said Taş, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Salih Aydın, Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Selami Turan, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Süleyman Elik, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniv.
Süleyman Kaya, Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniv.
Şefika Gülin Beyhan, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Şükrü Sim, Doç. Dr., İstanbul Üniv.
Teyfur Erdoğan, Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniv.
Ubeydullah Sezikli, Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv.
Ümit Akça, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Ümit Aktı, Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniv.
Vahdettin Aydın, Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
Yalçın Armağan, Dr., İstanbul Şehir Üniv.
Yunus Kaya, İstanbul Üniv.
Yusuf Adıgüzel, Doç. Dr., İstanbul Üniv.
Yusuf Alpaydın, Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniv.

* İsim göre alfabetik sırada

KATILIMCILAR

Ahmet Akbaş, Yrd. Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniv.
Ahmet Çağrıncı, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
Ahmet Can
Ahmet Kavak, Süleyman Demirel Üniv.
Ahmet Mekin Kandemir, Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniv.
Ali Haydar Beşer, Arş. Gör., Kırklareli Üniv.
Ali Osman Karaoğlu, Arş. Gör., Yalova Üniv.
Alkan Üstün, Arş. Gör., Yıldırım Beyazıt Üniv.
Alper Eliş, Maltepe Üniv.
Atıla Gökdemir, Öğretmen, Isparta Mustafa Kaçkoç Anadolu Lisesi
Aykut Purde, Arş. Gör., İstanbul Üniv.
Ayşe Aktaş, Arş. Gör., Bayburt Üniv.

Ayşe Ersay Yüksel, Arş. Gör., Ankara Üniv.
Ayşegül Uğuz, Uludağ Üniv.
Azem Kuru, Arş. Gör., Kırklareli Üniv.
Bahattin Cizreli, Arş. Gör., Yıldırım Beyazıt Üniv.
Barış Can Sever, Yaşar Üniv.
Batuhan Ustabulut, Arş. Gör., Kocaeli Üniv.
Benan Dönmez, Gazi Üniv.
Betül Ok
Beyza Aybike Deveci, Arş. Gör., Kastamonu Üniv.
Bilal Toprak, Arş. Gör., Mardin Artuklu Üniv.
Bilge İlhan, Arş. Gör., Ankara Üniv.
Buket Abanoz, İstanbul Üniv.
Burak Gücin, Galatasaray Üniv.
Cem Kotan
Dilara Kurt, İstanbul Üniv.
Elif Asli Akyüz, İstanbul Üniv.
Emine Battal, Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniv.
Emine Gümüş
Erdal Güler, Arş. Gör., Bartın Üniv.
Erol Işıldak, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv.
Esra Tokat, Öğr. Gör. Dr., Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu
Eyüp Al, Arş. Gör., Marmara Üniv.
Farid Jabbarli, Süleyman Demirel Üniv.
Fatih Altun, Arş. Gör., İstanbul Sabahattin Zaim Üniv.
Fatih Tiyek, Yrd. Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.
Fatma Seda Şengül, Arş. Gör., Uludağ Üniv.
Fatma Şeyma Boydak, Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniv.
Feride Ersoy, Arş. Gör., Marmara Üniv.
Gülizar Hazal Saka, Süleyman Demirel Üniv.
Gülşah Sedefoğlu, Marmara Üniv.
Hacer Solak, İstanbul Şehir Üniv.
Hafize Yazıcı, Arş. Gör., Atatürk Üniv.
Halil İbrahim Gürel, Sakarya Üniv.
Halil Peçe, Arş. Gör., Kocaeli Üniv.
Halim Baş, Öğr. Gör., İstanbul Medipol Üniv.
Hasan Basri Demirel, Diyanet İşleri Başkanlığı
Hasan Turunçkapı, Galatasaray Üniv.

- Hatice Turan, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv.
 Huriye Yıldırım, Akdeniz Üniv.
 Hüseyin Arslan, İstanbul Üniv.
 İlnur Karanfil, Arş. Gör., İstanbul Yeni Yüzyıl Üniv.
 İskender Erol, İstanbul Üniv.
 Kamer Kal Hussien, Marmara Üniv.
 Kerim Aydın, Arş. Gör., Uludağ Üniv.
 Khayyam Jalilzada, İstanbul 29 Mayıs Üniv.
 Köksal Pekdemir, İstanbul Üniv.
 Kübra Solmaz, Boğaziçi Üniv.
 Mahamane Moutari Abdou Baoua, Selçuk Üniv.
 Melike Merve Soysal, İstanbul Aydın Üniv.
 Melike Toprak, Marmara Üniv.
 Merve Çiloğlu, Öğr. Gör., İstanbul Medipol Üniv.
 Merve Reyhan Baygeldi, Uludağ Üniv.
 Mervenur Yılmaz, İslam Araştırmaları Merkezi (ISAM)
 Meryem Söğüt, Boğaziçi Üniv.
 Meryem Tekin Epik, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Mesut Koçak, Kocaeli Üniv.
 Mevlüt Akçapa, Uludağ Üniv.
 Mine Işık, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniv.
 Muhammet Hamdi Mücevher, Öğr. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Necla Yılmaz, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Nesibe Kablander, Arş. Gör., İstanbul Üniv.
 Neslihan Merve Nur Vural, Arş. Gör., Cumhuriyet Üniv.
 Öğretmen Esmâ Çubukcu, TED Ankara Koleji
 Oğuz Karasu, İstanbul Ticaret Üniv.
 Oğuzhan İrgüren, Boğaziçi Üniv.
 Okan Açı, Arş. Gör., İnönü Üniv.
 Oktay Caferoğlu, Arş. Gör., Kara Harp Okulu
 Oktay Caferoğlu, Arş. Gör., Kara Harp Okulu
 Omar Kal Hussien, Öğr. Gör., Marmara Üniv.
 Ömer Akçayır, Öğr. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniv.
 Ömer Faruk Özer, Adnan Menderes Üniv.
 Ömer Pehlivan, Boğaziçi Üniv.
 Onur Uzer, Süleyman Demirel Üniv.
 Osman Aydın, Arş. Gör., Hitit Üniv.
 Özge Önenerk, Arş. Gör., Gazi Üniv.
 Özlem Özdemir, Ankara Üniv.
 Ridvan Değirmenci, Kamu Denetçiliği Kurumu
 Sabri Ege, Kadir Has Üniv.
 Sakin Taş, Arş. Gör., Sakarya Üniv.
 Saliha Keleş Türkyılmaz, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Sedat Soyalp, Yüzüncü Yıl Üniv.
 Segah Tekin, Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniv.
 Seran Demiral, Arş. Gör., Işık Üniv.
 Seyfettin İliter, İnönü Üniv.
 Seyhan Özdemir, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Sibel Özil, Marmara Üniv.
 Siddika Ayaş, Öğretmen
 Suat Alan, Arş. Gör., Bingöl Üniv.
 Süheyla Hale Bayırbaş, Arş. Gör., Erciyes Üniv.
 Şule Yüksel Özkaya, Marmara Üniv.
 Süleyman Güder, Yıldız Teknik Üniv.
 Taha Karagöz, İstanbul Üniv.
 Talha Erdoğan, İstanbul Şehir Üniv.
 Tuba Ruhengiz Azaklı, İstanbul Üniv.
 Tuba Sarı, Arş. Gör., İstanbul Teknik Üniv.
 Tuğba Güner, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Tunahan Erdoğan, Arş. Gör., Akdeniz Üniv.
 Turan Bahşi, Arş. Gör., Akdeniz Üniv.
 Ulviye Sevdâ Kılâç, 29 Mayıs Üniv.
 Ümmü Eymen Balbaba, İstanbul Üniv.
 Ümran Kayaalp, Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniv.
 Uzman Kürşad Mahmat, Uzan, Ankara Üniv.
 Yasemin Ulutürk, Trakya Üniv.
 Yasemin Yazıcı, Arş. Gör., Ankara Üniv.
 Yasin Küçükçaya, Yeni Yüzyıl Üniv.
 Yonis Inanç, Yrd. Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniv.
 Yusuf Suha Kulu, Boğaziçi Üniv.
 Zehra Sula, Arş. Gör., Akdeniz Üniv.
 Zeynep Günay, Marmara Üniv.
 Zeynep Kaya, Arş. Gör., Marmara Üniv.
 Zuhâl Türkmen, Süleyman Demirel Üniv.

